

Relvaseaduse ja lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
1.1. Sisukokkuvõte	3
1.2. Eelnõu ettevalmistaja.....	5
1.3. Märkused	5
2. Seaduse eesmärk.....	7
2.1. Hetkeolukord ja kehtiv õigus.....	7
2.2. Eelnõu eesmärk ja kavandatud lahendus	8
2.3. Eelnõu menetluskäik	9
2.3 Andmekaitsealane mõjuanalüüs	11
2.4. Võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse üldine hindamine	12
3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs	13
4. Eelnõu terminoloogia	69
5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele.....	69
6. Seaduse mõjud.....	70
6.1. Mõju õigusselgusele ja õiguskorra süsteemsusele.....	70
6.2. Mõju avalikule korrale ja julgeolekule.....	70
6.3. Mõju riigikaitsele.....	72
6.3.1. Riigikaitstes osalevad isikud	73
6.3.2. Kaitsetööstus, Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja kasutamine	74
6.3.3. LMS-i kohaldamisala	77
6.4. Mõju järelvalvele ja andmekaitsele	77
6.5. Mõju halduskoormusele	79
6.6. Mõju majandusele ja turule	83
6.7. Mõju ühiskonnale ja elanikkonnale.....	87
7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud.....	89
7.1. Mõju riigi tegevustele.....	89

8. Rakendusaktid	91
9. Seaduse jõustumine	91
10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon	92

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Euroopa ja Eesti julgeolekukeskkond on viimastel aastatel oluliselt muutunud. Venemaa jätkuv agressiivne välispoliitika ja piirkondlikud ambitsioonid on suurendanud julgeolekuriske ning loonud reaalseid ohte Eesti ja tema liitlaste julgeolekule. Sellises keerulises ja ettearvamatus julgeolekuolukorras on vältimatu relva omamise ja käitlemise regulatsiooni ajakohastamine, et toetada riigikaitsealisi vajadusi, tugevdada ühiskonna kaitsevõimet ning tagada avalik ja siseturvalisus.

Lisaks on eelnõu eesmärk ajakohastada ja täpsustada relvaseaduse¹ (edaspidi *RelvS*) sätteid, et viia need vastavusse Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) õigusega – RelvS-is on üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/555², mis reguleerib relvade omandamist ja valdamist (edaspidi *tulirelvadirektiiv*), kuid on selgunud, et ülevõtmisel on mõningaid puudujääke, mis vajavad lahendamist seoses rikkumismenetluse algatamisega. Eelnõuga kõrvaldatakse need puudused, täpsustatakse lõhke- ja süütelaskemoona määratlusi, eristatakse selgemalt keelatud laskemoona komponendid ning ühtlustatakse tulirelvade liigitus tulirelvadirektiivis sätestatud kategooriatega. Tegemist ei ole uute poliitiliste valikutega, vaid EL-i õiguse korrektse ja täieliku ülevõtmisega ning riigisisese regulatsiooni kooskõlla viimisega liidu õigusega.

Samuti ajakohastatakse RelvS-i, korrastades relvade ja laskemoona käitlemise, hoiustamise ja kasutamise nõudeid ning järelevalve korraldust. Muudatuste eesmärk on suurendada õigusselgust, muuta regulatsioon paremini rakendatavaks ning tagada selgem ja ühtlasem praktika.

Eelnõuga täpsustatakse relvade ja lisaseadmete käitlemise tingimusi ning muudetakse relvade hoiustamise nõuded riskipõhisemaks, vähendades väikeste relvakoguste omanike koormust. Samuti ajakohastatakse laskemoona regulatsiooni ning võimaldatakse suuremad varud, et suurendada varustuskindlust ja toetada riigikaitsealist valmisolekut.

Oluliselt täpsustatakse relvakasutuse reegleid, sealhulgas sätestatakse hoiatuslasu tegemise alused, mida senine RelvS ei reguleerinud. Lisaks muudetakse relvade ja laskemoona vedu selgemaks ning kasutajasõbralikumaks.

Eelnõuga kehtestatakse lasketiirus tasulise teenuse osutamise õiguseta lasketiiru pidamise ning gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müügiga seotud majandustegevusest teavitamise kord. See loob selge ja läbipaistva raamistiku relvaalase majandustegevuse jälgimiseks ning võimaldab järelevalveasutustel paremini hinnata ja maandada võimalikke riske.

Ajakohastatakse teenistus- ja tsiviilrelvade registri (edaspidi *relvaregister*) regulatsiooni, täpsustatakse registri ülesehitust ja volitusnormi ning luuakse kriminaalpolitsei alamregister

¹ Relvaseadus – [RT I, 12.12.2024, 4.](#)

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/555 relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta (ELT L 115, 06.04.2021, lk 1–25).

tundlike andmete turvaliseks töötlemiseks. See parandab andmete töökindlust, järelevalve tõhusust ja andmekaitset.

Eelnõuga pikendatakse soetamisloa kehtivusaega, samuti päritud relvade omandamise või võõrandamise tähtaega. Tähtaja pikendamine võimaldab soetamisloa omajal soetada relva vastavalt turuolukorrale ja tegelikele tarneaegadele, vähendab korduvate taotluste arvu ning suurendab menetluse tõhusust. Tähtaja pikendamine annab pärijale rohkem aega teha teadlik ja kaalutletud otsus relva edasise käitlemise kohta.

Korrastatakse soetamisloa ja relvaloa väljastamist välistavate asjaolude loetelu ning antakse Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi *PPA*) kaalutusõigus soetamisloa või relvaloa kehtetuks tunnistamiseks, kui loa omajal on väärteomenetluse korras karistatud relva, tulirelva olulise osa või laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleerivas õigusaktis sätestatud nõude rikkumise eest.

Samuti lihtsustatakse kollektioneerimisega seotud relvade hoiustamise nõudeid, muutes need riskipõhisemaks – loobutakse külmrelvade ja kuni kaheksa tsiviilkäibes lubatud tulirelva ebaproportsionaalsest hoiustamiskohustusest, vähendades nii kollektsoonäride halduskoormust ja kulusid, kuid säilitades relvade turvalise hoiustamise põhimõtted.

Lisaks RelvS-i muudatustele nähakse ette üks lõhkematerjaliseaduse (edaspidi *LMS*) muudatus, millega välistatakse LMS-i kehtivus peale muude ametiasutuste ka Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele (edaspidi *RKIK*). Kehtiv regulatsioon toob kaasa olukorra, kus RKIK-le laienevad LMS-ist tulenevad loa- ja käitlejanõuded, samas kui teised Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on nendest nõuetest vabastatud.

Eelnõu koostamisel on arvestatud Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi *JDM*) regulatiivse koormuse juhtimise põhimõtet³ (halduskoormuse tasakaalustamise reegel), mille kohaselt peab uute või rangemate kohustuste kehtestamine olema tasakaalus kehtivate kohustuste leevendamisega. Eelnõus on seda põhimõtet järgitud, kuna eelnõu toob küll kaasa mõned täpsustatud või uued nõuded, kuid nendega paralleelselt vähendatakse mitmeid seniseid kohustusi, mis on osutunud praktikas ebaproportsionaalseks või ebaselgeks.

Olulisema mõjuga uued kohustused on lasketiiru pidajate ja piiramata tsiviilkäibega relvadega kauplejate majandustegevusteate esitamise nõue ning kohustus omada RelvS-i nõuetele vastavat relvakappi ka ühe tulirelva hoidmisel.

Samas leevendatakse relvakollektsoonide hoidmise nõudeid, muutes relvakapi ja relvahoidla nõuded riskipõhiseks. See vähendab väiksemate relvakogude omanike rahalist ja halduskoormust. Regulatsiooni täpsustamine ning menetluste ühtlustamine võivad pikemas perspektiivis vähendada vaidlusi ja korduvaid menetlustoiminguid.

³ Halduskoormuse tasakaalustamise reegli rakendamise juh. Kättesaadav: <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2025-05/Halduskoormuse%20tasakaalustamise%20reegli%20rakendamise%20juh.pdf>.

Regulatiivse koormuse kogumõju hindamisel on arvestatud nii otseseid kohustusi (nt teavitamis- ja registreerimisnõuded) kui ka kaudseid mõjusid (nt selgem vastutuse jaotus, menetluse prognoositavus). Hinnanguliselt ei too eelnõu kaasa olulist ega süsteemset koormuse kasvu, kuid mõju ei ole täielikult neutraalne.

Halduskoormuse tasakaalustamise põhimõtet on kohaldatud regulatsiooni tervikmõju arvestades. Kuigi osa kohustusi lisandub, tasakaalustavad neid õigusselguse suurenemine, menetlusliku ebakindluse vähenemine ja mõnes valdkonnas nõuete leevenemine.

Eelnõu terviklik rakendamine parandab relvade käitlemise kontrollitavust ja riskijuhtimist, tõhustab järelevalvet, tugevdab relvakultuuri ja ohutust ning toetab riigikaitsealist valmisolekut. Muudatused aitavad kaasa turvalise elukeskkonna tagamisele ning loovad selgema ja paremini toimiva õigusraamistiku nii riigile, relvaomanikele, pärijatele kui ka ettevõtjatele.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi õigusnõunik Marju Aibast (marju.aibast@siseministeerium.ee) ja nõunik Riita Proosa (riita.proosa@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu on seotud **Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027⁴** (edaspidi *VVTP*) eesmärgiga tagada relvaloa saamise ja pikendamise reeglite lihtsus ning kaotada loa taotlemisel liigne bürokraatia⁵.

Eelnõus arvestatakse Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu aluslepingu punktis 4 „Siseturvalisus“ toodud kokkulepet, mis näeb ette, et efektiivsuse suurendamiseks vähendame dubleerimist ja bürokraatiat ning suurendame nüüdisaegsete tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu. Ajakohastame RelvS-i ning lähtume inimeste elu ja tervise kaitsmisel teaduspõhisusest⁶.

⁴ Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta protokollilise otsuse [punkt 13](#).

⁵ Aluslepingu ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga on võimalik tutvuda internetiaadressil https://www.riigiteataja.ee/aktiis/3060/3202/4006/VV_2024_60k_lisa.pdf.

⁶ Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu alusleping, p 4 „Sisejulgeolek“. Kättesaadav: <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsamise-alused/koalitsioonilepe-2025-2027/sisejulgeolek>.

Samuti on eelnõu seotud „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“⁷ programmi „Siseturvalisus 2024–2027“ meetmega „Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine“, mille peaesmärk on muu hulgas järgmine: „Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Tehakse mitmekesist ennetustööd, mida iseloomustab valdkondadeülesus, kogukonnakesksus ja eri partnerite koostöö. Igaühe kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale.“. Lisaks on eelnõu seotud programmi meetmega „Kiire ja asjatundlik abi“, milles tähtsustatakse seda, et „inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja avalikus kohas turvaliselt“ ning „järelevalvet avaliku ruumi üle ja sündmuste lahendamist toetavad vähem bürokratlik õiguskeskkond ning jätkusuutlikud infotehnoloogia- ja sidelahendused“.

Nende eesmärkide saavutamiseks nähakse programmi „Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine“ tegevuses „Turvalise keskkonna kujundamine“ muu hulgas ette vajadus uuendada relvaomanikuks saamise korda ja relvade käitlemise järelevalvet, lähtudes eraomandi puutumatusel ning relvaomaniku vastutusel põhinevast relvakultuurist.

Kaitseministeeriumi kavandatud muudatused on seotud riigi julgeoleku, riigikaitse tugevdamise ja kaitsetööstuse edendamise eesmärgiga. Need eesmärgid tulenevad nii VVTP-st (punkt 1.1.6), riigikaitse arengukavast 2022–2031⁸ kui ka Eesti kaitsetööstuspoliitika 2024–2030 alustest⁹. Need eesmärgid tulenevad nii VVTP-st (punkt 1.1.6), riigikaitse arengukavast 2022–2031¹⁰ kui ka Eesti kaitsetööstuspoliitika 2024–2030 alustest¹¹. Kaitsetööstuse arendamine (eelkõige testimise ja katsetamise võimaldamine) toimub kooskõlas kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuse põhimõtetega¹², samuti jälgitakse kooskõla riigi teadus- ja arendustegevusega, innovatsiooni ja ettevõtluse (TAIE) arengukavaga 2021–2035¹³ ning riigi tööstuspoliitika suundumustega.

Eelnõu on osaliselt seotud tulirelvadirektiivi ülevõtmisega ja muudatused on kooskõlas tulirelvadirektiivis sätestatud põhimõtetega.

Eelnõuga muudetakse:

- RelvS-i redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 12.12.2024, 4;
- LMS-i redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 12.12.2024, 9.

⁷ Siseministeerium. [Siseturvalisuse arengukava 2020–2030](#).

⁸ Riigikaitse arengukava 2022–2031. Kättesaadav: <https://riigikantselei.ee/sites/default/files/documents/2022-02/Riigikaitse%20arengukava%202022%20-%202031.pdf>

⁹ Kaitseministeerium. Eesti kaitsetööstuspoliitika 2024–2030 alused. Kättesaadav: https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitsetoostuspoliitika_2024_2030_0.pdf

¹⁰ Riigikaitse arengukava 2022–2031. Kättesaadav: <https://riigikantselei.ee/sites/default/files/documents/2022-02/Riigikaitse%20arengukava%202022%20-%202031.pdf>

¹¹ Kaitseministeerium. Eesti kaitsetööstuspoliitika 2024–2030 alused. Kättesaadav: https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitsetoostuspoliitika_2024_2030_0.pdf

¹² Kaitseministeeriumi valitsemisala teadus- ja innovatsioonipoliitika, 2022. Kättesaadav: https://kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitseministeeriumi_valitsemisala_teadus-ja_innovatsioonipoliitika.pdf.

¹³ TAIE arengukava tutvustus. Kättesaadav: https://kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitseministeeriumi_valitsemisala_teadus-ja_innovatsioonipoliitika.pdf.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Eesti Vabariigi põhiseaduse¹⁴ (edaspidi *PS*) § 73 kohaselt **Riigikogu poolthääle enamusega, sest ei muudeta ühtegi PS §-s 104 loetletud seadust.**

2. Seaduse eesmärk

2.1. Hetkeolukord ja kehtiv õigus

RelvS-i kehtiv regulatsioon tugineb mitme ajastu vältel kujunenud normikihistusele ega vasta enam täiel määral praktika, tehnoloogia ja julgeolekukeskkonna vajadustele. Peamised probleemid on mõistete ebaselgus, järelevalve piiratus ja tehniliste nõuete vananemine.

Kõigi teenistus- ja tsiviilrelvade üle peetakse RelvS § 24 kohaselt arvestust relvaregistris. Relvaregister toimib ühtse andmekoguna, milles ei eristata tavakasutuse ja kriminaalpolitsei kõrgendatud turvanõuetega andmeid. Selline ülesehitus ei toeta piisavalt isiku- ja teiste andmete turvalist käitlemist, terviklikkust ning konfidentsiaalsust ega kõigi järelevalvefunktsioonide tõhusat teostamist.

Relvade hoiustamise nõuded on ajale jalgu jäänud: RelvS-i järgi peavad kõik kollektsiooni kuuluvad relvad asuma relvakapis või relvahoidlas, sõltumata nende suurusest, ja laskemoona hoidmine relvakapi eraldi lukustatud osas ei ole paljudel juhtudel tehniliselt võimalik. Samuti on relvade transporti reguleerivad sätted liiga piiravad ega arvesta tegelikke riske, tekitades põhjendamatu halduskoormust isikutele, kelle tegevus eeldab regulaarset relvade liigutamist.

Kaitseväeteenistuse seaduse¹⁵ (edaspidi *KVTS*) § 7 tähenduses tegevväelane, sõjaaja ametikohale määratud Kaitseliidu tegevliige või sõjaaja ametikohale määratud reservis olev isik, kes on riigieelarvest tegevustoetust saava reservis olevate isikute esindusorganisatsiooni (Eesti Reservohvitseride Kogu, edaspidi *EROK*) liige (edaspidi *riigikaitse osalev isik*), võib RelvS-i kohaselt taotleda oma relvaloale kantud ja relvaregistris registreeritud relva andmetele vastavat määra (edaspidi *riigikaitse määra*), et näiteks soetada piiratud käibega padrunit. Riigikaitse määra regulatsioon on liiga kitsas ja sõjaaja ametikohale määratud isikute vanusepiirangute tõttu kaob võimalus kaasata motiveeritud isikuid, kes sooviksid panustada paindlikumal viisil.

Päritud relvale relva- või võõrandamisloa taotlemise tähtsajad on ebarealistlikud ega võimalda pärijal teha kaalutletud otsust relva võõrandamiseks või relvaloa taotlemiseks.

Laskemoona lubatud koguste piirangud ei vasta laskespordi tegelikele mahtudele ega rahvusvahelisele olukorrale. Ukraina sõja järgsed tarnehäired näitasid, et väikeste varude korral ei ole tagatud elutähtsate tegevuste jätkumine ning harrastuslaskuritel ega vabatahtlikel ei ole võimalik soetada vajalikku kogust treening- või kriisivarusid.

¹⁴ Eesti Vabariigi põhiseadus – [RT I, 11.04.2025, 2.](#)

¹⁵ Kaitsseväeteenistuse seadus – [RT I, 27.09.2024, 6.](#)

Kokkuvõttes iseloomustavad kehtivat õigust õigusselguse puudujääk, ebaühtlane järelevalve ja praktikas ilmnenud ebaproportsionaalsed nõuded, mistõttu on vaja RelvS-i ulatuslikult ajakohastada, et tagada regulatsiooni selgus, julgeolekuloogika ühtsus ning nüüdisaegsele relvakultuurile vastav toimiv raamistik.

2.2. Eelnõu eesmärk ja kavandatud lahendus

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027 eesmärgiga tagada relvaloa saamise ja pikendamise reeglite lihtsus ning kaotada loa taotlemisel liigne bürokraatia. Muudatuste ettevalmistamisel on arvestatud Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu aluslepingu punkti 4 „Siseturvalisus“, mille kohaselt suurendatakse tõhusust dubleerivate toimingute vähendamise, bürokraatia leevendamise ning nüüdisaegsete tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtu kaudu.

Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 tegevuse „Turvalise keskkonna kujundamine“ üks prioriteete on vajadus uuendada relvaomanikuks saamise korda ja relvade käitlemise järelevalvet, lähtudes eraomandi puutumatuse põhimõttest ning relvaomaniku vastutusel põhinevast relvakultuurist. Eelnõu väljatöötamine toetab selle prioriteedi täitmist, ajakohastades loa menetlemise, relvade kasutamise ja hoidmise põhimõtteid ning tugevdades järelevalve tõhusust.

Eelnõuga kavandatud muudatused on valdavalt süsteemse ja tehnilise iseloomuga, kuid osaliselt täpsustavad isikute õigusi ja kohustusi relvade valdamisel, kasutamisel ja hoidmisel ning lihtsustavad relvade käitlemisega seotud menetlusi.

Kavandatavate muudatustega soovitakse tagada avalik turvalisus, suurendada õigusselgust ning samal ajal toetada relvakultuuri, laskespordi, jahiturismi ja riigikaitse arengut. Lisaks aitavad muudatused kaasa õiguskorra tõhusamale toimimisele, halduskoormuse vähendamisele ning õigussuhete selgusele.

Eelnõuga kavandatud olulisemad muudatused ja põhjendused on järgmised:

1. **Relvade ja laskemoona vedu:** leevendatakse relvade ja laskemoona veo nõudeid, et vähendada logistikakulusid ja lihtsustada relvade liikumist õigustatud isikute vahel. Muudatus suurendab muu hulgas õigusselgust relva omaniku õiguste osas isikliku relva kasutamisel veo turvamisel, säilitades samas avaliku turvalisuse.
2. **Lasketiir ja laskepaik:** ühtlustatakse järelevalvenõudeid tasulist ja tasuta teenust osutavate lasketiirude üle osas, mis puudutab nõudeid lasketiiru pidajale; õigusselguse huvides tuuakse seaduse tasandile lasketiirus ja laskepaigas laskmise eest vastutava isiku ning laskmist läbiviiva isiku määramine.
3. **Riigikaitsemärgend:** võimaldatakse taotleda isiklikule tulirelvale riigikaitse märgendit Kaitseliidu tegevliikmel ja reservis oleval isikul, kes on riigieelarvest tegevustoetust saava reservis olevate isikute esindusorganisatsiooni liige, kes ei ole sõjaaja ametikohale määratud. Lisaks laiendatakse riigikaitseliku märgendi taotlejate ringi Kaitseliidu toetajaliikmetega. Muudatus võimaldab kaasata paindlikumalt riigikaitse kogenud ja

motiveeritud relvaomanikke ning toetab ühiskonna laiapindset valmisolekut kriisiolukorras.

4. **Kaitsetööstus:** eelnõus toodud muudatused tagavad õigusselguse tegevusloa taotlejatele ja sõjarelva, relvasüsteemi või (lahing)moona käitlejatele. Samuti muudetakse vastutuskindlustuse regulatsiooni paindlikumaks, kusjuures uue muudatuse kohaselt ei pea vastutuskindlustus olema olema tegevusloa taotlemise hetkel.
5. **Juriidilise isiku relv laskespordi edendamisel ja jahipidamisel:** lubatakse juriidilisel isikul anda kasutada relvi külalisjahis osalejatele ning laskespordivõistlustel ja treeningutel osalejatele. See muudatus toetab laskespordi edendamist ja jahiturismi, lihtsustab jahikorraldust ning tagab relvade kasutamise kontrollitavuse seaduslikus raamistikus.
6. **Kollektsioonirelvade hoiustamine:** kaotatakse külmrelvade ja kuni kaheksa tsiviilkäibes lubatud tulirelva ebaproportsionaalne hoiustamiskohustus, vähendades kollektsionääride halduskoormust ning kulusid, kuid säilitades relvade turvalise hoiustamise põhimõtted.
7. **Laskemoon:** see mõiste viiakse kooskõlla tulirelvadirektiiviga ning suurendatakse hoida lubatud laskemoona koguseid, et tagada õigusselgus ja ühtne praktika EL-i sees, arvestades samas Eesti relvakultuuri ning laskespordi ja riigikaitse vajadusi.
8. **Välisriikide kodanike relvaload:** täiendatakse sätteid, mis välistavad relvalubade väljastamise isikutele, kes võivad kujutada ohtu Eesti julgeolekule või avalikule korrale. Muudatus tugevdab riigi sisejulgeolekut ja kontrollimehhanisme.
9. **Antiikrelvad ja laskekõlbmatud relvad:** reguleeritakse üheselt nende käitlemise nõuded, et vähendada õiguslikku ebaselgust ning tagada nende ohutu kasutamine ja säilitamine.
10. **Tähtaegade muudatused:** pikendatakse pärandrelvale relva- või võõrandamisloa taotlemise, soetamisloa kehtivuse ja teisest riigist soetatud tulirelva registreerimise tähtaegu, tagades õiguskindluse ja proportsionaalsuse ning vähendades halduskoormust nii relvaomanikele kui ka ametiasutustele.

Eelnõuga ajakohastatakse RelvS-i, et muuta see tasakaalustatumaks ja tõhusamaks, toetades nii turvalisust, õigusselgust kui ka relvakultuuri arengut Eestis.

2.3. Eelnõu menetluskäik

Eelnõule ei eelnenud formaalselt väljatöötamiskavatsust (edaspidi *VTK*), kuid eelnõu kooskõlastamisele esitamisega samal ajal esitati kooskõlastamisele RelvS-i uue tervikteksti koostamisega seonduv *VTK*¹⁶, milles on esitatud ka praeguse eelnõu teemad.

VTK koostamata jätmine on põhjendatud eelkõige muutunud julgeolekuolukorra tõttu. Venemaa agressioon Ukraina vastu ning laiem geopoliitiline ebastabiilsus on suurendanud otseseid ja kaudseid julgeolekuriske. Relvade ja laskemoona regulatsioon on sellises olukorras otseselt seotud riigikaitse valmisoleku, elanikkonnakaitse ning avaliku korra tagamisega. Eelnõus sisalduvad muudatused, sealhulgas laskemoona regulatsiooni ajakohastamine ja varude suurendamise võimaldamine, relvade ja lisaseadmete käitlemise täpsustamine, relvakasutuse reeglite selgem sätestamine ning relvaregistri regulatsiooni täiendamine, on seotud riigikaitse vajaduste ja

¹⁶ Relvaseaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus. Kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/10b06b10-1c6f-4c63-92a6-6c58c3502cb7>.

siseturvalisuse tugevdamisega. Muudatuste edasilükkamine üksnes formaalse VTK menetluse läbiviimiseks ei oleks olnud proportsionaalne, arvestades vajadust reageerida muutunud julgeolekuolukorrale mõistliku aja jooksul.

Seega kaaluvad kiire normitehniline korrastamine ja õigusselguse suurendamine üles täiendava menetlusetapi läbiviimise vajaduse.

Samuti tuleb Eesti suhtes algatatud rikkumismenetluse tõttu RelvS-is kiiresti kõrvaldada ebakõlad (nt laskemoona ja relva mõiste, sealhulgas erinevate laskemoona liikide ja relvade täpsem määratlemine, hoiatus- ja signaalrelvadega seonduv), et tagada tulirelvadirektiivi korrektne ülevõtmine. EL-i toimimise lepingu artikli 258 alusel algatatud rikkumismenetlus eeldab liikmesriigilt viivitamatut ja tõhusat reageerimist. Õiguse ülevõtmise või kohaldamise puudujääkide kiire kõrvaldamine on vältimatu, et hoida ära menetluse edasilükumine põhjendatud arvamuse või Euroopa Kohtu menetluse etappi. Sellises olukorras oleks täiendav VTK menetlus suurendanud ajakulu ning võinud kasvatada Eesti õiguslikku ja finantsriski. Seetõttu on VTK koostamata jätmine põhjendatud ka EL-i õiguse nõuetest tuleneva kiireloomulisuse tõttu.

Eelnõus sisalduvate muudatustega ei muudeta RelvS-i üldist kontseptuaalset raamistikku ega kehtestata uut poliitikasuunda. Muudatuste iseloom on valdavalt:

- normitehniline ja täpsustav (mõistete korrastamine, regulatsiooni selgem sõnastus);
- praktikas ilmnenud tõlgendamisprobleemide kõrvaldamine;
- olemasoleva regulatsiooni parema rakendatavuse tagamine;
- riskipõhise lähenemise täpsustamine (nt hoiustamismõisted).

Seega ei ole tegemist ulatusliku poliitikamuudatusega, mille puhul oleks VTK kui alternatiivide kaalumise instrument vältimatult vajalik. Kavandatavad muudatused põhinevad senise regulatsiooni rakenduspraktikal ja järelevalve kogemusel.

Kuigi formaalset VTK-d ei koostatud, toimus eelnõu teemade osas ulatuslik sisuline kaasamine juba 2024.–2025. aastal.

Eelnõu ettevalmistamisel kohtuti kavandatavatest muudatustest puudutatud sihtrühmadega mitmel korral, et arutada probleemkohti ja võimalikke lahendusi. Näiteks 16. aprillil 2025 toimunud kohtumisel Siseministeeriumis osalesid Eesti Jahimeeste Seltsi, Laskurliidu, Eesti Turvaettevõtjate Liidu, Eesti Relvaomanike Liidu, Kaitseministeeriumi, Kaitseliidu ja Riigikantselei esindajad, samuti Aku Sorainen, Jaanus Rahumägi, Raine Pilli, Peeter Tali ja Mati Raidma. 16. detsembril 2025 toimunud kohtumisel osalesid Kaitseministeeriumi, Eesti Jahimeeste Seltsi, Laskurliidu, Eesti Turvaettevõtjate Liidu, Eesti Relvaomanike Liidu, Eesti Perearstide Seltsi, Eesti Psühhiaatrite Seltsi ja advokaadibüroo Sorainen esindaja ning Jaanus Rahumägi.

Paralleelselt töös oleva RelvS-i uue tervikteksti väljatöötamise ja VTK ettevalmistamisega korraldati 2024–2025. aastal seitse koostöökohtumist, kus osalesid ministeeriumide esindajad, relvakaupmehed, kaitsetööstusvaldkonna esindajad, Eesti Airsofti Liit, Eesti Jahimeeste Selts, Eesti Jahispordi Liit, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Eesti Laskesuusatamise Föderatsioon, Eesti Laskurliit, Eesti Paintballi Liit, Eesti Practical-laskmise Ühing, Eesti Psühhiaatrite Selts, Eesti

Rahvuslik Field Target Assotsiatsioon, Eesti Relvaomanike Liit, Eesti Reservohvitseride Kogu, Eesti Reservväelaste Laskespordiliit, Eesti Turvaettevõtete Liit, IDPA Eesti Ühendus, Kaitsepolitseiamet, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, MTÜ Eesti Perearstide Selts, PPA, Päästeamet, Saaremaa Sõjavara Selts, Sisekaitseakadeemia, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus ning Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon.

Samuti konsulteeriti teiste EL-i riikide partneritega. Konsultatsioonid teiste EL-i liikmesriikide partneritega olid valdavalt sisulise iseloomuga ning keskendusid RelvS-i rakendamise praktilistele lahendustele ja kehtiva korra tõlgendamisele. Muu hulgas arutati relvade ja laskemoona liigitamise põhimõtteid, järelevalvekorra ülesehitust ning meetmeid, millega teised riigid on lahendanud sarnaseid tõlgendus- või koordineerimisprobleeme. Saadud sisend võimaldas hinnata, kas kavandatud muudatused on kooskõlas EL-i õiguse vaimuga ja liikmesriikide üldise praktikaga ning kas need toetavad senise regulatsiooni ühtsemat ja selgemat kohaldamist.

Seega on sisuline probleemikaardistus, huvirühmade kaasamine ja alternatiivide kaalumise toimunud, ehkki see ei olnud vormistatud eraldiseisva VTK dokumendina. Sama küsimuste ringi uuesti avamine formaalse VTK kaudu ei oleks andnud sisulist lisandväärtust.

Eelnõuga kavandatud muudatused ei too kaasa olulist lisakoormust isikutele, ettevõtetele ega riigiasutustele. Mitmed kohustused (nt väikeses koguses kollektseeritavate relvade hoiustamise nõuded, pärimismenetluse tähtajad) lihtsustuvad. Muudatuste mõju avaldub eeskätt õigusselguse suurenemises, regulatsiooni ühtlasemas kohaldamises ning riigikaitse ja siseturvalisuse valmisoleku tugevdamises. Negatiivset sotsiaal-majanduslikku mõju ei kaasne.

2.3 Andmekaitsealane mõjuanalüüs

RelvS § 24 muudatustega täpsustatakse relvaregistri ülesehitust, sealhulgas luuakse Kaitsepolitseiameti relvaregistri kõrvale uus alamregister – kriminaalpolitsei relvaregister – ning lisatakse seadusesse sõnaselge viide, et nimetatud registrite riigisaladuseks olevate andmete suhtes kohaldatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust (edaspidi *RSVS*).

Relvaregister ja selle alamregistrid kujutavad endast isikuandmete töötlemist, mis riivab PS §-dest 26 ja 43 tulenevat eraelu ja isikuandmete kaitse põhiõigust. Riive eesmärk on:

- tagada relvade, laskemoona, tulirelva oluliste osade ja lisaseadmete jälgitavus;
- võimaldada tõhusat järelevalvet relvade üle, sealhulgas ametiasutuste relvastuse üle,
- kaitsta riigi julgeolekut, sealhulgas sisejulgeolekut.

Riive on põhiseaduspärane – registrite pidamise alused, andmeliigid ja kasutajate ring on sätestatud seaduse tasandil. Andmete töötlemine on õigustatud, kui:

- kogutakse üksnes relva- ja järelevalvefunktsiooni jaoks vajalikke andmeid;
- järgitakse andmete ja isikuandmete kaitset reguleerivaid nõudeid;
- riigisaladusena käsitletavate andmete suhtes rakendatakse kõrgendatud turvanõudeid.

Uue kriminaalpolitsei alamregistri loomisega ei suurendata relvavaldatajate kohta kogutavate andmete hulka, vaid korraldatakse ümber andmete struktuur ja juurdepääs, et paremini kaitsta salastatud teavet. Isikuandmete töötlemine ei suurene, pigem vastupidi – kriminaalpolitsei relvastust puudutavad andmed eraldatakse üldisest registrist ja neile kohaldatakse kõrgemaid turvanõudeid.

Niisugune lahendus on PS §-de 26 ja 43 seisukohalt **sobiv ja vajalik** ning riivab andmesubjekti huve mõõdukalt arvestades et relva omamine on vabatahtlik ning sellega kaasnev andmetöötlus on avaliku turvalisuse tagamiseks hädavajalik.

Ühtlasi lisatakse relvaregistri andmestikku relva lisaseadmete tüübikinnituse ja arvestuse pidamise võimalus (seoses RelvS §-de 23 ja 24 muudatustega). Ka see riivab omandipõhiõigust ja andmekaitset minimaalselt, kuid on avaliku julgeoleku seisukohalt põhjendatud, sest osa lisaseadmeid (nt helisummuti) võib mõjutada relva kasutamise riske ning nende käibe üle peab olema järelevalve.

2.4. Võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse üldine hindamine

Eelnõuga eristatakse järgmisi isikurühmi:

- Eesti kodanikud, EL-i ja NATO liikmesriikide kodanikud ning teised välisriikide kodanikud;
- väiksemate ja suuremate relvakollektsioonide omanikud;
- riigikaitstes osalevad isikud ja muud relvaomanikud.

PS § 12 kohaselt on õigused ja vabadused kõigile võrdsed; kedagi ei tohi diskrimineerida muu hulgas rahvuse ja päritolu tõttu. Samas lubab PS § 12 lõikest 1 tulenev võrdsuspõhiõigus teha põhjendatud vahetegemisi, kui need rajanevad legitiimsel eesmärgil ja on proportsionaalsed.

Eelnõus:

- **välismaalaste erinev kohtlemine** (osas regulatsioonides piiritlemine EL-i ja NATO liikmesriikide kodanikega) tugineb legitiimsetele julgeolekukaalutlustele, tegemist ei ole suvalise rahvus- või kodakondsuspõhise eristamisega, vaid riigi julgeoleku kaalutlustest lähtuva diferentseerimisega;
- **kollektsionäärade erinev kohtlemine** relvade koguse ja liigi põhjal (relvahoidla kohustus üksnes sõjarelvade ja suurema koguse puhul) on objektiivselt põhjendatud relvade ohtlikkuse ja koguse järgi ning vähendab varasemaid ebaproportsionaalseid koormusi.

Seega tulenevad vahetegemised relvade olemusest, riskitasemest ja julgeolekukaalutlustest. Neid ei saa pidada PS § 12 mõttes ebamõistlikuks ega diskrimineerivaks.

Kokkuvõtlikult võib eelnõu reguleerimisvaldkonna kohta märkida, et relvade ja laskemoona käitlemise ning järelevalve kord kuulub riigi pädevusse ja vastab PS-i preambulis sätestatud eesmärgile tagada Eesti riigi iseseisvus ja julgeolek ning igatüüpe põhiõiguste kaitse. Põhiõiguste riived puudutavad eelkõige omandipõhiõigust, ettevõtlusvabadust, eraelu puutumatust,

isikuandmete kaitset ja võrdsuspõhiõigust. Riived on RelvS-is selgelt sätestatud ning teenivad legitiimseid eesmärke: avalik kord, riigi julgeolek, inimeste elu ja tervise kaitse ning EL-i õigusega kooskõla tagamine.

Enamiku muudatustega kas:

- vähendatakse olemasolevat koormust (tähtaegade pikendamine, kollektsioonirelvade hoidmisnõuete diferentseerimine) või
- täpsustatakse kehtivat regulatsiooni (relva mõiste, relva kasutamine, hoiatuslasu tegemine ja laskemoona mõiste), parandades õigusselgust ja -kindlust.

Avaliku turvalisuse seisukohalt tundlikumate muudatuste (nt riigikaitse märgend, juriidilise isiku relvade kasutusse andmine, antiikrelvade ja laskekõlbmatute relvade regulatsioon) eesmärk on arendada relvakultuuri, toetada laiapindset riigikaitset ja tõhustada järelevalvet ning need sisaldavad piisavaid garantiisid (relvaloa nõue, registreerimiskohustus, riskipõhine hoiustamine).

Rakendades PS §-st 11 tulenevat proportsionaalsuse testi, võib järeldada, et:

- riived on **sobivad** seatud eesmärkide saavutamiseks;
- **vähem koormavad, sama tõhusad vahendid** ei ole realistlikult kättesaadavad;
- riived on intensiivsusest **mõõdukad**, arvestades avaliku huvi kaalukust relvade ohutu käitlemise üle.

Sellest tulenevalt on eelnõuga kavandatud regulatsioon tervikuna kooskõlas PS-iga ning eelnõus kavandatud muudatused on põhiseaduspärased.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **kolmest paragrahvist**, millest esimeses on toodud RelvS-i ja teises LMS-i muudatused ning kolmandas seaduse jõustumise aeg.

Relvade ja laskemoona käitlemise tingimuste ning järelevalve reguleerimine kuulub riigi pädevusse, kuna see on tihedalt seotud avaliku korra, riigi julgeoleku ning isikute elu ja tervise kaitsega (PS §-d 13, 14, 16, 28, 65 (punkt 1)). PS §-dest 13, 14 ja 16 tuleneb riigi kohustus kaitsta igaühe õigusi ja tagada turvaline elukeskkond. Samal ajal riivab relvade käitlemise regulatsioon mitmeid põhiõigusi, eeskätt omandipõhiõigust (PS § 32), ettevõtlusvabadust (PS § 31), eraelu puutumatust (PS § 26), võrdse kohtlemise põhimõtet (PS § 12) ning vaba eneseteostuse õigust (PS § 19).

Samuti tuleb arvestada, et Eesti Vabariik on EL-i liikmesriik ja PS § 123 lõike 2 kohaselt peavad Eesti seadused olema kooskõlas EL-i õigusest tulenevate kohustustega. Eelnõus kavandatud muudatuste – sealhulgas laskemoona mõiste täpsustamine, antiikrelvade ja laskekõlbmatute relvade regulatsiooni korrastamine – peamine eesmärk on tagada kooskõla EL-i õigusega ning suurendada õigusselgust. Seega on eelnõu kooskõlas PS §-st 123 tuleneva kohustusega järgida EL-i õigust.

Samas võivad eelnõus sisalduvad lahendused riivata mitmeid PS-is sätestatud põhiõigusi:

- **omandipõhiõigus** (PS § 32) – relv ja laskemoon on käsitatavad varana; nende soetamise, valdamise, kasutamise, hoiustamise ja võõrandamise tingimused ning tähtajad mõjutavad isiku õigust oma vara vabalt vallata, kasutada ja käsutada;
- **ettevõtlusvabadus** (PS § 31) – relvakaupmeeste, lasketiirude ja relvakollektsioonide pidajate tegevus on ettevõtlus, millele piirangute seadmisega riivatakse ettevõtlusvabadust;
- **õigus era- ja perekonnaelu puutumatusse ning isikuandmete kaitsele** (PS §-d 26 ja 43) – relvaregistri pidamine, uue kriminaalpolitsei alamregistri loomine ning relvaomanike ja relvade kohta andmete kogumine ja töötlemine mõjutab isiku õigust eraelu ja isikuandmete kaitsele;
- **võrdse kohtlemise põhimõte** (PS § 12) – erinev kohtlemine, näiteks Eesti kodanike, EL-i ja NATO liikmesriikide kodanike ning teiste välisriikide kodanike vahel, samuti erinevad nõuded alaealistele ja täisealistele, kollektsionääridele jne;
- **vaba eneseteostuse õigus** (PS § 19) – relva omamine ja kasutamine jahi, spordi või enese ja vara kaitse eesmärgil on käsitatav isiku eneseteostusena; Riigikohtu ja õiguskantsleri praktikas on relvaloa saamisele seatud piiranguid käsitatud PS § 19 kaudu kaitstava tegevuse riivena¹⁷.

Samal ajal on relvade käitlemise ohutuse tagamine tihedalt seotud PS §-st 16 tuleneva õigusega elule ja inimväärikusele ning riigi üldise kohustusega kaitsta igaühe õigusi ja vabadusi (PS §-d 13 ja 14). Relvade käitlemise regulatsiooniga kaitstakse seega peale relvaomanike õiguste ka teiste isikute põhiõigusi.

PS § 11 järgi võib põhiõigusi piirata üksnes kooskõlas PS-iga, selline piirang peab olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja vastama proportsionaalsuse põhimõttele. Seletuskirjas hinnatakse olulisemate muudatuste puhul riive eesmärki, sobivust, vajalikkust ja mõõdukust konkreetse muudatuse selgituse juures.

Eelnõu § 1. RelvS-i muudatused

Eelnõu § 1 punkti 1 järgi täiendatakse RelvS § 1¹ lõiget 1 pärast tekstiosa „§-s 11“ tekstiosaga „ja § 83³ lõikes 1“.

2018. aastal lisandus RelvS-i peatükk 11¹, millega reguleeritakse sõjarelva, relvasüsteemi, selle laskemoona ja lahingumooni käitlemist.¹⁸ RelvS § 1¹ lõike 1 kohaselt mõistetakse relvana RelvS §-s 11 nimetatud relvi. Seega ei hõlma relva mõiste sõjarelvi, mis on sätestatud eraldi peatükis 11¹, ning seetõttu ei ole selge, kas ja mil määral kohaldatakse RelvS-i üldosas sätestatud nõudeid ka sõjarelvade käitlemisele.

RelvS §-s 3 on relvad ja laskemoon liigitatud kasutusvaldkonna ning omaduste järgi ameti- ja tsiviilrelvadeks, kusjuures ametirelvad jagunevad omakorda teenistus- ja sõjaväerelvadeks. RelvS

¹⁷ Õiguskantsleri 14. märtsi 2011. aasta arvamus „Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses“. Kättesaadav: https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/2024-11/6iguskantsleri_arvamus_riigikohtule_relvaseaduse_ss_36_lg_1_p_8_pohiseaduslikkus.pdf.

¹⁸ Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus – RT I, 29.06.2018, 3.

2. peatükis on relvad liigitatud toimeaine ja omaduste (RelvS § 11), üldpikkuse ja relvaraua pikkuse (RelvS § 12) ning klasside (RelvS § 12¹) järgi. 11¹. peatükis lisanduvad uued mõisted ja liigitus, mis ei kattu RelvS 2. peatükis sätestatuga – käsitulirelv, raskerelv ja muu relv, mis ei ole tulirelv, ning relvasüsteem. Ebaselged on ka nõuded relvade käitlemisele.

Sellest tulenevalt on seaduses **üld- ja eriosa vahel ebaselge piiritus**, mis raskendab seaduse tõlgendamist ning rakendamist. Praktikas ei ole üheselt arusaadav:

- kas sõjarelvade käitlemisele tuleb kohaldada RelvS-i üldosas sätestatud nõudeid või ainult 11¹. peatüki sätteid;
- kas sõjarelvi loetakse üldse RelvS-i mõistes relvadeks, arvestades, et neid ei ole nimetatud RelvS §-s 1¹;
- millised üldised kohustused (nt käitlemisload, hoiustamise ja arvestuse nõuded) kehtivad sõjarelvade kohta.

Samuti ei ole RelvS-is sätet, mille kohaselt kehtiks RelvS-is sõjarelvade kohta vaid 11¹. peatükis sätestatu. Samas on ka RelvS 11¹. peatükis sätestatud relvade käitlemisega seotud nõuded. Seega on õigusselguse tagamiseks oluline RelvS § 1¹ lõiget 1 selles osas täiendada.

Õigusselguse ja ühtse tõlgendamise tagamiseks täpsustatakse RelvS § 1¹ lõiget 1 selliselt, et RelvS §-s 1¹ nimetatud relvade kõrval **loetakse relvadeks ka RelvS §-s 83³ sätestatud sõjarelvad**.

Muudatuse eesmärk on:

- tagada ühtne arusaam relva mõistest kogu seaduse ulatuses;
- selgitada RelvS üld- ja eriosa vahelist seost, et oleks selge, millal kohaldatakse üldosas toodud nõudeid sõjarelvadele;
- parandada õigusselgust ning vältida tõlgenduslikke vastuolusid relvade liigitamisel ja käitlemisel.

Seega on muudatus sisuliselt **õiguslik täpsustus**, mis ei muuda relvade käitlemise korda, kuid **parandab seaduse sisemist loogikat ja rakendatavust**.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse § 1¹ lõiget 2 pärast tekstiosa „hoidmine,“ tekstiosaga „kasutamine,“.

RelvS § 10 lõike 2 kohaselt on *relva kasutamine* vahetu ja eesmärgipärane tegevus objekti tabamiseks või kahjustamiseks relvaga. RelvS § 1¹ lõikes 2 on loetletud relvaga seotud tegevused, mis nõuavad seadusekohast õigust ja mille kohta kehtivad kindlad nõuded, kuid selles loetelus puudub viide relva *kasutamisele* eraldi tegevusena.

Seaduse mõttes on **relva kasutamine** eraldi ja sisuliselt olulisem tegevus kui näiteks relva *valdamine* või *hoidmine*. Relva valdaja võib relva seaduslikult omada, kanda või hoiustada, kuid selle tegelik kasutamine (nt laskmine, testimine, treeningul või jahil sihtmärgi tulistamine) toob kaasa kõrgema ohuastme nii relva kasutajale kui ka avalikkusele.

Praktikas on ilmnunud, et relva „kasutamise“ eraldi nimetamata jätmine RelvS § 1¹ lõikes 2 on tekitanud tõlgendusküsimusi, mis juhul käsitatakse relva kasutamist käitlemise osana. Ebaselgust on esinenud nii lasketiirus ja jahil relvaga toimetamise puhul kui ka olukordades, kus relva üksnes eksponeeritakse väljaspool lasketiiru või -paika ilma lasku sooritamata. Samuti on tekkinud küsimusi hoiatuslasu kohta, kuna selle eesmärk ei ole kindlat objekti tabada ja füüsiliselt kahjustada, kuid tegu on siiski relva kasutamise vormiga.

Kui lisada relva *kasutamine* käitlemise termini alla, tehakse seaduse regulatsioon **üheselt mõistetavaks ja täielikuks** – relva kasutamine kuulub samasse tegevuskategooriasse, mille puhul tuleb järgida kõiki RelvS-ist tulenevaid nõudeid ja piiranguid.

RelvS § 10 lõikes 2 on relva „kasutamine“ juba määratletud, mistõttu loob selle lisamine RelvS § 1¹ lõikesse 2 seaduse sisemise kooskõla. Praegune sõnastus loob olukorra, kus seaduses on mõiste määratletud, kuid see ei ole seotud RelvS § 1¹ kontekstis õiguste ja kohustustega. Muudatus kõrvaldab selle ebaühtluse ning tagab paremini õigusselguse.

Eelnõu § 1 punktidega 3 ja 4 laiendatakse nende isikute ringi, keda mõistetakse RelvS-i kohaselt riigikaitses osaleva isikuna.

RelvS § 34 lõike 1⁵ kohaselt võib riigikaitses osalev isik (KVTS § 7 tähenduses tegevväelane, sõjaaja ametikohale määratud Kaitseliidu tegevliige või sõjaaja ametikohale määratud reservis olev isik, kes on EROK-i liige) taotleda oma relvaloale kantud ja relvaregistris registreeritud relva andmetele riigikaitse märgendit. Riigikaitse märgend annab riigikaitses osalevale isikule õiguse soetada, omada ja vallata jahipidamise, spordi või turvalisuse tagamise otstarbel registreeritud relvale piiratud käibega padrunisalve¹⁹ ning osaleda selle relvaga riigikaitselises tegevuses KalS § 52 lõikes 1 sätestatud korras.

Oskus käsitseda tulirelvi suurendab usku riigi kaitsmise võimalikkusesse ning tugevdab seeläbi kaitsetahet. Inimene tunneb end turvalisemalt ja enesekindlamalt, kui tal on teadmised ja oskused, kuidas reaalses kriisiolukorras tegutseda. See psühholoogiline kindlus aitab säilitada rahu ning suurendab valmidust ennast ja laiemalt ka oma kodumaad kaitsta. Kaitsetahe ei ole ainult emotsionaalne hoiak (patriotism), vaid ka teadmine, mida ma reaalselt teha saan, kui olukord nõuab. Relva käsitlemise oskus teeb kaitsmise konkreetseks ja praktiliseks tegevuseks, mitte abstraktseks mõtteks.

Kui suur osa ühiskonnast omab relva käsitlemise oskusi (nt laskespordi, jahipidamise, ajateenistuse või koolituste läbimise kaudu), tekib tugevam ühisvastutuse tunne. Inimesed ei looda ainult kutselisele armeele, vaid tunnetavad, et ka neil on riigikaitses oma roll.

Oskused ja teadmised tekitavad tihti suurema huvi valdkonna vastu. Inimesed, kes on läbinud relvaõppe või saanud laskekogemuse, võivad rohkem huvituda ka muudest

¹⁹ RelvS § 21¹ lõike 7 kohaselt on piiratud käibega padrunisalv poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püstoli padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 20 padrunit, või poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püssi padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 10 padrunit.

riigikaitsevaldkondadest, näiteks liituda Kaitseliiduga, osaleda õppustel jne. Praegune regulatsioon seab RelvS-i tähenduses „riigikaitstes osaleva isiku“ staatuse saamise sõltuvusse konkreetse sõjaaja ametikoha määramisest ning tegevliikme staatusest Kaitseliidus, Kaitseväes või liikmelisusest reservis olevate isikute esindusorganisatsioonis.

Lisaks kehtib sõjaaja ametikohtadele vanuse ülempiir²⁰. Kui isik selle täidab, vabastatakse ta ametikohalt, mistõttu kaotab ta õiguse riigikaitse märgendile ning ei saa enam oma isikliku relvaga riigikaitse tegevuses osaleda. Samuti tuleb tal loobuda piiratud käibega padrunisalvedest. See välistab riigikaitse panuse andmise ka neil inimestel, kes on jätkuvalt heas füüsilises ja vaimses vormis ning motiveeritud kaasa lööma.

See tähendab, et:

1. piiratud on relvaomanike hulk, kes sooviksid panustada riigikaitse vabatahtlikult, kuid ei soovi või ei saa võtta endale püsivat sõjaaja ametikohta;
2. nad ei saa taotleda riigikaitse märgendit oma relvaloale ning seeläbi omada või kasutada suure mahutavusega padrunisalvesid.

See välistab mitmeid motiveeritud ja väljaõppinud relvaomanikke, kes oleksid valmis panustama kriisiolukorras või Kaitseliidu õppustel.

Selline olukord **ei toeta riigikaitse laiapindset kontseptsiooni**, mille eesmärk on kaasata võimalikult suur osa ühiskonnast riigikaitse tegevustesse.

Seega tuleneb muudatuse vajalikkus soovist **laiendada riigikaitstes osalevate isikute ringi**, kaasates lisaks sõjaaja ametikohale määratud tegevliikmetele ka need **Kaitseliidu tegevliikmed ja toetajaliikmed, kes ei ole määratud sõjaaja ametikohale**.

Riigikaitstes osalevate isikute määratluse laiendamine toetab **laiapindset riigikaitset**, mille aluseks on põhimõte, et riigikaitse panustamine ei peaks olema seotud ainult tegevteenistuse või ametikohaga, vaid hõlmama ka vabatahtlikku ja kogukondlikku osalust. Selleks, et eelnõuga tehtav muudatus kannaks eesmärki, on vajalik täiendada KalS-i luues õiguslik alus kaasata toetajaliikmed isikliku tulirelvaga Kaitseliidu väljaõppesse.

Eelnõu § 1 punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks RelvS § 2 lõike 1 punktid 2–3¹.

RelvS § 2 lõike 1 punkti 2 kohaselt ei kohaldata RelvS-i enne 1870. aastat valmistatud tulirelvale ja selle koopiale (edaspidi *antiikrelv*) tingimusel, et nendest ei saa tulistada kaasaegset laskemoona. See tähendab, et selliseid relvi saab soetada ilma vanusepiiranguta ning kanda avalikus ruumis, mis loob võimaluse väärkasutuseks.

Antiikrelvad on sageli ajaloolised tulirelvad, mis kasutavad musta püssirohtu. Kuigi osa neist on kasutuskõlbmatud, on paljudel siiski laskmisvõime, mis võib kaasa tuua raskeid vigastusi.

²⁰ Kaitseväeteenistuse seadus § 90 – [RT I, 27.09.2024, 6](#).

Lisaks on turul laialdaselt levinud **antiikrelvade koopiad**, mis on valmistatud nüüdisaegsete tehnoloogiatega, kasutades tänapäevaseid materjale ja täpsust, mistõttu saab neid kohandada kasutamiseks ka nüüdisaegse laskemoonaga. Sellised relvad ei erine praktilise ohuastme poolest tavalisest tulirelvast, kuid nende käitlemine ei kuulu praegu järelevalve alla.

See loob võimaluse relvade ebaseaduslikuks kasutamiseks või kuritarvitamiseks, sest neid saab soetada ilma kontrollita, sealhulgas välismaalt posti või interneti teel.

Ka EL-i tasandil on peetud oluliseks senisest enam pöörata tähelepanu antiikrelvade koopiatele. Tulirelvadirektiivi ja komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/2403 kohaselt tuleb antiikrelvadele ja nende koopiatele kehtestada **selged käitlemis- ja järelevalvenõuded**. Euroopa Liidu Nõukogu on oma järeldustes rõhutanud, kui tähtis on see, et liikmesriikide vahel toimuks pidev teabevahetus musta püssirohu relvade²¹ ja nende koopiatega seotud juhtumite kohta. Niisugune koostöö aitab vähendada erinevusi relvade kontrolli, müügi, registreerimise, hoiustamise ja loa väljastamise poliitikas ning toetab sellega ühtsemat ja tõhusamat regulatsiooni. Tõhus järelevalve ja piiriülene teabevahetus aitavad ennetada musta püssirohu relvade ja nende koopiate ebaseaduslikku kasutamist ning vähendada nende relvadega seotud kuritegevust²².

Seetõttu on vajalik, et **antiikrelvad ja nende koopiad kuuluksid RelvS-i reguleerimisalasse piiramata tsiviilkäibega relvadena**, et tagada nende soetamisel ja hoidmisel vähemalt miinimumnõuded (nt vanusepiirang, registreerimis- või hoiustamisnõue).

Sarnaselt antiikrelvade käitlemisele ei kohaldata RelvS-i ka **laskekõlbmatuks muudetud relvadele**, kui RelvS-is ei ole sätestatud teisiti. Kehtiva seadusega on reguleeritud üksnes relva laskekõlbmatuks muutmise tehniline protseduur ja nõuded, kuid mitte nende relvade hilisem käitlemine. See tähendab, et ka laskekõlbmatuks muudetud relva võib soetada ilma vanusepiiranguta ja kanda avalikus ruumis.

Eelnõuga tuuakse antiikrelvad, nende koopiad ja laskekõlbmatud relvad RelvS-i reguleerimisalasse piiramata tsiviilkäibega relvadena. Sellega kehtestatakse nendele vähemalt minimaalsed nõuded, nagu vanusepiirang ja hoiustamisreeglid. Muudatus suurendab avalikku turvalisust, parandab õigusselgust ning lihtsustab järelevalvet.

Muudatuse eesmärk on:

- vähendada riski, et antiikrelvad või laskekõlbmatud relvad satuksid kontrollimatult ringlusse;
- ennetada nende võimalikku väärkasutust;
- tagada järelevalve võimalikkus;
- täita EL-i õigusest tulenevaid kohustusi;
- kaitsta isikute elu ja tagada ühiskonna turvalisust.

²¹ Kehtiva RelvS-iga ei ole musta püssirohu relvad muud püssirohtu kasutavatest relvadest eristatud.

²² Nõukogu järeldused ebaseadusliku relvakaubanduse ning tulirelvadest ja pürotehnilistest toodetest tulenevate ohtude vastu võitlemise kohta, 12. juuni 2025, lk 4 punktid 11–12. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9907-2025-INIT/et/pdf>.

Need on põhiseaduslikult legitiimsed eesmärgid.

Muudatuste kavandamisel hinnati ka vähem piiravaid võimalusi, nagu üksnes müüjate registreerimiskohustus, soovituslikud hoiustamisjuhised või ainult avalikus kohas kandmise piiramine. Sellised meetmed ei võimaldaks siiski piisavat järelevalvet ega välistaks olukordi, kus relvi omandavad alaealised või kus laskekõlbatuks muudetud relvi taastatakse.

Arvestades, et ka laskekõlbatuid relvi saab tehniliselt taastada ja neid kasutatakse praktikas ähvardusvahendina, ei oleks pelgalt osaline regulatsioon eesmärgi saavutamiseks piisav. Seetõttu puudub sama tõhus, kuid põhiõigusi vähem riivav alternatiiv.

Kavandatavad meetmed on sobivad, sest antiikrelvade ja laskekõlbatute relvade hõlmamine piiratud käibega relvade regulatsiooni alla võimaldab rakendada vanusepiiranguid, järelevalvet ning vajaduse korral hoiustamisnõudeid. Muudatusega ei keelata selliste relvade omamist, vaid kehtestatakse üksnes elementaarsed turvanõuded. Arvestades kaitstavat hüvet – inimeste elu ja turvalisust – on omandipõhiõiguse riive mõõdukas ning põhjendatud.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse RelvS § 2 lõike 1 punkti 12, § 24 lõike 1 punkte 1 ja 4, lõike 2 punkte 3 ja 9 ning § 35³ lõike 1 punkti 1 pärast tekstiosa „osade,“ sõnaga „tulirelva“.

Muudatuse eesmärk on täpsustada, et viidatud sätetes käsitletakse **tulirelva lisaseadmeid**, mitte relva lisaseadmeid laiemas tähenduses. RelvS-is on eristatud relva osad, tulirelva olulised osad ning tulirelva lisaseadmed (nt helisummuti, laser- ja öösihik). Senine RelvS § 24 ja § 35³ lõike 1 punkti 1 sõnastus võis jätta mulje, et regulatsioon hõlmab mistahes relvade lisaseadmeid, kuigi vastavate sätete kontekstis on tegemist just tulirelvade lisaseadmetega ja nende käitlemisega seotud andmetega või toimingutega.

Muudatus on normitehniline ja selgitava iseloomuga. See ei muuda kehtiva õiguse sisulist ulatust ega loo uusi kohustusi, vaid tagab terminoloogilise täpsuse ja kooskõla seaduse süsteemiga, vältides tõlgenduslikku ebaselgust registrikannete ning järelevalve rakendamisel.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse RelvS § 5 lõikes 2 sätestatud tähtaega, mille jooksul on **pärijal** õigus taotleda päritud relva omandamist, võõrandamist või laskekõlbatuks muutmist. Kehtiva seaduse kohaselt on selleks ette nähtud kolm kuud, eelnõuga **pikendatakse tähtaega kuuele kuule**.

Senine kolmekuuline tähtaeg on RelvS-is kehtinud alates 2002. aastast. Samas jõustus 2009. aastal uus pärimisseadus²³, mis muutis pärimissüsteemi põhimõtteliselt. Kui varem tuli pärand vastu võtta, sest vastasel korral loeti pärandist loobutuks, siis nüüd loetakse pärand vastuvõetuks, kui sellest ei ole loobutud tähtaegselt, s.o kolme kuu jooksul pärandaja surmast (pärimisseaduse § 118 lõige 1 ja § 119 lõige 1). Seega läheb pärand üldjuhul üle pärandaja surmaga ning pärija saab relva omanikuks sõltumata sellest, kas ta on relvaga seotud formaalsused juba täitnud.

²³ Pärimisseadus – [RT I 2008, 7, 52](#).

Relva seaduslik valdamine eeldab siiski mitmete nõuete täitmist: tervisekontrolli läbimist, relvakoolitust, relvaloa taotlemist ja vajalike dokumentide esitamist. Olenevalt olukorrast võib olla vajalik ka jahitunnistus või spordiorganisatsiooni liikmesust tõendav dokument. Nende toimingute tegemine kolme kuu jooksul ei ole praktikas alati realistlik, eriti arvestades, et pärija võib viibida leinaperioodis, elada välisriigis või tegeleda samal ajal pärimismenetlusega seotud küsimustega.

Tähtaja pikendamine kuuele kuule arvestab paremini inimeste tegelikku olukorda pärast lähedase surma ning vähendab ebaproportsionaalset survet teha lühikese aja jooksul mitmeid haldustoiminguid. Muudatus vähendab ka omandipõhiõiguse riivet. Senine regulatsioon võis viia olukorrani, kus pärija ei jõudnud tervislikel, elukorralduslikel või emotsionaalsetel põhjustel nõutud samme astuda ning relv sundvõõrandati.

Avaliku turvalisuse seisukohast ei suurenda tähtaja pikendamine riske. Relv ja laskemoon tuleb ka edaspidi viivitamata üle anda PPA-le (RelvS § 5 lõige 1), kes tagab nende hoiustamise. Kuigi taotluse esitamise tähtaja pikenemise tõttu võib hoiuaeg mõnel juhul mõnevõrra suurenedagi, ei too see kaasa märkimisväärt halduskoormuse kasvu. Samas säilib regulatsiooni eesmärk – tagada, et relvad jõuavad viivitamata riikliku järelevalve alla.

Muudatus on seega proportsionaalne: eesmärgi saab jätkuvalt saavutada ka pikema tähtaja korral, kuid isiku õigusi piiratakse vähem. See on kooskõlas PS §-des 32 ja 11 sätestatud omandipõhiõiguse ja proportsionaalsuse põhimõttega ning on isikute suhtes senisest soodsam.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täiendatakse RelvS § 10 lõiget 2 pärast sõna „objekti“ tekstiosaga „hoiatamiseks“. Muudatuse eesmärk on suurendada õigusselgust olukorras, kus relva kasutamise eesmärk ei ole vahetult objekti tabamine või kahjustamine, vaid ohu tõrjumine esmalt hoiatamise kaudu. Praktikas võib tekkida olukordi, kus relva kasutatakse hoiatuslasu tegemiseks – näiteks ohuolukorra peatamiseks või õigusrikkuja hoiatamiseks –, ilma et oleks kavatsust kedagi või midagi tabada.

Tulirelva kasutamine (RelvS-i või karistusõiguslikus mõttes) hõlmab olukorda, kus relva kasutatakse selle otstarbele vastaval viisil, sõltumata sellest, kas lask tabab sihtmärki. Hoiatuslasu korral:

- toimub **tegelik laskmine**, st relv laetakse, vajutatakse päästikut ning lendkeha väljub padrunipesast, kuid eesmärk ei ole kedagi ega midagi tabada;
- see on **aktiivne tegevus**, mis võib **potentsiaalselt põhjustada kahju**, kui lasu suund või keskkond on valesti hinnatud;
- toimingut ei saa käsitada pelgalt ähvarduse või näitamisena (nt relva tõstmine või padruni laadimine), sest **lask ise on juba füüsiline jõukasutus**.

Seetõttu on hoiatuslasu sooritamine olemuslikult **tulirelva kasutamine** – mitte objekti tabamiseks või kahjustamiseks, vaid hoiatamiseks ja ohu tõrjumiseks. Hoiatuslasu tegemine peab alluma **samasugustele materiaalsetele ja formaalsetele eeldustele** nagu muu relva kasutamine:

- peab olema **õigustatud eesmärk** (nt hädakaitse ja -seisund);
- peab järgima **proportsionaalsuse ja vältimatuse põhimõtteid**;

- isik kannab **vastutust** hooletu või ohtliku relvakasutuse korral.

Hädakaitse²⁴ või hädaseisund²⁵ võivad õigustada hoiatuslasu tegemist, kui see on proportsionaalne ja vältimatu ohu tõrjumise viis.

Hoiatuslasu olemuslik käsitlemine relva kasutamisenä tagab, et sellise tegevuse kohta kehtivad samad ohutus- ja vastutusstandardid nagu muul relva kasutamisel. See välistab tõlgendusliku ebaselguse ning tagab, et relva kasutamisele laienevad kõik RelvS-is sätestatud nõuded ja piirangud.

Eeltoodu alusel on põhjendatud lisada RelvS § 10 lõikesse 2 sõnaselge viide, et relva võib kasutada ka **hoiatamiseks**. Niisugune täpsustus ei laienda relva kasutamise materiaalsoiguslikke aluseid, vaid loob õigusselguse olukordades, kus relva kasutatakse ohu tõrjumiseks hoiatuse teel, ilma kavatsuseta kedagi või midagi tabada. Muudatus tagab, et hoiatuslasu tegemine on reguleeritud ja hinnatav samadel alustel kui muu relva kasutamine, järgides proportsionaalsuse ja vältimatuse põhimõtteid ning tagades avaliku turvalisuse.

Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse RelvS § 12 lõikega 4, milles esitatakse tulirelvade liigid laadimisviisi järgi. Muudatuse eesmärk on koondada tulirelvade laadimisviisil põhinev klassifikatsioon ühte normi ning viia see sõnaselgelt kooskõlla EL-i õigusega.

Tulirelvade liigid laadimisviisi järgi on:

- 1) **automaattulirelv** – tulirelv, mis laeb ennast automaatselt iga kord pärast lasku ja millega saab päästiku ühekordsel vajutamisel teha rohkem kui ühe lasu;
- 2) **poolautomaatne tulirelv** – tulirelv, mis laeb ennast automaatselt iga kord pärast lasku ja millega saab päästiku ühekordsel vajutamisel teha ainult ühe lasu;
- 3) **käsitsi laetav mitmelasuline tulirelv** – tulirelv, mis laetakse iga kord pärast lasku padrunisalvest või -pesast käsitsi käitatava mehhanismiga;
- 4) **ühelasuline tulirelv** – ilma padrunisalveta tulirelv, mida laetakse enne iga lasku, pannes padruni käsitsi padrunipessa või relvaraua tagaosas olevasse laadimiskohta.

Nimetatud tulirelvaliigid ja terminid ei ole RelvS-i tähenduses uued, sest juba praegu on need seaduse tekstis kasutuses erinevates sätetes. Muudatusega koondatakse need ühtsesse normi ilma, et muudetaks mõistete senist sisu või nendega seotud õigusi ja piiranguid.

Muudatus tuleneb puudusest, mis on tulirelvadirektiivi ülevõtmisega seotud rikkumismenetluse käigus tuvastatud. Direktiiviga nähakse ette tulirelvade eristamine nende toimimis- ja laadimispehimõtte järgi. Direktiivi I lisa A osas on relvad jaotatud kategooriatesse (A, B, C), kus üks eristamise aluseid on see, kas tegemist on automaatse, poolautomaatse või muu laadimisviisiga tulirelvaga.

²⁴ KarS § 28 lõike 1 kohaselt ei ole tegu õigusvastane, kui isik tõrjub vahetut või vahetult eesiseisvat õigusvastast rünnet enda või teise isiku õigushüvedele, kahjustades ründaja õigushüvesid, ületamata seejuures hädakaitse piiri.

²⁵ KarS § 29 kohaselt ei ole tegu õigusvastane, kui isik paneb selle toime, et kõrvaldada vahetut või vahetult eesiseisvat ohtu enda või teise isiku õigushüvedele, tema valitud vahend on ohu kõrvaldamiseks vajalik ning kaitstav huvi on kahjustatavast huvist ilmselt olulisem. Hüvide kaalumisel arvestatakse eriti õigushüvede olulisust, õigushüve ähvardanud ohu suurust ning teo ohtlikkust.

RelvS-is on küll sätestatud üksikuid definitsioone (nt „automaattulirelv“ RelvS § 12¹ lõike 1 punktis 1), kuid tulirelvade süsteemne ja terviklik liigitus laadimisviisi alusel ei ole koondatud ühte normi ega sõnastatud direktiiviga täielikult kooskõlas olevalt. See võis tekitada tõlgenduslikku ebaselgust direktiivis sätestatud kategooriate ülevõtmisel ja nende seostamisel riigisiseste tsiviilkäibe piirangutega.

Eelnõuga lisatav liigitus (automaattulirelv, poolautomaatne tulirelv, käsitsi laetav mitmelasuline tulirelv ja ühelasuline tulirelv) põhineb tulirelvadirektiivis kasutataval funktsionaalsel eristusel, mille keskmes on:

- kas relv laeb end pärast lasku automaatselt või käsitsi;
- kas päästiku ühekordsel vajutamisel saab teha ühe või mitu lasku.

Seega ei looda kavandatud muudatusega uusi relvaliike sisulises tähenduses ega muudeta relvade tsiviilkäibe režiimi, vaid sätestatakse direktiivist tulenev tehniline klassifikatsioon sõnaselgelt riigisiseses õiguses. Muudatus tagab direktiivi nõuetekohase ja üheselt mõistetava ülevõtmise, parandab õigusselgust relvade klassifitseerimisel ning loob selgema aluse järelevalveks ja kategooriate kohaldamiseks.

Eelnõu § 1 punkti 10 kohaselt jäetakse RelvS § 12¹ lõike 1 punktist 1 välja tekstiosa „– tulirelv, mille ümberlaadimine toimub automaatselt iga kord pärast lasku ja millega saab päästiku ühekordsel vajutamisel teha rohkem kui ühe lasu“.

Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punktiga 9**, millega täiendatakse RelvS § 12 lõikega 4 ja sätestatakse tulirelvade liigitus laadimis põhimõtte alusel, sealhulgas automaattulirelva mõiste. Kuna automaattulirelva definitsioon tuuakse edaspidi üldsätetesse, ei ole põhjendatud selle kordamine eraldi RelvS § 12¹ lõikes 1.

Muudatuse eesmärk on vältida dubleerimist ja tagada seaduse süsteemne ülesehitus, kus mõisted on koondatud ühte kohta ning neid kasutatakse edaspidi vajaduse korral viitena. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei muudeta automaattulirelva mõiste sisu ega ulatust – definitsioon jääb sisuliselt samaks ning sellega seotud õigused, piirangud ja tsiviilkäibe režiim ei muutu.

Tegemist on normitehnilise täpsustusega, millega korrastatakse seaduse struktuuri ja viidete süsteemi kooskõlas tulirelvadirektiivi nõuetega.

Eelnõu § 1 punktidega 11–14 muudetakse ja täiendatakse RelvS § 17, milles on toodud laskemoon ja selle liigitus.

Kehtiva RelvS § 17 lõike 1 kohaselt on laskemoon terviklik padrune, mis koosneb padrunkomponentidest (nt kuul, sütik, püssirohi ja padrunist). Selline sõnastus eeldab, et laskemoona mõiste hõlmab ainult padrunit kui ühtset tervikut, jättes õiguslikult ebaselgeks laskemoona üksikosade (komponentide) käsitluse.

Eelnõu § 1 punkti 11 kohase muudatuse järgi on laskemoon **terviklik padrune või selle komponent**. Muudatuse eesmärk on eelkõige suurendada õigusselgust ja täpsust. Muudatusega kõrvaldatakse senine kitsendav tõlgendus, mille järgi käsitatakse laskemoonana vaid terviklikku

padrunit. Praktikas on oluline, et ka **laskemoona komponendid** – näiteks sütikud või püssirohi – oleksid hõlmatud laskemoona mõistega, kuna need võivad eraldi omandamisel või hoidmisel kujutada endast sarnast ohtu, mis terviklik padrun. Sõnastus „padrun või selle komponent“ võimaldab õigusselgelt reguleerida ka komponentide käitlemist ja nende kohta kehtivaid piiranguid.

Tulirelvadirektiivi artikli 1 punktis 3 on laskemoona mõiste määratletud järgmiselt: „Laskemoon tähendab terviklikku padrunit või selle osakomponente, sealhulgas tulirelvas kasutatav süütekapsel, süüte- või paiskelaeng, kuul ja lendkeha, tingimusel, et nimetatud komponentide jaoks on asjaomases liikmesriigis vajalik luba.“ Direktiivi eesmärk on tagada, et laskemoona komponentide ring oleks üheselt määratletud, kuna nende ebaseaduslik omandamine või ühendamine võib võimaldada laskemoona ebaseaduslikku tootmist. Seega nõuab direktiiv, et ka laskemoona komponendid oleksid hõlmatud laskemoona õigusliku määratlusega. Eelnõukohane muudatus viib Eesti õiguse tulirelvadirektiiviga täielikku vastavusse, vältides olukorda, kus direktiiviga reguleeritud laskemoona komponente ei käsitleta siseriiklikus õiguses piisavalt.

Kehtiva sõnastuse tõttu on järelevalvepraktikas esinenud olukordi, kus vaidluse alla on sattunud küsimus, kas laskemoona komponendi (nt ainult padrunikesta või püssirohu) omamine on käsitatav laskemoona käitlemisena RelvS-i tähenduses. Täiendatud sõnastus välistab sellised tõlgendusprobleemid, tagades ühtlase ja selge lähenemise õiguskaitse- ja järelevalveasutustele.

Laskemoona komponentide käsitlemine laskemoonana võimaldab politsei- ja tolliasutustel paremini jälgida ohtlike komponentide käivet ning tuvastada ebaseaduslikku laskemoona kokkupanekut või omamist. Eriti oluline on see piiriüleste kontrollide ja internetikaubanduse kontekstis, kus sageli liigutatakse eraldi laskemoona osi, mitte terviklikke padruneid.

Eelnõu § 1 punktiga 12 lisatakse RelvS § 17 uus lõige 1¹, milles **määratletakse padrunikomponendid**: püssirohi või muu paiskelaeng, sütik, kuul, haavel või muu lendkeha või pihtamisaeng ning padrunikest. Võrreldes kehtiva RelvS § 17 lõikes 1 esitatud loeteluga lisatakse loetellu **pihtamisaeng**.

Praktikas kasutatakse mitmete tulirelvade ja laskeseadmete puhul lisaks klassikalisele lendkehaga laskemoonale ka nn pihtamisaenguid, mille toime seisneb tabamuse fikseerimises või nähtavaks tegemises ilma eraldiseisva kuuli või haavli kasutamiseta.

Pihtamisaeng ei ole sisult ega funktsioonilt võrreldav kuuli, haavli või muu lendkehaga, kuid moodustab siiski laskemoona konstruktsioonis eraldiseisva ja selgelt identifitseeritava osa.

Tulirelvadirektiivis ei kasutata mõistet „pihtamisaeng“, kuid sätestatakse siiski laskemoona mõiste, mille kohaselt on laskemoon padrun koos kuuli, sütiku ja püssirohu või muu lõhkeainega, ning käsitletakse eraldi laskemoona komponente ja nende kontrolli. Tulirelvadirektiivi regulatsioon hõlmab seega püssirohtu või muud lõhkeainet sisaldavaid padruneid ja nende koostisosi laiemalt, sõltumata sellest, kas padrun sisaldab kuuli.

Kui riigisisene õigus määratleb padrunikomponendid kitsamalt kui tulirelvadirektiiv või ei hõlma sõnaselgelt kõiki funktsionaalseid laenguid, võib tekkida olukord, kus teatud liiki laskemoon või selle osa ei ole riigisiseses õiguses üheselt reguleeritud, kuigi direktiivi eesmärgist ja mõttest tulenevalt peaks see olema hõlmatud.

Pihtamislauk on padrunis sisalduv püssirohulaug, mille eesmärk on tekitada gaasirõhk. Seda kasutatakse muu hulgas paukpadrunites või eriotstarbelistes padrunites, mis võivad toimida ilma kuulita. Sellisel juhul puudub padrunis lendkeha, kuid padrun sisaldab siiski püssirohtu ja on ette nähtud relva kasutamiseks või mehhanismi käivitamiseks.

Tulirelvadirektiivi regulatsioonis ei eeldata, et laskemoon peab tingimata sisaldama kuuli. Piisab sellest, et tegemist on püssirohu või muu lõhkeainega varustatud padruniga. Sellest tulenevalt kuuluvad ka paukpadrunid ja muud üksnes laenguga padrunid tulirelvadirektiivi tähenduses laskemoona hulka.

Tulirelvadirektiivi põhjendustes rõhutatakse relvade ja laskemoona jälgitavuse tagamist, ebaseadusliku valmistamise ja käitlemise tõkestamist ning oluliste komponentide kontrolli. Tulirelvadirektiivi üldine loogika lähtub põhimõttest, et kõik esemed ja osad, mis võimaldavad tulirelva kasutamist või laskemoona valmistamist, peavad olema asjakohaselt reguleeritud ning kontrollitavad.

Pihtamislauk sisaldab püssirohtu, võimaldab relva funktsioneerimist (sealhulgas automaatika töö tagamist paukpadruni kasutamisel) ning võib olla ohtlik ka eraldi käsitletuna. Seetõttu on põhjendatud käsitada pihtamislaukut padrunikomponendina ja hõlmata see üheselt laskemoona regulatsiooni alla. Selline täpsustus suurendab õigusselgust, välistab võimaliku tõlgenduslõhe riigisisese õiguse ja direktiivi eesmärkide vahel ning toetab relvade ja laskemoona käitlemise tõhusat järelevalvet.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täpsustatakse RelvS § 17 lõike 2 punktis 1 tulirelvapadruni liiki.

Kehtivas õiguses on tulirelvapadrunit seostatud eelkõige padruniga, mille lendkeha on kuul või haavel. Praktikas on see tekitanud tõlgendusküsimusi nende padruniliikide kohta, mille puhul lask ei ole mõeldud sihtmärgi tabamiseks ega füüsiliseks kahjustamiseks.

Muudatusega täiendatakse tulirelvapadruni mõistet selliselt, et tulirelvapadrunit käsitataks lisaks kuuli või haavliga padrunile ka padrunit, mille lendkeha on valgusrakett. Tegemist on padruniliigiga, mida kasutatakse näiteks signaali andmiseks, hoiatamiseks või muul otstarbel, kuid mis oma ehituselt ja toimemehhanismilt vastab tulirelvast laskmiseks mõeldud padrunile.

Muudatuse eesmärk ei ole laiendada relvade või laskemoona kasutamise võimalusi ega kehtestada uusi piiranguid, vaid tagada mõisteline selgus ja ühtne õiguslik käsitus. Täpsustatud sõnastus välistab olukorrad, kus valgusraketipadruni kasutamine, käitlemine või sellele kohaldatavad nõuded jääksid regulatsioonist välja üksnes seetõttu, et lendkeha ei ole kuul ega haavel.

Seega korrastatakse muudatusega RelvS-i terminoloogiat ning viiakse seaduse tekst paremini vastavusse praktikas kasutatavate padruniliikidega, tagades õigusselguse nii relvaomanikele kui ka järelevalveasutustele.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täiendatakse RelvS § 17 lõiget 2 punktiga 3, milles nimetatakse padruni liigina tulirelva, akustilise relva, gaasirelva või hoiatus- ja signaalrelva **paukpadrun**, millel puudub lendkeha ja pihtamislaeng ning mis on ette nähtud helisignaali andmiseks. Näited erinevate paukpadrunite kohta on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Paukpadruni näidised

Allikas: Lucky Gunner²⁶.

RelvS § 17 lõikes 2 on loetletud padruniliigid, kuid paukpadrun ei ole eraldi liigina nimetatud. Praktikas kasutatakse paukpadruneid muu hulgas filminduses, teatrietendustes, koeratreeningus, signaali andmiseks ning relvade ohutu käsitlemise harjutamiseks.

Paukpadruni konstruktsioon ja otstarve erineb padrunist, mis on mõeldud lendkeha väljutamiseks. Paukpadrunil kuuli ei ole, kuid paiskelaeng tekitab gaasirõhu ja heli. Seetõttu on põhjendatud käsitleda neid iseseisva padruniliigina.

Muudatuse eesmärk on kõrvaldada tõlgenduslik ebaselgus ja viia seaduse sõnastus kooskõlla tegeliku kasutuspraktikaga. Tegemist on täpsustava muudatusega, mis ei loo uut käitlemisrežiimi, vaid selgitab padruniliikide liigitust seaduses.

Samas tuleb arvestada, et laskemoona käitlemise kohta kehtivad seaduses sätestatud piirangud. Kui laskemoon, sealhulgas paukpadrun, on ette nähtud kasutamiseks piiratud või keelatud tsiviilkäibega relvades, kohaldatakse selle käitlemisele samu nõudeid ja piiranguid, mis vastava relvaliigi puhul. See tähendab, et näiteks tulirelvas kasutamiseks ette nähtud paukpadruneid võib

²⁶ Chris Baker, Lucky Gunner, 11.11.2021. Kättesaadav: <https://www.luckygunner.com/lounge/why-blank-ammo-can-be-deadly/>.

edaspidi müüa üksnes laskemoona müügi tegevusluba omav isik ning neid võib soetada ja omada vaid vastavat liiki relva käitlemise õigust omav isik.

Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punkti 11** muudatusega, mille kohaselt loetakse edaspidi laskemoonaks terviklik padrun või selle komponent.

Muudatusel ei ole sisulist mõju Kaitseväge ega Kaitseliidu tegevusele. Kaitseväge puhul kohaldatakse relvade ja laskemoona käitlemisele kaitseväge teenistuse ja riigikaitselist eriregulatsiooni. Paukpadrunite kasutamine väljaõppes ja õppustel on juba praegu reguleeritud teenistuslike normide alusel ning RelvS § 17 lõike 2 täpsustamine ei muuda nende kasutamise õigust, koguseid ega käitlemiskorda.

Kaitseliidu puhul, kus osa liikmeid tegutseb tsiviilõiguslikus raamistikus relvaloa alusel, on muudatusel samuti üksnes õigusselgust parandav mõju. Paukpadrunite eraldi nimetamine padruniliigina:

- ei laienda nende soetamise ega kasutamise õigust;
- ei muuda väljaõppe korraldust;
- ei too kaasa täiendavaid lubade või registreerimise kohustusi.

Muudatus aitab selgemini eristada paukpadruneid teistest padrunitest ning välistab võimaliku tõlgendusliku ebakindluse tsiviilkäibes kasutatavate ja riigikaitselikes tegevuses kasutatavate padrunite liigitamisel. Seega on mõju Kaitsevägele ja Kaitseliidule praktiliselt neutraalne ning piirdub terminoloogilise täpsustusega ja õigusselguse suurenemisega.

Muudatuse laiem mõju seisneb eelkõige õigusselguse suurenemises ja regulatsiooni ühtlustamises. See ei laienda sisuliselt piiranguid, vaid kinnitab, et ka ilma lendkehata padrunid on seaduse mõistes laskemoon ning alluvad vastavatele käitlemisreeglitele.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse RelvS § 18 lõiget 1 relvaliikidega, mille omamiseks ei ole vaja relvaluba, täpsustades samas EL-i õigusega kooskõlas olevad erandid. Täiendusega lisatakse RelvS § 18 lõikesse 1 punktid 2²–2⁴, millega loetakse edaspidi piiramata tsiviilkäibega relvade hulka ka antiikrelvad ja laskekõlbmatuks muudetud relvad.

Muudatus on vajalik, et tagada õigusselgus ja regulatsiooni ühtlustamine, kuna kehtivas seaduses puudub sõnaselge säte, mis määratleks, millistel tingimustel võib omada antiikrelvi ja nende koopiaid, samuti laskekõlbmatuks muudetud relvi. Praktikas on selliste relvade kasutus ja kogumine levinud muuseumide, kollektsionäärade ning ajalooentusiastide seas, mistõttu on oluline nende õiguslik staatus üheselt reguleerida.

Täiendused on vastavuses Euroopa Komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2015/2403, millega kehtestatakse ühised normid ja meetodid tulirelvade laskekõlbmatuks muutmiseks. Rakendusmääruse eesmärk on tagada, et laskekõlbmatuks muudetud tulirelvi ei saaks uuesti tulistamisvõimeliseks muuta ning et kõik sellised relvad oleksid varustatud ühtse standardi kohase tõendava dokumendiga.

Muudatuse eesmärk ei ole relvade järelevalvet leevendada, vaid täpsustada, millised esemed kuuluvad piiramata tsiviilkäibega relvade hulka. Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punktis 5** esitatud muudatusega, milles tunnistatakse kehtetuks RelvS § 2 lõike 1 punktid 2–3¹.

Eelnõu § 1 punkti 16 kohaselt sõnastatakse RelvS § 18 lõige 3 ümber nii, et see viitab üheselt nendele RelvS-i sätetele, mida kohaldatakse piiramata tsiviilkäibega relvade ja laskemoona käitlemisele, nimelt RelvS § 18 lõigetele 4–9, § 10 lõikele 1, § 28 lõikele 2, §-le 66, § 74 lõike 2 punktidele 2 ja 3 ning §-le 75¹.

Selline viiteline selgus tagab, et seaduse kohaldamisala on piiritletud täpselt ja süsteemselt. Muudatusega rõhutatakse, et piiramata tsiviilkäibega relvade suhtes rakendatakse üksnes neid sätteid, mis on vajalikud avaliku turvalisuse ja järelevalve tagamiseks, kuid mitte kõiki üldisi relvade käitlemise nõudeid, mis on mõeldud piiratud tsiviilkäibega relvadele.

Eelnõu § 1 punktiga 17 muudetakse RelvS § 20 lõike 4 punkte 3 ja 4, jättes sõnastusest välja viite lõhke- ja süütelaskemoona soomustlâbistavale toimele ning sisustatakse senisest selgemalt lõhkelaskemoona ja süütelaskemoona mõisted.

Muudatus on seotud tulirelvadirektiivi nõuetekohase ülevõtmisega. Rikkumismenetluse käigus on selgunud, et direktiivi vastava sätte ülevõtmisel on Eesti õigusesse lisatud täiendav tingimus, mida direktiivis ette ei nähta – nimelt on lõhke- ja süütelaskemoona puhul seatud piirang sõltuvusse nende soomustlâbistavast toimest.

Tulirelvadirektiivi kohaselt on teatavad laskemoona liigid (sh lõhke- ja süütelaskemoon) keelatud sõltumata nende soomustlâbistavast toimest. RelvS-i sõnastusest võib jääda mulje, et keeldu kohaldatakse üksnes juhul, kui nimetatud laskemoonal on lisaks lõhke- või süüteomadusele soomustlâbistav toime. See kitsendab direktiivis ette nähtud regulatsiooni ega vasta täielikult EL-i õiguse eesmärgile.

Eelnõukohase RelvS § 20 lõike 4 punkti 3 järgi on **lõhkelaskemoon** tulirelva laskemoon, mille kuulis on takistusega kokkupõrkel lõhkev laeng.

Muudatusega eemaldatakse varasem ekslik seos soomustlâbivusega ning määratletakse lõhkelaskemoon selle tegeliku tehnilise tunnuse kaudu – kuulis sisalduva kokkupõrkel lõhkeva laengu olemasolu alusel. See tagab, et regulatsioon hõlmab kõiki sellise toimega padruneid ega kitsenda keelu kohaldamisala üksnes juhtudele, kus esineb soomustlâbistav südamik.

Tegemist ei ole uue laskemoonaliigi loomisega, vaid olemasoleva keelu selgema sõnastamisega. Muudatus ei muuda isikute õigusi ega kohustusi võrreldes õigusega, kuid parandab õigusselgust ja järelevalve rakendatavust.

Eelnõukohase RelvS § 20 lõike 4 punkti 4 järgi on **süütelaskemoon** tulirelva laskemoon, mille kuulis on kokkupuutel õhuga või kokkupõrkel takistusega süttiv keemiline segu.

Muudatusega eemaldatakse varasem ekslik seos soomustlääbivusega ning määratletakse süütelaskemoon selle tegeliku tehnilise tunnuse alusel – kuulis sisalduva süttiva keemilise segu kaudu. See tagab, et regulatsioon hõlmab kõiki sellise toimega padruneid ega sõltu täiendavast soomustlääbivuse kriteeriumist.

Muudatusega viiakse RelvS § 20 lõike 4 punktid 3 ja 4 kooskõlla tulirelvadirektiivi sõnastuse ning mõttega, kõrvaldades puudulikult üle võetud tingimuse. Tegemist ei ole uue piirangu kehtestamisega, vaid EL-i õiguse korrektse rakendamisega ning olemasoleva normi direktiiviga vastavusse viimisega.

Eelnõu § 1 punktiga 18 täiendatakse RelvS § 20 lõikega 4¹, milles sätestatakse, et tsiviilkäibes keelatud padrunikomponendid on käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1–5 nimetatud laskemoona kuul või muu lendkeha.

Muudatus on seotud sama paragrahvi lõike 4 punktides 3 ja 4 tehtud täpsustustega, millega määratletakse lõhke- ja süütelaskemoon nende tegelike toimeomaduste alusel ning viiakse regulatsioon kooskõlla tulirelvadirektiiviga. Direktiivi lisa I lõike 2 punktides 4 ja 5 nähakse ette, et keelatud või piiratud laskemoona puhul hõlmab keeld ka sellise laskemoona kuuli või muud lendkeha, kuna just selles sisaldub vastav keelatud toime (nt lõhkev laeng või süttiv keemiline segu).

Kehtivas RelvS-is ei olnud üheselt sätestatud, et tsiviilkäibes keelatud laskemoona puhul on keelatud ka selle eraldiseisev kuul või muu lendkeha. See võis tekitada tõlgendusliku lünga olukorras, kus laskemoona komponente käideldakse eraldi.

Uue lõike lisamisega tagatakse, et kui terviklik laskemoon on tsiviilkäibes keelatud selle kuuli või muu lendkeha eriohtlikkuse tõttu, on keelatud ka selle kuul või muu lendkeha kui padrunikomponent. Muudatusega ei laiendata sisuliselt keelu ulatust, vaid täpsustatakse selle kohaldamist komponentidele ning viiakse regulatsioon kooskõlla tulirelvadirektiivi nõuetega.

Sellega tugevdatakse õigusselgust ja järelevalve tõhusust, välistades võimaluse keelatud toimega laskemoona komponentide eraldi käitlemiseks tsiviilkäibes.

Eelnõu § 1 punkti 19 kohaselt muudetakse RelvS § 24 lõike 1 esimest lauset. Kehtiva RelvS § 24 lõike 1 esimese lause kohaselt on relvaregister RelvS-is sätestatud lubade ja Euroopa tulirelvapassi taotluste esitamiseks ja menetlemiseks, lubade ja passi väljastamiseks või sellest keeldumiseks, loa omajate, relvade ja laskemoona tüübikinnituste, relvade ja laskemoona ning nende omanike ja valdajate üle arvestuse pidamiseks asutatud andmekogu.

RelvS § 24 lõike 1 sissejuhatav lauseosa ei hõlma täielikult kõiki neid esemeid, mille üle RelvS § 24 alusel relvaregistris arvestust peetakse. Sissejuhatavas lauseosas ei ole nimetatud lisaseadmeid ega tulirelva olulisi osi, kuigi paragrahvi muudes osades neid nimetatakse. Selline lahknevus registri üldist eesmärki määratleva lause ja sama paragrahvi järgmiste sätete vahel võib tekitada tõlgenduslikku segadust registri esemelise ulatuse osas, eriti olukordades, kus hinnatakse registrikande õiguslikku alust või järelevalve pädevust.

Muudatuse eesmärk on:

- viia lõike 1 sissejuhatav lauseosa kooskõlla sama paragrahvi teiste sätetega;
- tagada, et registri esemeline ulatus oleks selgelt ja terviklikult kajastatud juba normi üldosas;
- vältida võimalikke tõlgendusvaidlusi selle üle, kas lisaseadmete ja tulirelva oluliste osade andmete kandmine registrisse on piisavalt selgelt õiguslikult reguleeritud.

Muudatus on seega normitehniline ja selgitav ega laienda registri sisulist kohaldamisala. Registrisse kantavate andmete ring ei muutu, vaid see esitatakse süsteemselt ja üheselt mõistetavalt.

Kehtiva RelvS § 24 lõike 1 punktides 1 ja 4, lõike 2 punktides 3 ja 9 ning lõikes 7 on nimetatud lisaseadmed, kuid lõike 1 sissejuhatavas lauseosas neid nimetatud ei ole. Seetõttu täpsustatakse sissejuhatavat lauseosa selguse tagamiseks. Ühtlasi täpsustatakse, et mõeldud on tulirelva lisaseadmeid. Tulirelva lisaseadmed (nt helisummutid, lasersihikud) võivad oluliselt mõjutada relva omadusi ja kasutust. Nende üle arvestuse pidamine relvaregistris:

- parandab **relvade tehnilise konfiguratsiooni jälgitavust**;
- võimaldab **täpsemat järelevalvet** relvade ja nende lisaseadmete käitlemise üle;
- aitab **vältida ebaseaduslike lisaseadmete ringlust**.

Lisaks täpsustatakse RelvS § 24 lõike 1 sõnastust selliselt, et oleks selgelt väljendatud registri kuulumine riigi infosüsteemi. Tegemist on samuti selgitava normitehnilise täpsustusega, mis ei muuda registri eesmärki ega andmekoosseisu, vaid täpsustab selle õiguslikku staatust ning tagab kooskõla riigi infosüsteemi üldregulatsiooniga.

Kokkuvõttes on muudatuse eesmärk suurendada õigusselgust, tagada seaduse sisemine järjepidevus ja vältida võimalikku tõlgenduslikku ebakindlust registri esemelise ulatuse suhtes, muutmata seejuures registri tegelikku funktsiooni ega ulatust.

Eelnõu § 1 punkti 20 kohaselt täiendatakse RelvS § 24 lõiget 7 pärast tekstiosa „osa,“ sõnaga „tulirelva“. Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punktis 6** esitatud muudatusega.

RelvS § 24 lõikega 7 nähakse ette, et RelvS § 66 lõike 1 punktides 1–2, 5 ja 6 sätestatud tegevusloa omaja esitab relvaregistrisse andmed, mis tagavad tsiviilkäibes lubatud relva, tulirelva olulise osa, lisaseadme, piiratud käibega padrunisalve, laskemoona, püssirohu ja sütiku käibe jälgitavuse.

Muudatuse tulemusel täpsustatakse, et relvaregistris peetakse arvestust **üksnes tulirelva lisaseadmete** üle, mitte kõikide relvade lisaseadmete üle üldiselt. Sõna „tulirelva“ lisamine muudab sätte sisuliselt kitsamaks ja täpsemaks, ühtlustades RelvS-i mõistekasutust ja relvade liigitust.

Muudatus on normitehniline ja selgitav. Sellega ei muudeta registrisse kantavate andmete ringi ega tegevusloa omajate kohustuste sisu, vaid tagatakse terminoloogiline täpsus ja kooskõla

relvaseaduse mõistekasutusega. Muudatus aitab vältida tõlgenduslikku ebaselgust käibe jälgitavuse ulatuse suhtes.

Eelnõu § 1 punktiga 21 muudetakse RelvS § 24 lõike 11¹ sõnastust.

RelvS-i kohaselt kantakse kõik tsiviil- ja teenistusrelvad relvaregistrisse, nagu ka andmed PPA teenistusrelvade ja nende kandjate kohta. 2023. aasta 15. märtsil jõustusid relvaregistri arendamisega seonduvad muudatused RelvS-is²⁷ ning 10. juulil 2023 jõustus relvaregistri põhimääruse uus terviktekst²⁸. Muudatuste järel oli võimalus sulgeda relvaregistri senine keskkond ja minna täielikult üle uuele nüüdisaegsele platvormile.

Relvaregistri põhimäärusega on ette nähtud, et relvaregistrit peetakse elektroonilise andmekoguna, millel on üks alamregister – Kaitsepolitseiameti relvaregister – ning neli keskkonda: iseteenindus-, menetlus-, kaupmehe- ja analüüsikeskkond. Kaitsepolitseiameti relvaregistri määramine relvaregistri alamregistriks oli tingitud riigi julgeoleku seisukohast ning selle pidamisele on ette nähtud erisused. Kaitsepolitseiameti relvaregistris riigisaladuse nõuete, sealhulgas juurdepääsu- ja teadmismajaduse põhimõtte järgimise tagab sellesse kantud andmete vastutava töötlejana Kaitsepolitseiamet.

Ka PPA-l on vajadus teha osa teenistusrelvade üle arvestuse pidamisel erisusi. Nimelt jõustus 2023. aasta 1. mail RSVS-i²⁹ muudatus, millega lisati riigisaladuse kaitse alla PPA eriuksuse ehk K-komando varustus, sealhulgas teenistusrelvad ja laskemoon, kuid muutmata jäi RelvS § 24.

Seega on muudatuse eesmärk täiendada relvaregistrit uue alamregistriga – kriminaalpolitsei relvaregister – ja täpsustada, et kõigi RelvS § 24 lõikes 11¹ nimetatud relvaregistrite andmed, mis on olemuselt riigisaladus, salastatakse ning nende kasutamine ja kaitsmine toimub RSVS-is ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud korras.

Eelnõu § 1 punktiga 22 täiendatakse RelvS § 24 lõiget 14 punktiga 1³, milles nähakse ette, et relvaregistri põhimääruses sätestatakse ka kriminaalpolitsei relvaregistri erisused.

Muudatuse kohaselt nähakse sarnaselt Kaitsepolitseiameti relvaregistriga ette registripidamise erisused kriminaalpolitsei relvaregistrile.

RelvS § 24 lõikega 14 on sätestatud, millised küsimused peab kehtestama relvaregistri põhimääruse kui valdkonna rakendusaktiga. Põhimäärusega reguleeritakse registri pidamise, andmete kogumise, töötlemise, kasutamise ja väljastamise korda. Kehtivas regulatsioonis on käsitletud relvaregistri üldisi korralduslikke põhimõtteid ning sätestatud Kaitsepolitseiameti relvaregistri erisused. Seoses täiendava alamregistri – kriminaalpolitsei relvaregistri – loomisega on vaja sätestada põhimääruses ka selle pidamise erikord.

²⁷ Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus – [RT I, 14.03.2023, 21](#).

²⁸ Teenistus- ja tsiviilrelvade registri põhimäärus – [RT I, 07.07.2023, 8](#).

²⁹ Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus, § 8 p 12 – [RT I 2007, 16, 77](#).

Muudatusega täiendatakse RelvS-i volitusnormi, et relvaregistri põhimäärusega saaks reguleerida ka kriminaalpolitsei relvaregistri erisusi. See loob ühtse õigusraamistiku kõigile registri osadele, tagab tundlike ja riigisaladusena käsitletavate andmete nõuetekohase kaitse ning suurendab üldist õigusselgust ja julgeolekut.

Eelnõu § 1 punktide 23–26 kohaselt tehakse muudatused RelvS §-s 25, milles on sätestatud relva- ja padrunikollektsioon. Eelnõuga täpsustatakse relva- ja padrunikollektsiooni hoidmise ja säilitamise nõudeid, muutes sõnastust ühtsemaks ning eristades selgemalt nende esemete kategooriaid, mille puhul on vajalik relvahoidla kui kõrgendatud turvanõuetega hoiukoht, ning nende kategooriaid, mille puhul piisab relvakapist või üldisest hoiukohast.

Muudatuste eesmärk on **suurendada õigusselgust, vähendada ebaproportsionaalset koormust** kollektsionääridele ning ühtlustada mõistete kasutust kogu seaduses. Muudatused ei vähenda ühiskonna turvalisust, vaid täpsustavad ja diferentseerivad nõudeid vastavalt riskitasemele. Kollektsionääridel väheneb vajadus ehitada või rentida relvahoidlaid väiksemate kogude korral, mis **kahandab kulusid ja lihtsustab relvakollektsioonide pidamist**.

Kollektsioonirelvade hoiustamise nõuete diferentseerimine vähendab senist omandiõiguse riivet. Nõuete riskipõhine rakendamine on PS §-de 31 ja 32 seisukohalt soodsam ega alanda avaliku turvalisuse taset, sest riskantsemate relvade kohta kehtib endiselt rangem nõue. Riive omandipõhiõigusele on mõõdukas ja õigustatud, kuna eesmärk on vältida relvade väärkasutust ning tagada isikute elu ja tervise kaitse.

Eelnõu § 1 punkti 23 järgi asendatakse RelvS § 25 lõike 2² punktis 3 sõna „relvahoidla“ sõnaga „hoiukoha“. RelvS § 25 lõike 2² punktis 3 on sätestatud, et kollektsiooni pidaja peab esitama andmed selle relvahoidla kohta, kus relvad asuvad, ja need andmed kantakse kollektsioneerimisloale. Kehtivas seaduses on ette nähtud, et **relvahoidla** peab olema ka juhtudel, kus see ei ole sisuliselt nõutav (nt väiksemate kogude puhul või juhul, kui kogus on ainult külmrelvad, mis võiksid paikneda relvakapis).

Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punkti 24** kohase muudatusega RelvS § 25 lõikes 6¹ ja sellega nähakse ette, et kui kollektsiooni kuuluvad üksnes padrunid või kuni kaheksa piiratud tsiviilkäibega relva, välja arvatud piiratud tsiviilkäibega külmrelvad, hoitakse neid relvakapis või relvahoidlas.

Kehtiva õiguse kohaselt on nõutud, et relva- ja padrunikollektsiooni hoitakse relvahoidlas, sõltumata kollektsiooni suurusest ja relvade liigist. Kavandatava muudatuse järgi täpsustatakse, et kui kollektsiooni kuuluvad **üksnes padrunid või kuni kaheksa piiratud tsiviilkäibega relva**, välja arvatud piiratud tsiviilkäibega külmrelvad, võib neid hoida **relvakapis või relvahoidlas**.

Muudatuse eesmärk on lihtsustada kehtivaid nõudeid, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest. Väiksemate kogude (nt mõned kollektsioonirelvad või padrunikollektsioonid) puhul ei ole otstarbekas nõuda relvahoidla rajamist, kuna piisav turvalisus on tagatud ka nõuetekohase relvakapiga. Seega, kui kollektsioon sisaldab **ainult padruneid või kuni kaheksat piiratud tsiviilkäibega relva** (nt piiratud tsiviilkäibega tulirelv või tulirelvaga võrdsustatud hoiatus- ja

signaalrelvad), ei ole vaja rajada eraldi relvahoidlat – **piisab relvakapist**. Sättega jäetakse siiski võimalus kasutada relvahoidlat juhul, kui omanik soovib kõrgendatud kaitset.

Piiramata tsiviilkäibega külmrelvi (nt dekoratiivmõõgad, terariistad, kummi- ja teleskoopnui) ei arvestata selles mahus, kuna nende ohtlikkuse tase ja väärkasutamise risk on võrreldes tulirelvadega madalam.

Selle muudatusega vähendatakse ebavajalikku halduskoormust kollekttsionääridele ning ühtlasi täpsustab, millistel juhtudel on relvahoidla nõue kohustuslik.

Eelnõu § 1 punkti 25 kohaselt muudetakse RelvS § 25 lõiget 7 ning nähakse ette, et kollekttsiooni kuuluvaid sõjarelv ja üle kaheksa piiratud tsiviilkäibega relva, välja arvatud piiratud tsiviilkäibega külmrelvad, tuleb hoida relvahoidlas RelvS §-s 46 sätestatud tingimustel ja korras. Praegu tuleb kõiki kollekttsiooni kuuluvaid relvi hoida relvahoidlas. Erisusi relvaliigi või koguse alusel ei ole. Kavandatud muudatuse järgi tuleb sõjarelv ja üle kaheksa piiratud tsiviilkäibega relva (välja arvatud piiratud tsiviilkäibega külmrelvad) hoida **relvahoidlas** RelvS §-s 46 sätestatud tingimustel ja korras.

Muudatusega luuakse selge eristus väiksemate ja suuremate kollekttsioonide vahel. Sõjarelvade ja suure hulga piiratud tsiviilkäibega relvade puhul on kõrgem turvarisk, mistõttu on põhjendatud relvahoidla kohustus. Selline diferentseeritud lähenemine suurendab avalikku ohutust, tagades samas, et väiksemate kollekttsioonide pidajad ei pea kandma ebaproportsionaalseid kulusid.

Eelnõu § 1 punktis 26 täiendatakse RelvS § 25 lõikega 7¹, milles sätestatakse erisus nende relvaliikide osas, mille hoidmiseks ei ole vajalik relvakapp ega relvahoidla. Muudatuse kohaselt **ei ole relvakapp või relvahoidla nõutud piiratud tsiviilkäibega külmrelva hoidmiseks**. Sellisel juhul tuleb neid hoida hoiukohas tingimustes, mis tagavad nende säilimise ja ohutuse ümbrusele ning välistavad neile kõrvalise isiku juurdepääsu.

Kehtivas RelvS-is ei ole tehtud erandit külmrelvade hoidmisel – need kuuluvad samuti relvahoidla nõude alla, kui on osa kollekttsioonist. Piiratud tsiviilkäibega külmrelvad (nt mõõgad, pistodad, nuiad) ei kujuta endast sama taseme ohtu kui tulirelvad. Seetõttu on põhjendatud näha nende hoidmiseks ette leebemad hoiutingimused. Nõue tagada ohutus ja välistada kõrvaliste isikute ligipääs jääb siiski kehtima, et vältida võimalikku väärkasutust. Muudatus tagab õiguspärase ja mõistliku lähenemise, vältides ebavajalikku bürokraatiat.

Eelnõu § 1 punktidega 27 ja 28 nähakse ette muudatused RelvS §-des 26 ja 26¹, millega reguleeritakse füüsilise isiku kollekttsioneerimisloa taotlemist, tingimusi ja menetlust. Eelnõuga ei muudeta kollekttsioneerimisloa taotlemise põhimõtteid, vaid **korrastatakse seaduse viitesüsteemi**.

Eelnõu § 1 punkti 27 kohaselt jäetakse RelvS § 26 lõigetest 5 ja 8 ning § 26¹ lõigetest 3 ja 7 välja tekstiosa „või 3“.

Kehtiva RelvS § 26 lõiked 5 ja 8 ning § 26¹ lõige 3 viitavad asjaoludele, mille järgimine on kollekttsioneerimisloa menetluses ja järelevalves kohustuslik. Muudatustega jäetakse RelvS-ist välja nõue, mille kohaselt võib PPA keelduda kollekttsioneerimisloa andmisest või väljastatud kollekttsioneerimisloa kehtivuse peatada, kui esineb RelvS § 25 lõikes 3 sätestatud asjaolu. Viide RelvS § 25 lõikele 3 on ebaselge eesmärgiga, sest selles loetletakse relvad, mida võib kollekttsioneerida. RelvS § 25 lõike 3 rikkumisel võib alustada menetlust loa peatamiseks näiteks RelvS § 43 lõike 3 punkti 9 alusel, kui relvaomanik või -valdaja on vähemalt kaks korda viimase kolme aasta jooksul rikkunud RelvS-i või selle alusel antud õigusakti nõudeid või on jätnud täitmata temale tehtud ettekirjutuse nõuded.

Seega **ei ole** RelvS § 26 lõigetes 5 ja 8 ning § 26¹ lõigetes 3 ja 7 RelvS § 25 lõikele 3 viitamine **asjakohane** ja on pigem eksitav. Tegemist on normitehnilise täpsustusega, mis lähtub seaduse struktuuri korrastamisest ja ei mõjuta kollekttsioneerimisloa sisu ega taotlejate õigusi.

Eelnõu § 1 punktis 28 esitatud muudatuse järgi asendatakse RelvS § 26 lõikes 10 tekstiosa „4–7“ tekstiosaga „4–6“.

RelvS § 26 lõike 10 kohaselt tunnistab PPA kollekttsioneerimisloa kehtetuks, kui esineb RelvS § 36 lõike 1 punktides 1, 2, 4–7, 9 või 10 või § 43 lõike 3 punktides 1, 3–6 või 9 sätestatud asjaolu. RelvS § 36 lõike 1 punkti 7 kohaselt ei anta soetamisluba ja relvaluba isikule, kes on **väärteomenetluse korras karistatud** relva, tulirelva olulise osa või laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleerivas õigusaktis sätestatud nõude rikkumise eest.

Samas ei ole RelvS § 43 lõike 3 punktiga 9 ette nähtud, et üksainus RelvS-i nõuete rikkumine oleks automaatselt kollekttsioneerimisloa kehtetuks tunnistamise alus. Kehtiv viide § 36 lõike 1 punktile 7 loob vastuolu, mille kohaselt võib vääртеokorras karistatus tuua kaasa kollekttsioneerimisloa automaatse kehtetuks tunnistamise, kuigi relvaloa kehtetuks tunnistamise regulatsioon seda samaväärselt ei käsitle.

Muudatusega jäetakse RelvS § 36 lõike 1 punkt 7 viitest välja, tagades kooskõla eri sätete vahel ning vältides ebaproportsionaalset tagajärge ühe vääртеo eest. Tegemist on õigusselgust ja normide omavahelist kooskõla tagava normitehnilise täpsustusega, millega ei muudeta kollekttsioneerimisloa kehtetuks tunnistamise süsteemi põhimõtteid, vaid kõrvaldatakse sisemine vastuolu.

Eelnõu § 1 punkti 29 kohaselt täiendatakse RelvS § 30 lõiget 2. Kehtiva RelvS § 30 lõike 2 kohaselt võib välismaalane, kes on EL-i või NATO liikmesriigi kodanik ning kellel on Eesti elamisluba või kes elab Eestis elamisõiguse alusel, soetada, omada ja vallata RelvS § 29 lõikes 1 loetletud relva, kui talle on RelvS-is füüsilisele isikule ettenähtud alustel ja korras antud Eestis **relvaluba**.

Eelnõu järgi täiendatakse sätet selliselt, et välismaalane võib vallata RelvS § 29 lõikes 1 loetletud relva ka juhul, kui talle on RelvS-is füüsilisele isikule ettenähtud alustel ja korras antud Eestis **paralleelrelvaluba**.

Kehtiva regulatsiooniga ei ole ette nähtud võimalust vallata relva paralleelrelvaloa alusel. Paralleelrelvaluba on RelvS-is sätestatud eriliigiline relvaluba, mis võimaldab isikul vallata relva koos teise isikuga, kelle nimele on relv registreeritud. Tegemist on sisuliselt relvaloa erivormiga, mille andmisele kohaldatakse samu materiaalõiguslikke eeldusi ning kontrollimenetlusi nagu relvaloa andmisele.

Muudatuse eesmärk on tagada, et välismaalane, kes vastab seaduses sätestatud tingimustele ja kellele on antud paralleelrelvaluba, võib RelvS § 29 lõikes 1 loetletud relva vallata samadel alustel nagu relvaloa saanud isik. Muudatusega ei laiendata relva soetamise ega omamise õigust, vaid täpsustatakse relva valdamise õiguslikku alust olukorras, kus relva valdamine toimub paralleelrelvaloa alusel.

Muudatusega tagatakse õigusselgus ja võrdne kohtlemine, kuna paralleelrelvaloa andmisel hinnatakse isiku vastavust samadele nõuetele, mis kehtivad relvaloa andmisel (sh taustakontroll, tervisenõuded, usaldusväärsuse hindamine). Seega puudub sisuline põhjus eristada relvaloa ja paralleelrelvaloa alusel relva valdavaid isikuid olukorras, kus kõik seaduses sätestatud turvalisuse tagamise eeldused on täidetud.

Eelnõu § 1 punktiga 30 asendatakse RelvS § 32 lõike 7 esimeses ja teises lauses sõna „kolme“ sõnaga „kuue“. Nii **pikendatakse soetamisloa kehtivusaega kolmelt kuult kuuele kuule**. Praktika on näidanud, et kolme kuu pikkune tähtaeg ei ole mitmel juhul piisav soovitud relva soetamiseks. Relvade ja relvatarvikute tarneajad võivad ületada kolme kuu piirangut, samuti esineb olukordi, kus relvakaupmeeste laoseisud ei võimalda kiiret soetamist. Sellest tulenevalt on relva soetada soovivad isikud pidanud esitama korduvaid taotlusi, kuigi neile loa andmise eeldused ei ole muutunud. See koormab põhjendamatult nii taotlejaid kui ka PPA-d.

Kuuekuuline kehtivusaeg võimaldab soetamisloa omajal soetada relva vastavalt turuolukorrale ja tegelikele tarneaegadele, vähendab korduvate taotluste arvu ja suurendab menetluse tõhusust. Muudatusega ei vähendata avaliku ohutuse taset, kuna loa andmise eeldused kontrollitakse põhjalikult loa väljastamisel ning seadus võimaldab luba kehtetuks tunnistada, kui eeldused hiljem ära langevad.

Muudatus on vajalik, et ühtlustada loa kehtivusaeg relvaturu tegelike vajadustega ning vähendada ebaproportsionaalset halduskoormust.

Eelnõu § 1 punktiga 31 asendatakse RelvS § 33 lõikes 1 sõna „seitsme“ sõnaga „kümne“.

Eelnõuga tehakse muudatus RelvS § 33 lõikes 1, millega **pikendatakse tähtaega, mille jooksul peab välisriigist soetatud relva registreerimiseks esitama prefektuurile**. Kehtiva seitsme tööpäeva asemel on eelnõu kohaselt see tähtaeg kümme tööpäeva.

Muudatus on ajendatud praktilisest vajadusest, mille järgi ei ole relvaomanikel alati võimalik saada sobivat prefektuuri vastuvõtuaega nii lühikese tähtaja jooksul. Eriti suuremates prefektuurides (nt Tallinnas) võib olla keeruline leida vaba aega mõistliku etteteatamisega, eelkõige siis, kui relvaomaniku töö- või elukorraldus ei võimalda tööpäeviti kohe vastuvõtule tulla.

Tähtaja pikendamine ei vähenda avalikku turvalisust, sest relv on soetatud seaduslikult, relvakandmise õigus on kontrollitav ning registreerimiskohustus jääb kehtima. Muudatus on proportsionaalne ja eluline, vähendades nii relvaomanike kui ka prefektuuride halduskoormust, tagades ühtlasi relvade korrektse registreerimise.

Eelnõu § 1 punktiga 32 tunnistatakse kehtetuks RelvS § 34 lõike 1⁵ punkt 3, mis seob piiratud käibega padrunisalvede soetamise ja omamise õiguse üksnes kitsalt määratletud **riigikaitstes osalevate isikutega**. Praktika ja riigikaitseelised vajadused on näidanud, et kehtiv regulatsioon on liiga jäik ning ebamõistlikult piirab motiveeritud ja võimekate relvaomanike panust riigikaitse.

Eesti erineb mitmest Lääne-Euroopa riigist oma:

- geograafilise asendi (piir Venemaaga);
- reservipõhise riigikaitsemudeli;
- laiapindse riigikaitse kontseptsiooni poolest.

Kaitseliidu roll Eesti riigikaitstes on territoriaalne ja kogukonnapõhine. Riigikaitsevalmisolek ei põhine üksnes tegevvälal, vaid hajutatud reservil ja vabatahtlikul panusel. Sellises mudelis on oluline, et väljaõpe, varustus ja oskused ei oleks koondunud kitsasse ametialasesse ringi.

RelvS § 34 lõike 1⁵ kohaselt võib riigikaitstes osalev isik taotleda oma relvaloale kantud ja relvaregistris registreeritud relva andmetele riigikaitse märgendit, mis annab talle õiguse soetada, omada ja vallata jahipidamise, spordi- või turvalisuse tagamise otstarbel registreeritud relvale piiratud käibega padrunisalve³⁰ ning osaleda selle relvaga riigikaitseelises tegevuses KalS § 52 lõikes 1 sätestatud korras.

Kavandatava muudatusega laiendatakse seda võimalust sisuliselt nendele isikutele, kes tegelikult panustavad riigikaitse, kuid ei mahu kehtiva regulatsiooni kitsasse raamistikku.

Muudatus puudutab ühelt poolt riigikaitstes osalevate isikute vaba eneseteostust ja riigikaitseelise aktiivsust (PS-i preambul, § 124), teiselt poolt aga ka teiste isikute õigust turvalisusele (PS §-d 13, 16 ja 28), kuna tsiviilkäibes olevate piiratud käibega padrunisalvede arv võib suureneda.

Praegune regulatsioon tekitab aga mitmeid probleeme:

- **Vanusepiirang:** sõjaaja ametikohtadele kehtib vanuse ülempiir³¹. Kui isik selle täidab, vabastatakse ta ametikohalt, mistõttu kaotab ta õiguse riigikaitse märgendile ning ei saa enam oma isikliku relvaga riigikaitseelises tegevuses osaleda. Samuti tuleb tal loobuda piiratud käibega padrunisalvedest. See välistab riigikaitseelise panuse andmise ka neil inimestel, kes on jätkuvalt heas füüsilises ja vaimses vormis ning motiveeritud kaasa lööma.

³⁰ RelvS § 21¹ lõike 7 kohaselt on piiratud käibega padrunisalv poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püstoli padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 20 padrunit, või poolautomaatse kesktulepadrunit kasutava püssi padrunisalv, mis mahutab rohkem kui 10 padrunit.

³¹ KVTS § 90.

- **Paindlikkuse puudumine:** mitmed relvaomanikud sooviksid riigikaitsele panustada, kuid ei saa töö- ja pereelu kõrvalt võtta endale püsivat rolli Kaitseliidus. Neil oleks aga võimalik osaleda toetajaliikmena, kuid kehtiv regulatsioon ei võimalda neil isikliku relvaga sellistes tegevustes osalemist.

Kokkuvõttes **piirab kehtiv lahendus** nii kogenud ja motiveeritud inimeste panustamist kui ka nende relvaomanike kaasamist, kes võiksid riigikaitsele osaleda paindlikumal viisil.

Kavandatav muudatus on sobiv laiapiindse riigikaitse tugevdamiseks. See võimaldab õiguslikult tunnustada isikuid, kes juba panustavad riigikaitsele, ning anda neile ülesannete täitmiseks sobivad vahendid. Riigikaitse märgendi ja suurema mahutavusega salvede kasutamise võimalus aitab ühtlustada väljaõpet ja varustust ning suurendada mobilisatsioonivõimeldust.

Relva käsitsemise oskus ei ole üksnes tehniline pädevus, vaid mõjutab ka kaitsetahet. Kaitsetahe ei seisne ainult emotsionaalses hoiakus, vaid teadlikkuses, et inimesel on reaalsed oskused ja roll riigi kaitsmisel. Kui relvaõpe ja laskekogemus on laiemalt levinud (nt ajateenistuse, jahinduse või spordi kaudu), suureneb ühiskondliku tunne ning valmisolek kriisilukorras panustada.

Muudatuste ettevalmistamisel kaaluti alternatiivseid lahendusi. Võimalikud vähem riivavad meetmed võiksid olla:

1. suure mahutavusega padrunisalvede kasutamise lubamine üksnes riigi või Kaitseliidu relvadega ja ainult teenistusülesannete täitmiseks;
2. salvede hoidmine üksnes relvahoidlas, ilma võimaluseta neid isikliku relvaga kasutada;
3. riigikaitse märgendi säilitamine üksnes kitsale ringile (nt tegevliikmetele), jättes toetajaliikmed välja.

Need lahendused vähendaksid tsiviilkäibes olevate salvede hulka ning seega ka teoreetilist väärkasutuse riski. Samas ei saavutaks need kavandatavat eesmärki täiel määral. Üksnes teenistusülesannete ajal kasutamise mudel ei toeta individuaalset valmisolekut ega realistlikku väljaõpet. Ainult relvahoidlates kasutamine piiraks paindlikku osalemist ja vähendaks motivatsiooni. Kitsas isikute ring ei kajastaks laiapiindse riigikaitse tegelikku toimimist.

Seega ei võimaldaks alternatiivid saavutada sama tasemega riigikaitsele valmisolekut ilma märkimisväärselt suurema põhiõiguste riiveta (nt eneseteostuse ja riigikaitsele aktiivsuse piiramine).

Kavandatava muudatusega võivad kaasneda teatud riskid:

- suure mahutavusega padrunisalvede võimalik väärkasutus väljaspool riigikaitsele konteksti;
- salvede vargus või sattumine kolmandate isikute kätte;
- piiride hägustumine tsiviil- ja riigikaitsele kasutuse vahel.

Pelgalt relvaloa nõue ja taustakontroll ei taga automaatselt proportsionaalsust, kuna need on relva käitlemise üldised eeldused. Proportsionaalsust toetavad täiendavad mehhanismid:

- riigikaitse märgendi sidumine konkreetse organisatsioonilise kuuluvusega (nt Kaitseliit, reservstruktuurid), mis võimaldab kontrolli ja vajaduse korral õiguse äravõtmist;
- organisatsiooniline järelevalve, väljaõppe standardid ja distsiplinaarmed;
- riigi võimalus seada täiendavaid tingimusi või piiranguid julgeolekuolukorra muutumisel.

Oluline on ka võrdlev kontekst. Organisatsiooni Small Arms Survey 2018. aasta hinnangu³² andmetel on Eestis eraisikute omanduses ligikaudu 4,9 relva 100 elaniku kohta, s.o oluliselt vähem kui mitmes teises EL-i riigis (nt Soome 32,4; Austria 30,0).

Kuigi **Šveits** on neutraalne riik, millel on rahumeelne maine, on see üks relvastatumaid riike maailmas, selgub Genfis asuva organisatsiooni Small Arms Survey andmetest, mis on selles valdkonnas tunnustatud analüüside allikas. Organisatsiooni 2018. aasta hinnangu³³ kohaselt on Šveitsis ringluses üle 2,3 miljoni tulirelva, mille hulka ei kuulu 360 000 relva, mida hoiavad õiguskaitseasutused. Eraisikute omanduses olevate relvade arv ulatub Šveitsis ligi 28 relvani 100 elaniku kohta, mis asetab riigi Lääne-Euroopas neljandale kohale (pärast **Soomet**, **Austriat** ja **Norrat**) ning maailmas 14. kohale. Maailma absoluutne rekord kuulub aga **Ameerika Ühendriikidele**, kus on üle 120 relva 100 elaniku kohta.

³² Small Arms Survey, Global Firearms Holdings, juuni 2028. Kättesaadav: <https://www.smallarmssurvey.org/database/global-firearms-holdings>.

³³ Samas.

Tabel 1. Relvade arv EL-is 100 elaniku kohta

Riik	Relvade arv 100 elaniku kohta
Soome	32,4
Austria	30,0
Küpros	29,1
Malta	28,3
Rootsi	23,1
Portugal	21,3
Prantsusmaa	19,6
Saksamaa	19,6
Luksemburg	18,9
Kreeka	17,6
Sloveenia	15,6
Itaalia	14,4
Horvaatia	13,7
Leedu	13,6
Belgia	12,7
Tšehhi	12,5
Ungari	10,5
Läti	10,5
Taani	9,9
Bulgaaria	8,4
Hispaania	7,5
Iirimaa	7,2
Slovakkia	6,5
Eesti	4,9
Madalmaad	2,6
Rumeenia	2,6
Poola	2,5

Allikas: *Small Arms Survey 2018*.

Šveitsis on relvade hoidmine kodus osa pikaajalisest kodanikukaitse traditsioonist. Šveitsi armee tugineb süsteemile, kus enamik mehi läbib kohustusliku ajateenistuse ja säilitab pärast teenistust relva kodus. Rahuajal hoitakse reservväelaste relvi kodudes (kuigi viimastel aastatel on seda veidi piiratud). Niisuguse põhimõtte rakendamise tulemusena on Šveitsis tugev kodanikukaitse

traditsioon ja ühiskonnas tugev kaitsetahe³⁴. Uuringud näitavad, et šveitslased usuvad oma riigi kaitsevõimesse, sest nad teavad, et neil endil on selles tähtis roll.

Meie naaberriigis **Soomes** on suur ajateenistuse läbimise protsent ning relvaõpe on väljaõppe oluline osa. Paljud soomlased osalevad ka pärast teenistust vabatahtlikus väljaõppes (nt Maanpuolustuskoulutusyhdistys³⁵). Ka Soomes on elanike seas tugev kaitsetahe – 2023. aasta küsitluse³⁶ kohaselt uskus üle 80 protsendi soomlastest, et riiki tuleks, relv käes, kaitsta. Head relvakäsitsemise oskused toetavad seda hoiakut.

Eesti kontekstis ei tähenda kavandatav muudatus relvade laialdast tsiviilkäibesse lubamist, vaid puudutab kitsast ja kontrollitud ringi relvaloa omanikke, kes on seotud riigikaitse tegevusega. Riigikaitse märgend ei muuda relva tsiviilkasutuse reegleid ja riigikaitse kasutus on selgelt piiritletud organisatsioonilise tegevusega.

Avaliku turvalisuse risk ei suurene kvalitatiivselt, kuna isikute taustakontrolli, relvade registreerimise ja järelevalve süsteem jääb muutumatuks. Eestis on tulirelvadega toimepandud kuritegude osakaal madal ning need on valdavalt seotud ebaseaduslike relvadega, kriminaalse päritoluga relvadega, mitte seaduslike relvaomanikega. See viitab, et seaduslik relvaomanik ei kujuta endast statistiliselt olulist avaliku ohu allikat.

Risk suureneb üksnes kvantitatiivselt piiratud käibega salvide arvu osas, kuid seda saab maandada organisatsioonilise sidususe, märgendi peatamise võimaluse ja riikliku järelevalve kaudu. Muudatusega tugevdatakse Eesti laiapindset riigikaitset olukorras, kus julgeolekukeskkond on halvenenud, ning aidatakse suurendada reservi tegelikku valmisolekut, ilma et avalikku turvalisust ebaproportsionaalselt riivataks. Oskused ja teadmised tekitavad tihti suurema huvi valdkonna vastu. Inimesed, kes on läbinud relvaõppe või saanud laskekogemuse, võivad rohkem huvituda ka muudest riigikaitsevaldkondadest – näiteks liituda Kaitseliiduga, osaleda õppustel jne.

Eelnõu § 1 punktiga 33 täiendatakse RelvS § 34 lõiget 6 punktiga 4, mille kohaselt **võib juriidiline isik Eestis spordivõistlusel või treeningul osalemiseks või jahipidamiseks anda teise isiku kasutusse kuni viieks ööpäevaks** käesoleva seadusega kehtestatud korras registreeritud relva, helisummuti, lasersihiku, öösihiku ja laskemoona tingimusel, et isik on **EL-i või NATO liikmesriigi kodanik** ning tal on **seda liiki sporditulirelva või jahitulirelva kohta antud relvaluba**.

Muudatus on vajalik eelkõige **jahiturismi toimimiseks, aga ka laskespordi edendamiseks**. Praegu saab juriidiline isik anda relva kasutada ainult oma töötajale või klubiliikmele, kuid see ei kata muude jahil, laskevõistlustel või treeningutel osalevate isikute, sealhulgas välisriigi jahimeeste ja laskesportlaste vajadusi. Esineb olukordi, kus külalisjahimehed ei saa oma relva riiki tuua või ei ole neil mõistlik selleks relva soetada. Füüsilisel isikul on ajutine relva kasutusse andmine lubatud, kuid juriidilisel isikul mitte, mille tulemusena tekib põhjendamatu ebavõrdsus.

³⁴ France 24, Elena Pompei, Why do the Swiss have so many guns? 24. oktoober 2024. Kättesaadav: https://www.france24.com/en/europe/20241024-why-do-the-swiss-have-so-many-guns?utm_source=chatgpt.com

³⁵ Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Kättesaadav: <https://mpk.fi>.

³⁶ YLE News, Poll: Citizens' willingness to defend Finland, support for Nato hit all time high, 1. detsember 2023. aasta. Kättesaadav: https://yle.fi/a/74-20006876?utm_source=chatgpt.com.

Sellise võimaluse loomine juriidilisele isikule laiendab ettevõtlusvabadust (nt jahiturism, spordivõistluste korraldamine, treeningteenuse pakkumine). Tegemist on majandustegevuse vormiga, mida võib sisuliselt võrrelda RelvS § 29 lõikes 4 nimetatud füüsilise isiku õigusega anda relv ajutiselt teise relvaloa omaja kasutusse. Muudatusega viiakse õiguslik regulatsioon võrreldava olukorraga kooskõlla ja välditakse põhjendamatu juriidiliste isikute ebavõrdset kohtlemist.

Legitiimne eesmärk on ettevõtlusvabaduse (PS § 31) suurendamine, säilitades samal ajal avaliku turvalisuse kaitse (PS § 11). Küsimus on selles, kas kavandatav meede on nimetatud eesmärkide saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas.

Meetme vajalikkuse hindamisel tuleb võrrelda seda võimalike alternatiividega, mis riivaksid põhiõigusi vähem või tooksid kaasa väiksema riski. Teoreetiliselt võiks kaaluda näiteks järgmisi lahendusi:

1. **relva kasutamine üksnes juriidilise isiku esindaja vahetu järelevalve all**, ilma iseseisva üleandmiseta;
2. **lühema tähtaja kehtestamine** (nt 24–48 tundi);
3. **täiendava eelneva loa või registreerimiskohustuse kehtestamine iga üleandmise kohta**.

Need meetmed oleksid turvalisuse seisukohast rangemad, kuid piiraksid ettevõtlusvabadust märkimisväärselt rohkem. Näiteks järelevalve nõue muudaks jahiturismi ja spordivõistluste korraldamise sisuliselt ebapraktiliseks olukorras, kus klient viibib jahialal või võistluspaigas iseseisvalt. Lühem tähtaeg ei kataks tüüpilisi jahireise ega mitmepäevaseid võistlusi. Eelneva individuaalse kooskõlastuse nõue looks täiendava halduskoormuse nii ettevõtjale kui ka riigile, ilma et see oluliselt suurendaks turvalisust, arvestades et relva kasutaja peab juba omama kehtivat relvaluba.

Seega on kuni viiepäevane ajutine kasutusse andmine koos dokumenteerimiskohustusega eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik meede, kuna vähem piiravad lahendused ei võimaldaks ettevõtlusvabadust realselt teostada, samas kui oluliselt rangemad meetmed tooksid kaasa ebaproportsionaalse piirangu.

Meetme rakendamine toob paratamatult kaasa teatud täiendava riski: relv liigub juriidilise isiku otsesest valdusest teise isiku valdusse. Võimalikud probleemkohad on eelkõige:

- relva kasutamine kokkulepitud eesmärgist erinevalt;
- relva ebapiisav hoiustamine kasutusperioodil;
- üleandmise tingimuste hilisem tõendamisraskus.

Kavandatavas regulatsioonis arvestatakse nende riskidega järgmiste tagatiste kaudu:

- **kasutajal peab olema vastava liigi relvaluba**, mis tähendab eelnevat taustakontrolli, tervisekontrolli ning seadusest tulenevate nõuete täitmist;
- **relva üleandmine peab olema dokumenteeritud**, mis tagab jälgitavuse ja võimaldab vajaduse korral tuvastada vastutava isiku;
- **kõik RelvS-i üldnõuded (sh hoiustamis-, kandmis- ja kasutamise reeglid) jäävad kehtima** ning nende rikkumise korral rakendatakse tavapäraseid järelevalve- ja sanktsioonimeetmeid.

Oluline on, et tegemist ei ole relva üleandmisega isikule, kelle relva omamise õigust ei ole eelnevalt kontrollitud. Samuti on üleandmine ajaliselt piiratud ning seotud konkreetse eesmärgiga (jahipidamine või sport). Seega on turvarisk kvalitatiivselt väike ja võrreldav füüsiliste isikute vahelise ajutise kasutusse andmisega.

Eelnõu § 1 punktiga 34 täiendatakse RelvS § 34 lõikega 6², milles nähakse ette, et käesoleva paragrahvi lõike 6 punktis 4 nimetatud juhul relva kasutusse andmisel kohaldatakse relva väljastamisele ja tagastamisele RelvS § 52 lõigetes 1–4 ja 6 sätestatud korda ja tingimusi.

RelvS § 52 lõigetega 1–4 ja 6 on kehtestatud juriidilise isiku relva töötajale väljastamise ja tagastamise kord ning sellega seotud kontrolli- ja dokumenteerimismõuded. Nimetatud sätetega reguleeritakse muu hulgas:

- relva üleandmise ja vastuvõtmise dokumenteerimist;
- relva tagastamise korda;
- vastutuse ja kontrolli tagamise mehhanisme.

Kuna relva kasutusse andmine RelvS § 34 lõike 6 punktis 4 nimetatud juhul toob sisuliselt kaasa relva ajutise üleandmise juriidiliselt isikult teisele isikule, on põhjendatud, et sellele kohaldatakse samu turvalisuse ja järelevalve tagamiseks kehtestatud menetlusnõudeid, mis kehtivad relva väljastamise ja tagastamise puhul üldiselt. See tagab, et relva üleandmine ja tagastamine toimuvad kontrollitult ning dokumenteeritult.

Eelnõu § 1 punktiga 35 täiendatakse RelvS § 35 lõikega 6¹, millega vabastatakse relvaeksami praktilise osa sooritamise kohustusest püssile relvaluba või soetamisluba taotlev füüsiline isik, kelle jahiseadusest³⁷ (edaspidi *JahiS*) tuleneva jahieksami käigus sooritatud laskekatsest või suuruluki jahilaskekatse sooritamisest on möödunud vähem kui kuus kuud. Muudatusega ühtlustatakse RelvS-i ja JahiS-e toimimine, vähendatakse halduskoormust nii taotlejale kui ka riigile ning kõrvaldatakse praegu esinev topeltkoormus.

Muudatus on vajalik, sest:

- väldib topeltsooritamist sisuliselt sama sisuga laskekatsetel;
- vähendab ebamõistlikku aja- ja rahalist koormust taotlejale;
- kahandab eksamite halduskoormust ja lühendab järjekordi;
- tunnustab jahikatse sisulist rangust ja ohutusväärtust;
- ei vähenda avalikku turvalisust, kuna pädevus on värselt ja rangelt tõendatud.

Praegu peab isik, kes on juba edukalt läbinud jahieksami laskekatse või suuruluki laskekatse, läbima ka relvaeksami praktilise osa, milles sisuliselt:

- hinnatakse samu relvakäsitsemise oskusi;
- testitakse lasketehnilist pädevust;
- kasutatakse sama tüüpi relvi;
- eeldatakse identseid ohutusnõudeid.

³⁷ Jahiseadus – [RT I, 16.05.2013, 2.](#)

See on sisuliselt **sama oskuse kahekordne hindamine**, mis ei ole proportsionaalne ega põhjendatud. Lisaks on jahilaskekatse sisult rangem kui relvaeksami praktiline osa. Jahilaskekatse (sh suuruluki laskekatse) sisaldab täpsemaid tabavus- ja ohutusnõudeid ning nõuab reaalse jahiolukorraga võrreldavat täpsust ja kontrolli. Jahilaskekatseid viivad läbi pädevad eksamineerijad ja need on tuntud kui Eesti üks kõige rangemate nõuetega oskuskatseid. Seega on juba tõendatud, et **jahilaskekatse läbinud isik oskab ohutult relva käsitseda**, suudab teha täpseid laske, tunneb ohutusnõudeid ja oskab neid praktikas rakendada.

Muudatusega on kavas arvestada ka aja- ja ressursikulu ning vähendada ebamõistlikku koormust.

Relvaeksami praktilise osa läbimine tähendab praegu:

- eksamile registreerimist;
- täiendavat õppesooritust;
- laskekohale sõitmist;
- laskemoona ja rajakasutuse eest tasumist.

Kui inimene on juba hiljuti tõendanud samu oskusi jahilaskekatse sooritamise, on see ajaliselt ja rahaliselt ebamõistlik koormus, mis ei paranda ohutust ega kvaliteeti.

Muudatusega luuakse **proportsionaalne, eluline ja koormust vähendav regulatsioon**, mis suurendab menetluse efektiivsust ning toetab nii jahinduse kui ka relvakultuuri sisulist kvaliteeti.

Eelnõu § 1 punktiga 36 täiendatakse RelvS § 35 lõiget 10 punktiga 2¹, mille kohaselt lisatakse isikute ringi, kellele on võimalik väljastada tulirelvaluba lihtsustatud korras, ka **tolliametnik ja keskkonnakaitseinspektor**, kui neil on **teenistuses tulirelva kandmise õigus** ning **kehtiv RelvS § 35¹ kohane tervisetõend**. Muudatuse eesmärk on käsitleda nimetatud ametiisikuid sarnaselt teistele riigiametnikele, kelle teenistusülesanded eeldavad relva kandmist ja kes on juba praegu hõlmatud lihtsustatud loa taotlemise korraga.

RelvS § 35 lõikes 10 on sätestatud isikute loetelu, kellele võib väljastada tulirelvaloa ilma § 35¹ lõikes 1 sätestatud täiendavate nõueteta, eelkõige ilma relvakoolituse ja laskekatse sooritamisetä. Seadusega nähakse lihtsustusi ette sellistele ametnikele ja teenistujatele, kelle igapäevased tööülesanded on seotud relva kandmise või kasutamisega ning kes läbivad ametkonnasisese väljaõppe. Kehtivas õiguses on lihtsustatud loa taotlemise õigus näiteks politseiametnikel, tegevväelastel ja vanglateenistuse ametnikel. Nende ametnike puhul on seadusandja pidanud piisavaks ametkonnasisest väljaõpet ja kontrolli, mistõttu pole vajalik eraisikuna täiendavat relvakoolitust läbida.

Tolliametnikud ja keskkonnakaitseinspektorid on oma teenistusülesannete iseloomult võrreldavad ametnikega, kes juba praegu kuuluvad lihtsustatud loa saajate hulka.

Kavandatava muudatusega ei laiendata relva kandmise õigust ühelegi uuele isikute rühmale – see puudutab üksnes **relvaloa taotlemise menetluse lihtsustamist** ametnikele, kellel on juba praegu seadusest tulenev õigus kanda relva teenistusülesannete täitmisel. Julgeolekurisk ei suurene, kuna

ametnikud läbivad ametkondliku väljaõppe, nende tervise seisund on kontrollitud RelvS § 35¹ kohase tõendi alusel ja nad on juba praegu relva kasutamise õigusega riigiametnikud.

Eelnõu § 1 punktiga 37 täiendatakse RelvS § 35³ lõike 1 punkti 1 pärast tekstiosa „osade,“ sõnaga „tulirelva“.

RelvS § 35³ lõike 1 punktis 1 on käsitletud relvaregistrisse kantavate andmete esitamise ja käitlemisega seotud kohustusi ning vastutust. Kehtivas sõnastuses kasutatakse mõistet „lisaseadmed“, täpsustamata, millise relvaliigi lisaseadmetega on tegemist. See võib tekitada tõlgendusliku ebaselguse, justkui hõlmaks säte kõigi relvaliikide lisaseadmeid.

Muudatusega täpsustatakse, et tegemist on tulirelva lisaseadmetega. Sellega viiakse säte kooskõlla RelvS-i süsteemse loogikaga, mille kohaselt puudutab lisaseadmete regulatsioon tulirelvi. Tegemist on normitehnilise täpsustusega, millega ei laiendata kohustuste ega vastutuse ulatust, vaid ühtlustatakse terminikasutust ja välditakse võimalikke tõlgendusvaidlusi.

Eelnõu § 1 punktiga 38 jäetakse RelvS § 36 lõike 1 punktist 6 välja viited karistusseadustiku³⁸ (edaspidi *KarS*) §-dele 117 (surma põhjustamine ettevaatamatusest) ja 119 (raske tervisekahjustuse tekitamine ettevaatamatusest). Kehtivas regulatsioonis on ette nähtud, et isik, kelle suhtes on karistusregistris kehtiv karistus nimetatud süütegude eest, ei saa relva- ega soetamisluba. Muudatus on vajalik, sest kehtiv sõnastus on **ebaproportsionaalne, õigusloogiliselt põhjendamatult ja võib olla PS-iga vastuolus**.

KarS §-des 117 ja 119 käsitletakse tagajärjedelikte, mis on toime pandud ettevaatamatusest, mitte tahtlikult. See tähendab, et:

- tegu ei ole suunatud õigus- või ühiskonnainormide teadlikule rikkumisele;
- tegu ei näita isiku kalduvust agressiivsusele, vägivallale ega relva kuritarvitamisele;
- isik ei ole väljendanud valmisolekut rikkuda seadust tahtlikult või riskida sellega;
- tegu võib olla põhjustatud üksikust eksimusest, tähelepanematusel või n-ö õnnetuste kokkulangemisest.

Seega ei ole olemas selget **põhjuslikku seost** nende koosseisude ja relvaloa omamise ohutuse või usaldusväärsuse hindamise vahel.

Ettevaatamatusest põhjustatud raske tagajärg (surm või raske tervisekahjustus) võib toimuda täiesti tavalises elusituatsioonis (nt liiklus, tööõnnetus, kodune õnnetus) ega pruugi üldse olla seotud isiku üldise hoolimatuse või normidest kõrvalekaldumisega ja võib tuleneda ühest juhuslikust valeotsusest, mida isik ise hiljem sügavalt kahetseb.

Sellises olukorras isiku karistus iseenesest ei tee teda relvaloa seisukohast ohtlikuks ega viita sellele, et ta ei suudaks relva ohutult käsitseda. Seega ei ole niisugusel puhul **sisuliselt põhjendatud** relvaloa väljastamisest keeldumine.

Relvaloaga kaasneb põhiõiguste riive, kuna:

³⁸ Karistusseadustik – [RT I, 05.07.2025, 9](#).

- relva soetamine ja omamine on osa isikuvabadusest (PS § 19);
- relv võib olla osa varalisest omandist (PS § 32).

Ettevaatamatusdelikti eest määratud karistus on piisav ja iseseisev sanktsioon. Relvaloa automaatne keeld:

- lisandub sellele teise karistusena;
- ei lähtu teo raskusastme individuaalsest hindamisest;
- ei arvesta teo konteksti ega isiku tausta;
- on ette määratud ja jäik.

Kui keelu eesmärk oleks täiendav karistus, peaks see olema sätestatud KarS-is ning kohus peaks saama otsustada selle vajalikkuse üle, võttes arvesse konkreetse teo asjaolusid. RelvS-is seda võimalust ei anta, mistõttu on keeld põhiseaduslikult problemaatiline.

Muudatusega jäetakse sättest välja üksnes ettevaatamatusdeliktid, mille toimepanek ei näita isiku pahatahtlikkust, agressiivsust, teadlikku normidest kõrvalekaldumist ega kalduvust relva väärkasutada.

Kõik isiku ülejäänud usaldusvärsust mõjutavad tahtlikud süüteod – sealhulgas KarS-i valikkoosseisud vägivalla, ohtliku käitumise või relvakasutuse kohta – jäävad endiselt automaatse keelu alla.

Lisaks jäävad alles taustakontroll, usaldusvärsuse hindamine, tervisekontroll, PPA kaalutlusõigus relvaloa mitteandmiseks, kui isik tegelikult kujutab ohtu. Seega **ei vähenda muudatus turvalisust**.

RelvS § 36 lõike 1 punktis 6 KarS §-dele 117 ja 119 viitamisest loobumine on mõistlik, kuna:

- ettevaatamatusdeliktid ei viita relvaloa seisukohalt isiku üldisele ohtlikkusele;
- tagajärjedelikti toimumine ei tähenda püsivat hoolimatust ega seaduserikkumise kalduvust;
- automaatkeeld on põhiseaduslikult küsitav ja ebaproportsionaalne;
- isik võib olla väikesest eksimusest hoolimata väga usaldusväärne relvaomanik;
- muudatus ei vähenda turvalisust, kuna muud olulised kuriteokoosseisud jäävad keelu alla;
- muudatus taastab sisulise, individuaalse ja õiguspärase hindamise põhimõtte.

Muudatus loob **õiglasema, proportsionaalsema ja sisuliselt põhjendatud** relvalubade menetluse ning **kõrvaldab ebavajaliku ja põhiseaduslikult küsitava piirangu**.

Eelnõu § 1 punktiga 39 täiendatakse RelvS § 40¹ lõike 2 sõnastust selliselt, et kui juriidiline isik taotleb relvakandmisluba, peab isik, kellele luba taotletakse, olema EL-i või NATO liikmesriigi kodanik. Muudatus on vajalik, et viia säte kooskõlla RelvS-is toodud julgeolekuloogikaga, mis kehtib juba füüsiliste isikute relvalubade väljastamisel, ning kõrvaldada praeguse regulatsiooni ebakõla.

Alates 2023. aasta 15. märtsist kehtivas RelvS-i muudatuses³⁹ on sätestatud, et relvaluba väljastatakse ainult EL-i või NATO liikmesriigi kodanikele, kes elavad Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel.

³⁹ Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus – [RT I, 14.03.2023, 21](#).

Seadusandja eesmärk oli välistada relvade andmine:

- riikide kodanikele, kes ei ole Eesti strateegilised liitlased;
- isikutele, kelle päritoluriigi julgeolekupoliitika võib olla Eesti huvidega vastuolus;
- potentsiaalse riskiga isikutele, mis võib väljenduda spionaaži, sabotaaži, mõjutustegevuse või muud liiki riigivastase tegevusena.

Sama loogika peab kehtima ka juriidiliste isikute puhul, kes taotlevad relvakandmisloa oma töötajatele või klubi liikmetele.

Praegu selline nõue puudub, mis **loob juriidilise lünga** ja võimaldab kasutada relva isikutel, kes füüsilise isikuna muul juhul relvaluba ei saaks.

Kehtiva RelvS-i kohaselt antakse füüsilisele isikule relvaluba ainult siis, kui ta on EL-i või NATO liikmesriigi kodanik, kuid juriidiline isik võib relvakandmisloa taotleda ka teiste riikide kodanikele, kui neil on kehtiv relvaluba (sh varasem, antud enne 2023. aasta muudatust).

See tekitab paradoksaalse olukorra – isik, kes kehtiva RelvS-i kohaselt ei saa füüsilise isikuna relvaluba, võib juriidilise isiku kaudu siiski relva kasutada, kui talle on enne seadusemuudatust väljastatud relvaluba.

See on selgelt **vastuolus seaduse eesmärgiga** – välistada selliste isikute ligipääs relvadele, kes ei kuulu Eesti liitlaskesüsteemi kodakondsuse põhiselt.

2023. aastal jõustunud RelvS-i muudatus sisaldas üleminekusätet, mille kohaselt võivad kuni 2028. aasta märtsini kehtida varasemalt määratlemata kodakondsusega isikutele väljastatud relvaload. Seega on mitmete määratlemata kodakondsusega isikute relvaload jätkuvalt kehtivad, isegi kui praegu neile uusi lube ei antaks. Nad võivad tehniliselt neid lube kasutada juriidilise isiku relvakandmisloa raames.

Muudatusega välistatakse, et isikud, kes tulevikus ei tohiks relva kanda, saavad siiski relva kasutada tööandja või spordiklubi kaudu. Selle muudatusega kõrvaldatakse üleminekuperioodiga tekkinud julgeolekulünk. Muudatus tagab:

- ühtse, järjepideva ja sisuliselt põhjendatud julgeolekupõhimõtte;
- relvakasutuse lubamise ainult liitlasriikide kodanikele;
- õigusselguse ja kooskõla seaduse üldiste eesmärkidega.

Eelnõu § 1 punktiga 40 täiendatakse RelvS § 41 lõikega 2¹, milles nähakse ette, et kui pikendatakse RelvS § 28 lõike 1 punktis 2¹ nimetatud otstarbega relvaloa või paralleelrelvaloa kehtivust ning loa omajal puudub RelvS § 34 lõikes 1⁴ nimetatud tõend selle kohta, et ta on taotlemisele eelnenud 12 kuu jooksul osalenud laskevõistlusel, mille on korraldanud laskespordiorganisatsioon, või laskevõistlusel, kuhu on laskespordiorganisatsioon korraldajana kaasatud, võib loa omaja põhjendatud taotluse alusel lubada esitada tõendi selle kohta, et ta on osalenud vastaval laskevõistlusel taotluse esitamisele eelnenud 24 kuu jooksul.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt peab isik, kes taotleb piiratud käibega padrunisalvega tulirelva omamise õiguse pikendamist spordiotstarbel, olema loa taotlemisele eelnenud 12 kuu jooksul osalenud laskevõistlusel, mille on korraldanud või mille korraldamisse on kaasatud laskespordiorganisatsioon.

Praktikas võib 12-kuulise tähtaja täitmine osutada keeruliseks. Laskespordivõistlused toimuvad hooajaliselt ja kindlatel kuupäevadel, eeldavad eelnevat ettevalmistust ning sõltuvad korralduslikest võimalustest. Samuti võib isiku elukorraldus ajutiselt muutuda (nt tervislikud põhjused, lapseootus, õpingud, töökohustused), mille tõttu ei ole võimalik nõutud perioodil võistlusel osaleda, kuigi isik on jätkuvalt seotud vastava spordialaga.

Laskevõistlusel osalemise nõude eesmärk on tagada, et piiratud käibega padrunisalvega tulirelva omav isik on ka tegelikult seotud laskespordiga ja säilitab relva ohutuks käsitsemiseks vajalikud oskused.

Muudatusega ei kaotata 12 kuu nõuet, vaid nähakse ette võimalus põhjendatud taotluse alusel arvestada ka osalemist taotluse esitamisele eelnenud 24 kuu jooksul. Tegemist on kaalutlusõiguse andmisega üksikjuhtumite lahendamiseks, mitte automaatse tähtaja pikendamiseks.

24-kuuline ajaraam:

- on realistlikum ning arvestab võistluskalendri ja eluliste asjaoludega;
- säilitab nõude sisulise eesmärgi – aktiivse seotuse laskespordiga;
- ei vähenda järelevalvet ega ohutusnõudeid;
- aitab vältida ebaproportsionaalset tagajärge olukorras, kus isik on küll spordiga seotud, kuid ei ole objektiivsetel põhjustel saanud viimase 12 kuu jooksul võistlusel osaleda.

Muudatusega ei muudeta relvaloa kehtivuse pikendamise üldpõhimõtteid ega kvalifikatsiooninõudeid, vaid muudetakse ajaraam paindlikumaks ja proportsionaalsemaks, säilitades samal ajal ohutuse ja kontrollitavuse taseme.

Eelnõu § 1 punktiga 41 asendatakse RelvS § 43 lõike 3 punktis 2 tekstiosa „7“ tekstiosaga „6¹“. Muudatusega kõrvaldatakse **vastuolu** sama paragrahvi lõike 3 punktiga 9, mille kohaselt tunnistab PPA soetamisloa või relvaloa kehtetuks, kui relvaomanik või -valdaja on **vähemalt kaks korda viimase kolme aasta jooksul** rikkunud käesoleva seaduse või selle alusel antud õigusakti nõudeid või on jätnud täitmata temale tehtud ettekirjutuse nõuded.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt toob RelvS § 43 lõike 3 punkti 2 kaudu relvaloa kehtetuks tunnistamine kaasa muu hulgas RelvS § 36 lõike 1 punktis 7 nimetatud asjaolu, milleks on karistus relva- või laskemoona nõuete rikkumise eest väärteo korras. Tegemist on üksikjuhtumi iseloomuga rikkumisega, mis ei pruugi iseseisvalt õigustada relvaloa automaatset kehtetuks tunnistamist. Samas nähakse RelvS § 43 lõike 3 punktis 9 ette relvaloa kehtetuks tunnistamine juhul, kui isik on viimase kolme aasta jooksul vähemalt kahel korral rikkunud RelvS-i või selle alusel antud õigusakti. Seega seob seadus korduva rikkumise juba iseenesest relvaloa kehtetuks tunnistamisega.

Praegune viide RelvS § 36 lõike 1 punktile 7 RelvS § 43 lõike 3 punktis 2 tekitab olukorra, kus relvaluba tuleb kehtetuks tunnistada juba ühe RelvS-i nõuete rikkumisega väärteo toimepanemise korral, samas kui RelvS § 43 lõike 3 punkti 9 kohaldamine eeldab kahte rikkumist. Selline normide kombinatsioon **on sisuliselt vastuoluline ega vasta seaduse ülesehitusele**, mille kohaselt tuleb relvaloa automaatne kehtetuks tunnistamine siduda oluliselt raskemate asjaoludega kui üksik väärteokoosseis.

Viite asendamine tagab, et RelvS § 43 lõike 3 punktis 2 sätestatud **automaatne relvaloa kehtetuks** tunnistamine rakendub ainult sisuliselt tõsisemate asjaolude korral, samas kui piiratud raskusega rikkumiste puhul saab PPA rakendada RelvS § 43 lõike 3 punktis 9 sätestatud RelvS-i nõuete korduva rikkumise mehhanismi.

Muudatusega **ei muudeta relvaloa taotlemise ega omamise üldisi tingimusi, vaid korrigeeritakse viitenormi**, et seaduse sätted oleks omavahel kooskõlas ning seadus oleks proportsionaalselt kohaldatav. Muudatuse tulemusena vastavad relvaloa kehtetuks tunnistamise alused paremini regulatsiooni eesmärgile ning tagatakse, et üksikrikkumine ei tooks kaasa ebaproportsionaalselt rasket tagajärge.

Eelnõu § 1 punktiga 42 täiendatakse RelvS § 43 lõikega 3⁴, mille kohaselt võib PPA tunnistada isikule väljastatud soetamisloa või relvaloa kehtetuks, kui loa omaja on karistatud relva, tulirelva olulise osa või laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleerivas õigusaktis sätestatud nõude rikkumise eest.

Muudatus on seotud **eelnõu § 1 punktiga 41**, millega jäetakse automaatsete kehtetuks tunnistamiste alustest välja viide RelvS § 36 lõike 1 punktile 7. Kui varasema regulatsiooni kohaselt tõi vastav väärtekaristus kaasa relvaloa kehtetuks tunnistamise automaatselt, siis kavandatava muudatuse eesmärk on võimaldada PPA-l hinnata iga juhtumi asjaolusid eraldi ning otsustada, kas loa kehtetuks tunnistamine on konkreetset rikkumist arvestades põhjendatud ja proportsionaalne.

Eelnõu § 1 punktiga 43 muudetakse RelvS § 45 lõiget 3, millega täpsustatakse tulirelva hoidmise nõudeid ning nähakse ette, et tulirelva, välja arvatud revolvri, hoidmisel ei tohi padrunit olla padrunites.

Kehtiva RelvS § 45 lõikes 3 on sätestatud, et „tulirelva hoitakse ainult tühjaks laetuna“. Selline sõnastus on praktikas põhjustanud tõlgendusprobleeme, eeskätt küsimuses, kas tühjaks laetuse nõue tähendab ka padrunites eemaldamise kohustust või üksnes keeldu padrunit hoidmiseks padrunites. Seaduse rakendamisel on seetõttu esinenud juhtumeid, kus relvaomanikud ja järelevalveorganid on sama sätet mõistnud erinevalt.

Muudatusega täpsustatakse, et tulirelva, välja arvatud revolvri, hoidmisel ei tohi padrunit olla padrunites. Sellise sõnastusega välistatakse tulirelva hoidmine koheks laskmiseks valmisolekus, kuid ei keelata padrunitega laetud padrunites hoidmist relvas. Nõue viiakse kooskõlla tulirelva kandmise regulatsiooniga, milles on lubatud padrunites relvas hoida tingimusel, et padrunit ei ole padrunites. Selline ühtlustamine loob õigusselguse ning tagab, et relvade ohutu käitlemine ja hoiustamine oleks reguleeritud selgelt ja üheselt mõistetavalt.

Revolvriks tehakse erand seetõttu, et revolvri konstruktsioon erineb tehniliselt püstolist ning teistest padrunites ja -salvega tulirelvadest. Revolvriks puudub eraldi padrunites ja -salv; padrunit paiknevad pöörlevas trumlis. Seetõttu ei ole revolvri puhul võimalik ega ka sisuliselt põhjendatud kohaldada sama „padrunites tühjuse“ loogikat nagu poolautomaatsete relvade puhul. Revolvri hoidmise ohutus on täiendavalt reguleeritud § 45 lõikes 3¹, mille kohaselt ei tohi padrunit paikneda vahetult lööknõela ees. Selline lahendus arvestab revolvri ehituslikku eripära ja tagab samaväärse ohutustaseme.

Muudatus on oluline eelkõige nende tulirelvade puhul, mis on soetatud enese ja vara kaitse eesmärgil. Selliste relvade puhul on praktika näidanud, et laskemoona eraldi hoidmise kohustus võib relva kasutuselevõttu hädaolukorras ebamõistlikult takistada, samas kui padrundi keelamine padrundipesas tagab ohutuse ja välistab juhusliku lasu.

Lisaks arvestatakse muudatustes asjaolu, et kehtiva RelvS-i järgi ei ole lubatud hoida relva ja laskemoona samas kohas viisil, mis võimaldaks relva kohest kasutuselevõttu. Muudatusega esitatakse tasakaalustatud lahendus, mille kohaselt võivad relv ja laskemoon olla koos hoiustatud, kuid laskmine ei tohi olla vahetult võimalik, kuna padrundi ei tohi olla padrundipesas. Selline lähenemine toetab ühelt poolt ohutusnõuete täitmist ning teisalt tagab enese ja vara kaitseks soetatud relvade otstarbekohase kasutatavuse.

Muudatusega **suurendatakse õigusselgust**, tagatakse seaduse kooskõla praktikaga ning luuakse ühtne ja loogiline süsteem relva kandmise ja hoiustamise regulatsioonide vahel.

Eelnõu § 1 punktiga 44 täiendatakse RelvS § 45 lõikega 3¹, nähes ette, et revolvri hoidmisel võib olla padrundi padrundipesas, kuid mitte paikneda vahetult lööknõela ees.

Muudatuse eesmärk on täpsustada revolvri ohutu hoidmise tingimusi, arvestades revolvrite mehhaanilist ehitust ning erinevaid lukustus- ja löögimehhanisme. Erinevalt püstolist ei ole revolvril eraldi padrundipesa ja padrundisalve süsteemi, vaid padrundid paiknevad trumlis (padrundipesades), mis pöörduvad iga päästikuvajutusega.

Mitmete revolvrite (eriti vanemate või lihtsama konstruktsiooniga mudelite) puhul võib lööknõel või kukk puhkeseisundis toetuda vahetult padrundi sürtiku vastu. Sellisel juhul võib relva kukkumisel või tugeval põrutusel toimuda juhuslik lask ka ilma päästikule vajutamata.

Uue sätte kohaselt:

- revolvri hoidmisel on lubatud, et trumlis on padrundid;
- kuid trumli see padrundipesa, mis paikneb lööknõela ees (ehk laskepositsioonis), peab olema tühi.

See tähendab, et revolvrit võib hoida laetuna selliselt, et üks padrundipesa on tühi ja see tühi pesa asub lööknõela ees. Praktikas tähendab see, et näiteks kuulasulise revolvri puhul võib trumlis olla viis padrundit, kuid üks padrundipesa peab olema tühi ning relv tuleb jätta niisugusesse asendisse, kus lööknõela ees on tühi kamber.

Muudatusega:

- täpsustatakse ohutusnõudeid, vältides tõlgenduslikku ebaselgust revolvri hoidmise suhtes;
- arvestatakse revolvrite erinevaid tehnilisi lahendusi ega kehtestata ebaproportsionaalset keeldu hoida revolvrit laetuna;
- vähendatakse juhusliku lasu ohtu relva kukkumisel või mehaanilise rikke korral;
- võimaldatakse relvaomanikul hoida revolvrit kiireks kasutamiseks valmisolekus, kuid samal ajal tagatakse kõrgem ohutustase.

Seega on tegemist tasakaalustatud lahendusega, mis arvestab nii relvaomaniku õigust revolvrit enesekaitseks valmis hoida kui ka avaliku ohutuse tagamise vajadust ning vajadust maandada revolvri ehituslikust olemusest tulenevaid soovimatu lasu riske.

Eelnõu § 1 punktiga 45 asendatakse RelvS § 45 lõikes 5 tekstiosa „3, 4 ja 7“ tekstiosaga „3 ja 4“. Muudatus seondub **eelnõu § 1 punktis 48** toodud muudatusega, millega tunnistatakse kehtetuks RelvS § 46 lõige 7.

Eelnõu § 1 punktiga 46 muudetakse RelvS § 46 lõiget 5. Suurendatakse laskemoona hulka, mida füüsilisest isikust relvaomanikul on hoida lubatud. Muudatusega korrigeeritakse 2015. ja 2018. aastal kehtestatud piiranguid, mis on muutunud tarbetult kitsaks ega vasta enam relvade kasutamise tänapäevasele praktikale, laskesportlaste, jahimeeste ega turvalisuse tagamise otstarbega relvaomanike vajadustele. Laskemoona arvu suurendamine on proportsionaalne, eesmärgipärane ning kooskõlas relvade ja laskemoona ohutu hoiustamise nõuetega. Lisaks on ühendatud senised eraldi punktides nimetatud sileraudne ja vintraudne jahitulirelv, et katta ka kombineeritud relvaraudadega püssi.

Oluline on rõhutada, et tegemist ei ole relvade kättesaadavuse laiendamisega ega relvaloa tingimuste leevendamisega. Muudatus puudutab üksnes juba seaduslikult relva omavate ja põhjaliku kontrolli läbinud isikute võimalust hoida suuremat laskemoona kogust. Kõik kehtivad relvaloa saamise eeldused – tervisekontroll, taustakontroll, karistusregistri kontroll ja usaldusvääruse hindamine – jäävad muutumatuks.

2022. aastal Ukraina sõja puhkemisel tekkis Euroopas lühiajaline, ent märkimisväärne laskemoona defitsiit, mis tõi esile Euroopa haavatavuse laskemoona tarneahelates. Mitmed EL-i liikmesriigid suurendasid ootamatult oma laskemoona varusid, põhjustades:

- tarnete hilinemise;
- laoseisude tühjenemise;
- eraisikutele mõeldud laskemoona turu ajutise kokkukuivamise.

Olukord stabiliseerus mõne kuuga, kuid näitas selgelt, et kriisiolukorras võib laskemoona kättesaadavus halveneda kogu Euroopas samaaegselt. Kui sarnane olukord peaks tekkima Balti riikides, eriti relvastatud konflikti puhkemise korral, on tõenäoline, et:

- laskemoona tarned Eestisse katkevad või viibivad;
- teised riigid hakkavad samaaegselt suurendama oma reserve;
- laskemoona müük erasektorile võib kiiresti peatuda või olla piiratud.

Seetõttu on oluline, et Eesti elanikel oleks võimalus soetada ja hoida suuremas koguses laskemoona juba rahuajal, et vajaduse korral toetada riigikaitselist tegevust. See puudutab eriti neid isikuid, kelle relvad ei ole registreeritud Kaitseliidu relvaregistrisse, kuid kes on valmis panustama riigikaitse vabatahtlikult või reservväelasena.

Kartust, et suuremad kogused tähendavad suuremat turvariski, tuleb hinnata realistlikult. Laskemoona koguse kasv ei muuda selle olemust ohtlikumaks – laskemoon on ohtlik üksnes koos tulirelvaga ja relva kasutamine eeldab niikuinii relvaluba. Laskemoona ei saa kasutada ilma relvata ning relva ebaseaduslik kasutamine on juba praegu rangelt karistatav sõltumata sellest, kas isiku valduses on 500 või 10 000 padrunit. Kuritegude statistika ei näita seost seaduslike relvaomanike laskemoona koguse ja avaliku turvalisuse halvenemise vahel.

Rahvusvaheline praktika toetab suuremaid kogusepiire. Mitmes Euroopa riigis, sealhulgas Soomes, on lubatud hoida oluliselt suuremaid laskemoona koguseid. Soomes on praktikas tavaline

võimalus hoida 20 000 padrunit ja enamgi, kui hoiutingimused seda võimaldavad.⁴⁰ Eesti senised piirangud (5000 padrunit sportrelvade kohta) on Euroopa võrdluses pigem madalad ja ei arvesta aktiivsete laskurite tegelikku treeningmahtu ega riigikaitsest konteksti.

Laskemoona hoidmise lubatud koguste suurendamine (sportrelvade puhul kuni 10 000 padrunit) viib Eesti regulatsiooni lähemale naaberriikide praktikale ning tagab, et relvaomanikud saavad varuda laskemoona majanduslikult ja logistiliselt mõistlikus koguses. Praktikast tähendab see:

- harvemaid oste ja väiksemat sõltuvust tarneraskustest;
- võimalust soetada laskemoona soodsama hinnaga suuremas partiis;
- paremat valmisolekut kriisiolukordadeks.

Siiski jääb kehtima nõue, et hoida lubatud laskemoona kogus ei või ületada maksimaalset lubatud kogust. See tähendab, et kuigi näiteks iga jahitulirelva kohta võib omada kuni 1000 padrunit, ei tohi hoiustatav kogus ületada 10 000 padrunit. See säilitab süsteemi kontrollitavuse ja välistab piiramatut varumise.

Eelnõu eesmärk on säilitada riskipõhine lähenemine ning eristada isiku- ja relvapõhiseid piirmäärasid vastavalt relvaliigile ja kasutusotstarbele. Seetõttu jääb RelvS § 46 lõike 5 punktis 3 lubatud padrunit arv üheselt seotuks iga konkreetse relvaga. Seevastu lõike 5 punktides 1 ja 5 on kehtestatud isikupõhine ülempiir, mis ei sõltu sellest, mitu sama liiki, sama kaliibriga või sama loa alusel omandatud relva isiku valduses on. Nende punktide eesmärk ei ole lubada padrunit arvu suurendamist, kui relvade arv kasvab, vaid piirata vastava laskemoona kogust isiku kohta tervikuna. Seega on süsteem üles ehitatud nii, et igal juhul kehtib konkreetne ja selgelt määratletud ülempiir, millest rohkem laskemoona hoida ei tohi. See tähendab, et kogused ei saa kasvada piiramatult ega relvade arvu suurenedes kontrollimatult kuhjuda, vaid jäävad seadusega kindlaks määratud ja järelevalve all olevatesse raamidesse.

Laskemoona piirangud peavad olema põhjendatud RelvS-i üldise eesmärgiga – tagada avalik turvalisus ja relvade ohutu käitlemine. **Koguste suurendamine ei vähenda relvaohutust**, sest:

- kõik relvade ja laskemoona **hoiustamise nõuded jäävad kehtima**;
- kõik relvaloa **taotlejad läbivad jätkuvalt tervise-, tausta- ja usaldusväärsuskontrolli**;
- hoiutingimuste vastavust kontrollib piirkonnapolitseinik kohapeal;
- politseil säilib õigus teha järelevalvet ja rakendada sanktsioone nõuete rikkumise korral.

Lisaks on oluline rõhutada, et suurema koguse hoidmine ei tähenda selle suuremat kasutamist. Laskesportlaste ja jahimeeste puhul tähendab see eelkõige treening- ja hooajapõhise varu olemasolu. Riigikaitsest vaatenurgast tähendab see ühiskonnas hajutatud varu olemasolu, mis võib kriisiolukorras osutada strateegiliselt oluliseks, kuid mis rahuajal ei tekita täiendavat avalikku riski.

Muudatus on proportsionaalne, elulistest vajadustest lähtuv ja riigikaitset tugevdav. See ei laienda relvaomanike ringi, ei lihtsusta relvaloa saamist ega vähenda ohutusnõudeid. Muudatusega korrigeeritakse üksnes varasemate piirangute ebaproportsionaalsust ning viiakse regulatsioon

⁴⁰ Valitsuse määrus 819/2015 lõhkeainete valmistamise ja ladustamise järelevalve kohta, § 44. Kättesaadav: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/819#chp_9_sec_39.

paremasse kooskõlla tänapäevase praktika, rahvusvahelise võrdluse ja Eesti julgeolekukeskkonnaga.

Eelnõu § 1 punktiga 47 jäetakse RelvS § 46 lõikest 6 välja tekstiosa „relvadest eraldi lukustatavas osas“. Muudatus puudutab relvakapis laskemoona hoidmise nõudeid ning on vajalik nii **õigusselguse tagamiseks** kui ka turvalisuse otstarbel relva omavate isikute **eluliste vajaduste arvestamiseks**.

Kehtiva RelvS § 46 lõike 6 kohaselt tuleb padruneid, püssirohtu ja sütikuid hoida relvakapis **relvadest eraldi lukustatavas osas**. Selline nõue eeldab, et igal relvakapil peab olema eraldi sisemine lukustatav sahtel või lahter. Praktika on näidanud, et:

- kõik relvakapid ei sisalda eraldi lukustatavat osa;
- kõiki kappe ei ole võimalik sellise osaga varustada;
- sageli on hoiustada lubatud laskemoona hulk suurem, kui eraldi lukustatav relvakapi osa mahutab;
- eluruumide paigutus ei võimalda täiendavat relvakappi paigaldada.

PPA igapäevane kontrollipraktika kinnitab, et nõude täitmine on sageli tehniliselt või ruumiliselt võimatu. See muudab nõude formaalseks ja ebaproportsionaalseks.

Lisaks ei suurenda laskemoona eraldi hoiustamine relvaohutust, kui:

- relvakapp ise on juba statsionaarselt kinnitatud ja lukustatav;
- kõrvaliste isikute ligipääs on piiratud;
- relvakapp vastab RelvS-i nõuetele.

Muudatusega **kahandatakse** formaalset ja ebaproportsionaalset **halduskoormust**, kuid **ei vähendata ohutust**, sest kõik RelvS-i **põhinõuded jäävad kehtima**.

Muudatusega säilib nõue hoida relva ja laskemoona ohutult, kuid kaotatakse nõue hoida laskemoona eraldi lukustatud kapiosas, sest see ei ole praktiline ega eluliselt vajalik. Seega **ei vähenda muudatus turvalisust**, kuid kõrvaldab ebarealistliku tehnilise nõude, mis takistab relva kasutamist just neis olukordades, milleks seadus relva kasutamist võimaldab.

Eelnõu § 1 punktiga 48 tunnistatakse kehtetuks RelvS § 46 lõige 7, mille kohaselt hoitakse „teisi relvi hoiukohas, mis asub relvakapis, lukustatavas sahtlis või laekas“. Kehtiv sõnastus on vastuolus sama paragrahvi teiste lõigetega ning põhjustab ebaselgust relvade hoiutingimuste suhtes.

Kehtiva RelvS § 46 lõike 7 kohaselt hoitakse „teisi relvi“ (ehk neid, mis ei ole tulirelvad) relvakapis, lukustatavas sahtlis või laekas. Samas on:

- RelvS § 46 lõikes 3 sätestatud, et tulirelv peab olema relvakapis;
- RelvS § 46 lõikes 4 sätestatud, et üle kaheksa tulirelva puhul tuleb kasutada relvahoidlat või suuremat relvakappi;
- RelvS § 46 lõikes 8 sätestatud erand, mille kohaselt ei pea ühte relva ja selle laskemoona hoidma relvakapis, vaid neid võib hoida hoiukohas, mis on kolmandatele isikutele raskesti ligipääsetav.

Nende normide loogika on selge:

- põhinõue – relva hoitakse relvakapis (või relvahoidlas);
- erand – üks relv võib olla väljaspool relvakappi ohutusnõudeid järgivas hoiukohas.

RelvS § 46 lõige 7 ei sobitu sellesse süsteemi ja tekitab segadust, sest see säte:

- on kirjutatud ajal, mil „teiste relvade“ (külmrelvad, pneumorelvad, hoiatus- ja signaalrelvad) hoiustamise regulatsioon oli paljuski teistsugune ega ole enam kooskõlas kehtiva seaduse ülesehitusega;
- ei arvesta RelvS § 46 lõike 8 erandit, mis lubab hoida üht relva väljaspool relvakappi, samas kui RelvS § 46 lõike 7 kohaselt peaks kõik relvad olema relvakapis, lukustatavas sahtlis või laekas, mis normitehniliselt on vastuoluline.

Seega loob RelvS § 46 lõike 7 kehtetuks tunnistamine selge ja loogilise süsteemi relvade hoiustamise nõuetest, tagab, et relvapoliitika põhimõtted (ohutus ja praktiline kasutatavus) oleksid tasakaalus, ning kõrvaldab vana ja sisuliselt ajast maha jäänud normi.

Relvade vastutustundlikku ja turvalist hoiustamist tagavad jätkuvalt:

- relvakapi nõue (§ 46 lõige 3);
- relvahoidla nõue suuremate koguste puhul (§ 46 lõige 4);
- kõrvaliste isikute ligipääsu vältimise kohustus (§ 46 lõige 1);
- relva tühjaks laadimise nõue (§ 45 lõige 3).

Eelnõu § 1 punktiga 49 muudetakse RelvS § 46 lõike 8 sõnastust, tagades võimaluse relvaomaniku viibimisel hoiukohas hoida ühte turvalisuse otstarbel registreeritud tulirelva ja kuni 50 padrunit väljaspool relvakappi või relvahoidlat.

Kehtiva RelvS § 46 lõikes 8 on sätestatud, et ühe relva ja selle laskemoona puhul ei ole relvakapp ega muu lukustatav hoiukoht nõutav. Samas nõutakse teise lausega, et piiratud käibega padrunitalvega tulirelva ja selle laskemoona peab hoidma rangema korra järgi (RelvS § 46 lõiked 3–6), s.t relvakapis või -hoidlas. Kehtivas sõnastuses ei öelda, kas erand kehtib ainult ühe relva omanikule või ka sellele, kellel on mitu relva.

Lisaks ei arvestata praegu kehtivas piirangus, mis nõuab relva ja laskemoona hoidmist alati relvakapis või -hoidlas, olukordi, kus relvaomanik ise viibib hoiukohas (näiteks kodus) ning võib vajada relva kiiresti turvalisuse tagamise eesmärgil. Muudatusega kohustatakse kõiki relvaomanikke omama nõuetekohast relvakappi, kuid võimaldatakse omanikul enda juures hoida **ühte turvalisuse tagamise otstarbel registreeritud relva ja kuni 50 padrunit**, et vajaduse korral kiiremini reageerida ähvardava ohu korral ning tagada reaalne kaitsevõime olukorras, kus relva kiire kättesaadavus on oluline.

Relva ja laskemoona võib väljaspool relvakappi hoida **ainult siis**, kui omanik ise on kohal. Samuti on nõutud, et relv ja moon peavad olema hoitud viisil, mis on **kõrvalisele isikule raskesti avastatav ja kättesaadav**. See tähendab, et kõrvaliste isikute juhuslik ligipääs on minimeeritud, relva ei jäeta kunagi omaniku järelevalveta ja üldine ohutus ei vähene.

Muudatus on vajalik selleks, et võimaldada relvaomanikul tagada enda ja oma lähedaste turvalisus, säilitades samal ajal kõrge üldise ohutustaseme. Selge regulatsioon vähendab

tõlgendamisprobleeme ja lubab relva kasutada turvalisuseesmärkidel olukorras, kus kiire ligipääs on oluline, kuid risk kõrvalistele isikutele jääb väikseks.

Eelnõu § 1 punktiga 50 muudetakse RelvS § 57 lõike 1 sõnastust, laiendades nende isikute ringi, kellel on õigus teostada kohalikku relvavedu. Uue sõnastuse kohaselt võib kohalikku relvavedu teostada nii füüsiline kui ka juriidiline isik, kellel on relvaluba, soetamisluba, kollektioneerimisluba või tegevusluba relvade valmistamiseks, hoidmiseks, ümbertegemiseks, parandamiseks või müügiks.

Muudatuse peamine eesmärk on tagada, et relvavedu oleks lubatud kõigile nendele isikutele, kes RelvS-i alusel relvi või laskemoona õiguspäraselt käitlevad ja kelle tegevus eeldab relvade füüsilist liigutamist ühest kohast teise. Kehtiv regulatsioon on ebaproportsionaalselt kitsas ning tekitab olukorra, kus näiteks relvakollektsionäär, relvahoidmise teenuse osutaja või relvade remonditöökoja pidaja ei või oma seaduslikus valduses olevaid relvi ise transportida, kuigi neile on riiklik taustakontroll tehtud ja nende tegevus kuulub PPA järelevalve alla.

Muudatusega kõrvaldatakse need põhjendamatud piirangud, ühtlustatakse relvade käitlemise ja transpordi loogikat ning vähendatakse nii haldus- kui ka majanduskoormust RelvS-i subjektidele. Samuti parandatakse õigusselgust, selgitades üheselt, et kohalikku relvavedu võib teostada iga isik, kellel on õigus relvi seaduslikult omada, käidelda või töödelda.

Eelnõu § 1 punktiga 51 muudetakse RelvS § 57 lõikeid 4 ja 5 eesmärgiga täpsustada relvade ja laskemoona veonõudeid ning ühtlustada need tegelike riskide, turvapõhimõtete ja tänapäevase praktikaga. Relvade ja suure koguse laskemoona vedu kujutab endast objektiivset julgeolekuriski, kuid riskitase sõltub peamiselt ladustamisest, transpordiviisist, varjatuse astmest, vedaja usaldusväärsusest ja kogustest.

Senised piirid ja tehnilised nõuded ei vasta enam tegevusmahtudele ning võivad kaasa tuua ebamõistliku halduskoormuse või olukorra, kus praktikas veetakse suurt kogust relvi sõidukiga, mis ei ole selleks piisavalt turvaline.

Muudatusega täpsustatakse ja konkretiseeritakse:

- millises koguses relvi ja laskemoona võib vedada tavalise sõiduautoga ning mis hetkest tuleb kasutada kinnise veoseruumiga sõidukit;
- kui suure koguse juures on vajalik vähemalt üks või kaks relvastatud saatjat;
- millised veokoosseisud on lubatud (näiteks saatjad võivad asuda kas samas sõidukis või saateautol).

Lõikega 4 nähakse ette, et kuni 20 tulirelva või kuni 25 000 padrunit võib vedada varjatult sõiduautoga. Kui veetakse suuremat tulirelva ja laskemoona kogust, tuleb kasutada kinnise veoseruumiga sõidukit, mille veoseruumi ukSED on kindlalt suletud ja lukustatud.

Lõike 5 kohaselt peab 10 kuni 20 tulirelva või 10 000 kuni 25 000 padrunit veol olema vähemalt üks relvastatud saatja ning üle 20 tulirelva või üle 25 000 padrunit veol vähemalt kaks relvastatud saatjat. Relvastatud saatjad võivad asuda relvi ja laskemoona vedava sõiduki kabiinis või sellist sõidukit saatvas sõidukis.

Relvastatud saatjate arvu sidumine konkreetsete kogustega on oluline, et vältida nii alareguleerimist (liiga vähe saatjaid suure riski korral) kui ka ülereguleerimist (liiga palju saatjaid väikese riski korral). Kavandatava muudatusega tagatakse, et turvanõuded on kooskõlas tegeliku riskitasemega ja ei koorma põhjendamatult spordiklubisid, koolitajaid ega ettevõtjaid.

Eelnõu § 1 punkti 52 kohaselt muudetakse seaduse 10. peatüki pealkirja, lisades tegevusloa kohustusele teatamiskohustuse. Eelnõu järgi on 10. peatüki pealkiri „Tegevusloa ja teatamiskohustus relvade ja laskemoonaga seonduvatel tegevusaladel“.

Eelnõu muudatustega ajakohastatakse RelvS 10. peatüki struktuuri ja sisu, eristades omavahel tegevusalasid, mis nõuavad tegevusluba, ning tegevusalasid, mille puhul piisab majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse⁴¹ (edaspidi *MsüS*) majandustegevusteate esitamisest. Selline muudatus on vajalik, sest eelnõuga lisatakse RelvS § 66 uus lõige, milles nähakse ette tegevusalad, millel tegutsemise alustamisel tuleb esitada majandustegevusteade.

Eelnõu § 1 punktide 53 ja 54 kohaselt muudetakse RelvS § 66 pealkirja ning täiendatakse paragrahvi uute lõigetega 5–7 tulenevalt teatamiskohustuse lisamisest.

Eelnõuga muudetakse RelvS § 66 pealkiri „Loakohustus“ uueks pealkirjaks „Loa- ja teatamiskohustus“. Pealkirja muutmine on vajalik, kuna paragrahvi sisuline kohaldamisala laieneb tegevusloakohustusest teatamiskohustusele, mis senises redaktsioonis ei kajastunud.

Muudatuse eesmärk ei ole tegevusloakohustusega tegevusalade nõudeid vähendada ega regulatsiooni leevendada. Kõik senised tegevusloakohustusega tegevusalad ning nende kohta kehtivad ohutus-, ruumi- ja vastutava isiku nõuded jäävad muutmata. Muudatusega lisatakse regulatsiooni täiendavad tegevusalad, mis ei olnud varem hõlmatud ei tegevusloa- ega teatamiskohustusega, kuid mille seos tulirelvalaadsete esemete ringluse ja avaliku ohutusega tingib vajaduse ühtse õigusraamistiku järele.

Eelnõus nähakse ette, et RelvS § 66 lõikega 5 kehtestatakse majandustegevusteate esitamise kohustus kahele senisest õiguskorrast väljajäänud tegevustele: lasketiiru pidamine lasketiirus tasulise teenuse osutamise õigusega ja gaasipihustite, pneumorelvade, hoiatus- ja signaalrelvade ning nende laskemoona müük. Need tegevusalad ei kuulu kehtiva RelvS-i kohaselt tegevusloa kohustuse alla, kuid on selgelt seotud tulirelvalaadsete esemete käitlemisega ning seetõttu on põhjendatud nende tegevusalade allutamine riiklikule järelevalvele.

Lõikega 6 sätestatakse täiendavad andmed, mida ettevõtja peab majandustegevusteates esitama. MSÜS ei sisalda relvavaldkonna jaoks vajalikku turva- ja ohutusteavet, mistõttu on põhjendatud nõuda lisaks tegevuskoha kirjeldust ja turvameetmeid, vastutava isiku ja tema asendaja andmeid ning lasketiirude puhul laskmise eest vastutava isiku andmeid, sisekorraeeskirja, ohutusjuhendit ja ohutusala andmeid. Need andmed on vajalikud PPA-le järelevalve planeerimiseks ja riskihindamiseks.

Ettevõtja peab küll määrama isiku, kes vastutab gaasipihustite, pneumorelvade, hoiatus- ja signaalrelvade ning nende laskemoona käitlemise eest, kuid sellele isikule ei kohaldata sama

⁴¹ Majandustegevuse seaduse üldosa seadus – [RT I, 02.01.2025, 26.](#)

rangeid nõudeid, mis kehtivad tulirelvade ja laskemoona käitlemise eest vastutavale isikule RelvS § 38 alusel.

RelvS §-s 38 on sätestatud tulirelvadega seotud tegevusaladel vastutavale isikule kõrgendatud usaldusväärsuse ja pädevuse nõuded (nt relvaloa olemasolu nõue, relvaohutuse teadmiste nõue jms). Kuna gaasipihustid, pneumorelvad ning hoiatus- ja signaalrelvad ei ole käsitatavad tulirelvadena samas tähenduses ega kujuta endast samaväärset ohtu, ei ole põhjendatud nende käitlemise eest vastutavale isikule samasuguste rangete kvalifikatsiooni- ja usaldusväärsuse nõuete kohaldamine. Teisisõnu, vastutav isik tuleb määrata, et tagada järelevalve ja selge vastutus, kuid tema suhtes ei kohaldata tulirelvade valdkonnale omaseid kõrgendatud seaduslikke eeldusi. See tagab proportsionaalsuse – järelevalve on olemas, kuid regulatsioon ei muutu põhjendamatult koormavaks.

Lõikega 7 tagatakse, et teatamiskohustusega tegevusaladel kohaldatakse RelvS-i sisulisi ohutus- ja järelevalvesätteid samal määral kui tegevusloakohustusega tegevusaladel. Majandustegevusteate esitamine ei anna iseenesest alust kohaldada RelvS-i sätteid, mis käsitlevad vastutava isiku sobivust (§ 67¹), tegevuskoha turvalisust (§-d 71 ja 72) või PPA järelevalvevolitusi ja ettekirjutusi (§ 74). Seetõttu loetletakse lõikes 7 sõnaselgelt sätted, mis laienevad ka teatamiskohustusega tegevusaladele. See tagab avaliku ohutuse ühtse kaitsetaseme ja väldib olukorda, kus uued tegevusalad jääksid RelvS-i eriregulatsioonist välja.

Seega sätestatakse eelnõuga, et lõike 7 kohaselt kohaldatakse teatamiskohustusega tegevusaladel tegutsemisele lisaks RelvS §-des 67¹, 71 ja 72 sätestatule ka §-s 75¹, §-s 84, § 86 lõikes 8 ja §-s 86¹ sätestatud.

Sätte eesmärk on tagada, et kuigi nimetatud tegevusalad ei kuulu tegevusloakohustuse alla, kohaldatakse neile siiski RelvS-i olulisi sisulisi ja järelevalvelisi nõudeid. Ilma sõnaselge viiteta ei laieneks need sätted automaatselt teatamiskohustusega tegevustele.

Viidatud normid hõlmavad muu hulgas:

- § 67 lõike 1 punktid 1¹ ja 5 – alused, mille esinemisel ei või isik tegutseda vastaval tegevusalal (nt usaldusväärsusega seotud piirangud);
- § 67¹ – vastutava isiku nõuded ja sobivuse kontroll;
- §-d 71 ja 72 – tegevuskoha turvalisuse ja hoiutingimuste nõuded;
- § 84 – PPA järelevalvepädevus;
- § 86 lõige 8 ja § 86¹ – ettekirjutuste tegemine, sunnivahendite kohaldamine ning tegevuse peatamine või keelamine.

Seega tähendab lõige 7, et teatamiskohustusega tegevusaladel (nt gaasipihustite, pneumorelvade, hoiatus- ja signaalrelvade müük ning tasuta lasketiiru pidamine) kohaldatakse samu põhimõttelisi turva- ja järelevalvenorme mis tegevusloakohustusega valdkondades ning ulatuses, mis on nende tegevuste olemust arvestades asjakohane.

Tegemist on süsteemse täpsustusega, millega tagatakse regulatsiooni terviklikkus: tegevus ei jää pelgalt teatamispõhiseks, vaid allub selgele õigusraamistikule ja riiklikule järelevalvele.

Eelnõu § 1 punktiga 55 täiendatakse RelvS §-ga 75¹, milles nähakse ette gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müük ning nende müümise üle arvestuse pidamine.

Eelnõuga kavandatakse, et gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müük muutub majandustegevusteate kohustuslikuks tegevusalaks. Seega on vaja kehtestada selged ja ühtsed nõuded nimetatud esemete müügile ning nende üle arvestuse pidamisele. Regulatsiooni eesmärk on tagada avalik kord ja turvalisus, suurendada relvade ja relvasarnaste esemete käitlemise läbipaistvust ning võimaldada tõhusamat järelevalvet.

Kuigi nimetatud esemed ei ole käsitatavad tulirelvadena RelvS-i tähenduses, võivad need teatud olukordades ohustada isiku elu ja tervist ning neid on võimalik väärkasutada. Seetõttu on põhjendatud nende müügi ja käitlemise regulatsiooni lähendamine relvade müügile kohaldatavale korrale, arvestades samas esemete olemusest tulenevaid erisusi.

Lõikega 1 sätestatakse teatamiskohustusega müüja kohustused.

Punktiga 1 kohustatakse müüjat nõudma relva või laskemoona soetajalt isikut tõendava dokumendi esitamist. Selle eesmärk on tagada, et müük toimub tuvastatud isikule ja on võimalik kontrollida vanusenõude täitmist. Isikusamasuse tuvastamine loob aluse hilisemaks järelevalveks ja vajaduse korral menetlustoiminguteks. Sarnane põhimõte kehtib tulirelvade ja laskemoona müügil RelvS § 75 alusel, mille järgi on müük seotud rangete isikutuvastus- ja kontrollikohustustega.

Punktiga 2 nähakse ette kohustus nõuda välismaalaselt sihtriigi pädeva asutuse väljastatud soetamisluba, kui see on sihtriigis nõutav. Sätte eesmärk on vältida olukorda, kus Eestist soetatud esemed viiakse riiki, kus nende omamine või soetamine on loakohustuslik või keelatud. Nii tagatakse rahvusvaheliste kohustuste järgimine ning välditakse Eestist relvasarnaste esemete liikumist teistesse riikidesse. Tegemist on ennetava meetmega, mis toetab rahvusvahelist õiguskorda ja koostööd.

Näiteks võivad hoiatus- ja signaalrelvad mõnes Euroopa riigis olla käsitatavad relvadena, mille omamine eeldab riiklikku luba või registreerimist, samas kui Eestis on nende käitlemine lihtsustatud korras lubatud. Samuti võib mõnes riigis olla piiratud suurema võimsusega pneumorelvade omamine või võidakse nõuda nende eelnevat registreerimist. Sellises olukorras võimaldab sihtriigi loa nõue vältida õigusrikkumist sihtriigi õiguse järgi ning välistada olukorra, kus Eestist soetatud ese satub välisriigis ebaseaduslikku käibesse.

Nii tagatakse rahvusvaheliste kohustuste järgimine ja välditakse Eestist relvasarnaste esemete liikumist teistesse riikidesse vastuolus nende riikide õiguskorraga. Tegemist on ennetava meetmega, mis toetab rahvusvahelist õiguskorda ja koostööd ning vähendab võimalikke piiriüleseid õigusvaidlusi.

Punktiga 3 kohustatakse müüjat hoidma müügiks soetatud relvi ja laskemoona tingimustes, mis tagavad nende säilimise ja ohutuse ning välistavad kõrvaliste isikute juurdepääsu. Sätte eesmärk on maandada riske, mis tulenevad esemete vargusest, kaotsiminekest või loata kasutamisest. Kuigi nimetatud esemed ei ole tulirelvad, võivad need kõrvaliste isikute kätte sattudes kujutada ohtu. Sarnaselt on RelvS §-s 75 ette nähtud relvakaupmehe kohustus tagada relvade ja laskemoona

nõuetekohane hoidmine. Käesolevas regulatsioonis lähtutakse samast turvalisuse põhimõttest, kohandatuna esemete liigile.

Lisaks tuleb rõhutada, et ohutu hoidmise kohustus ei ole sisuliselt uus. Ka kehtiva õiguse kohaselt peab iga isik, kes käitleb relvi või relvasarnaseid esemeid, tagama nende säilimise ja vältima kõrvaliste isikute juurdepääsu, tulenevalt üldisest hoolsuskohustusest ning avaliku korra ja turvalisuse kaitse põhimõtetest. Muudatusega täpsustatakse ja konkretiseeritakse seda kohustust teatamiskohustusega müüjate puhul, tuues selle sõnaselgelt seaduse tasandile ning muutes järelevalve teostamise üheselt mõistetavaks. Seega ei kehtestata uut sisulist kohustust, vaid sätestatakse juba kehtiva turvalisuspõhimõtte otsene õiguslik alus.

Punktiga 4 kohustatakse müüjat teavitama politseid müügil oleva **pneumorelva või hoiatus- ja signaalrelva kadumisest**. Teavitamiskohustus võimaldab õiguskaitseasutustel kiiresti reageerida võimalikele ohuolukordadele ja ennetada esemete ebaseaduslikku kasutamist. Kadunud esemete kohta teabe olemasolu suurendab jälgitavust ja toetab süütegude avastamist.

Sättest jääb välja **gaasipihusti kadumisest teavitamise kohustus**. See tähendab, et müüjal ei ole kohustust teavitada politseid müügiks soetatud gaasipihusti kadumisest, samas kui pneumorelva ning hoiatus- ja signaalrelva puhul selline kohustus kehtib.

Eristus on teadlik ja riskipõhine. Pneumorelvad ning hoiatus- ja signaalrelvad on relvakujulised seadmed, mille väärkasutus võib tekitada suuremat avaliku korra riski (nt kasutamine ähvardamisel, avalikus ruumis relvana näiv ese, võimalik tehniline ümberehitamise risk). Seetõttu on teave nende kadumise kohta õiguskaitseasutustele oluline.

Gaasipihusti ei ole relvakonstruksiooniga ese ja seda ei saa realistlikult tulirelvaks ümber ehitada. Selle levik tsiviilkäibes on laialdane ja riskiprofiil madalam. Seetõttu ei peetud proportsionaalseks kehtestada müüjale kohustust iga kadunud gaasipihusti kohta politseid teavitada.

Lõikega 2 sätestatakse juhtumid, mil gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müük on keelatud.

Punktiga 1 keelatakse neid müüa isikule, kes ei esita isikut tõendavat dokumenti. See tagab, et lõikes 1 sätestatud isikusamasuse tuvastamise kohustus ka tegelikult toimib, ja väldib anonüümset müüki.

Punktiga 2 keelatakse neid müüa välismaalasele, kes ei esita sihtriigi soetamisluba, kui see on nõutav. Säte toetab lõike 1 punktis 2 sätestatud kohustust ja väldib rahvusvaheliste nõuete rikkumist.

Punktiga 3 keelatakse neid müüa alla 18-aastasele isikule. Vanusepiirang on kehtestatud avaliku korra ja turvalisuse kaalutlustel. Nimetatud esemed võivad väärkasutuse korral ohustada tervist ning alaealistel puudub üldjuhul piisav küpsus nende ohutuks käsitlemiseks. Vanusepiirang on kooskõlas relvaõiguse üldise loogikaga, mille kohaselt on relvade ja relvasarnaste esemete käitlemine seotud kõrgendatud vastutusega.

Punktiga 4 keelatakse teadvalt defektse relva või laskemoona müük. Sätte eesmärk on kaitsta ostjat ja kolmandaid isikuid ohtliku eseme kasutamisest tulenevate riskide eest. Defektne ese võib

põhjustada ootamatu plahvatuse, vigastuse või muu kahju. Tegemist on üldise ohutusnõude konkretiseerimisega relvaõiguse kontekstis.

Lõikega 3 nähakse ette, et teatamiskohustusega gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müüja on kohustatud pidama eraldi arvestust relvade ja nende laskemoona kohta. Arvestuse pidamise eesmärk on tagada müügitegevuse läbipaistvus ja kontrollitavus. Eraldi arvestus võimaldab:

- tuvastada esemete liikumist;
- kontrollida müügipiirangute järgimist;
- teostada riiklikku järelevalvet.

Ka kehtiva RelvS § 75 järgi on relvakaupmehel kohustus pidada relvade ja laskemoona üle arvestust. Käesolevas regulatsioonis lähtutakse samast põhimõttest, kuid seda on kohandatud teatamiskohustusega tegevusalale.

Lõike 4 kohaselt peetakse arvestust nii, et igal ajal oleks võimalik eristada müügiks soetatud relvad, müüdud relvad ja laskemoon. Sätte eesmärk on tagada reaalarajas ülevaade esemete seisust ja liikumisest. See võimaldab tuvastada puudujääke, ennetada vargusi ja lihtsustada järelevalvet. Selge eristatavus aitab vältida olukorda, kus ei ole võimalik tuvastada, milline ese on endiselt müüja valduses ja milline on juba võõrandatud.

Lõikega 5 nähakse ette, et arvestuse pidamiseks vajalikke andmeid ja dokumente säilitatakse kuni teatamiskohustusega tegevusalal tegutsemise lõppemiseni või selle keelamiseni. Tegevusalal tegutsemise lõpetamisel või selle keelamisel peab tegutsemise viimasel päeval arvestuse üle andma PPA-le, kes säilitab arvestust 30 aastat üleandmisest arvates. Pikaajalise säilitamise eesmärk on:

- võimaldada tagantjärele kontrolli ja menetlusi;
- tagada esemete päritolu ja liikumise tuvastatavus ka aastate möödumisel;
- toetada süüteomenetlusi ja tsiviilvaidluste lahendamist.

Ka kehtiva RelvS § 75 järgi on relvakaupmehel kohustus pidada relvade ja laskemoona üle arvestust. Käesolevas regulatsioonis järgitakse sama loogikat, arvestades relvade ja relvasarnaste esemete eripära ning vajadust pikaajalise jälgitavuse järele.

Eelnõu § 1 punktiga 56 muudetakse RelvS § 83³³ lõike 1 punkti 1. Muudatus on vajalik õigusselguse ja ettenähtavuse tagamiseks, eelkõige kaitsetööstuse ettevõtjatele ning RelvS §-s 83³⁶ nimetatud komisjonile. Paragrahvi 83³³ lõike 1 punktis 1 kasutatud mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ tekitab praktikas tõlgendamisraskusi. Järgnevalt põhjendatakse, miks sellest mõistest loobutakse. 2018. aastal lisati RelvS-i peatükk 11¹, millega toodi seadusesse terminid „lahingumoon“, „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ ja „lõhkeainet sisaldav lahingumoon“. Toonase seadusemuudatuse seletuskirjas ei ole ühemõtteliselt selgitatud, miks eristati termineid „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ ja „lõhkeainet sisaldav lahingumoon“, seda enam, et mõlemad on kehtivas RelvS-i redaktsioonis loakohustusega kaetud ehk mõlema moona liigi puhul rakenduvad samad käitlemisnõuded. Seletuskirjas ei ole toodud näiteid „lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon“ kohta. Arvestades aga lahingumooni definitsiooni RelvS § 83³ lõikes 2⁴², võib eeldada, et lõhkeainet mittesisaldava lahingumooni puhul peeti silmas

⁴² Lahingumoon, välja arvatud laskemoon, on käesoleva seaduse tähenduses lõhkeainet, pürotehnilist ainet, süüteainet või muud süttimis- või plahvatusvõimelist keemilist ainet sisaldav sõjalise otstarbega vahend ja materjal, mida saab

sõjalise otstarbega vahendit ja materjali, mis ei sisalda lõhkeainet, kuid sisaldab pürotehnilist ainet, süüteainet või muud süttimis- või plahvatusvõimelist keemilist ainet ning mida saab kasutada või kohandada vastase elavjõu ja lahingutehnika kahjustamiseks või hävitamiseks, lahinguvälja valgustamiseks, suitsukatte tegemiseks või signaliseerimiseks.

Viimaste aastate jooksul on kaitsetööstus märkimisväärselt arenenud ning kasutusele on võetud uusi relvi, relvasüsteeme ja moona liike. Nende arengusuundadega on praktikas esile kerkinud ka uusi loamenetluse probleeme, millele ei pööratud praegu kehtiva regulatsiooni kujundamisel tähelepanu. Praktikas on tekkinud küsimus seoses varitseva õhuründemoona tootmisega, millel puudub lahingumoon oluline osa (näiteks laeng või sütik, mis sisaldab lõhkeainet). Kaitseministri 29. mai 2025. aasta määruses nr 7 „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoon ning nende osade, sealhulgas oluliste osade või komponentide täpsustav loetelu ja liigitus“⁴³ (edaspidi ka *liigitusmäärus*) on täpsustatud lahingumoon liike ja nende osasid. Liigitusmääruse § 8 lõike 1 punkti 12 alusel on varitsev ründemoon lahingumoon üks liike. Varitsev ründemoon võib koosneda mehitamata õhusõidukist (lahingumoon osa) ja sellele kinnitatud lõhkelaengust (lahingumoon oluline osa). Loakohustuse alla kuulub vaid lahingumoon oluline osa. Kuna „lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon“ mõiste RelvS-is ei ole ühemõtteliselt lahti seletatud, siis on seaduse rakendamisel tekkinud kaitsetööstusettevõtjatel küsimus, kas lahingumoon jaoks toodetud mehitamata õhusõiduk ei kuulu siiski mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ alla ja mille käitlemine on loakohustusega tegevus. Teisisõnu, küsimus taandub sellele, kas varitseva ründemoona tootmist ilma lahingumoon olulise osa käitlemiseta tuleb vaadelda RelvS § 83³³ lõike 1 punktis 1 nimetatud lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon tootmisena.

Lõhkeainet mittesisaldavaks lahingumoonaks ei saa pidada lõhkepea kandmiseks disainitud mehitamata õhusõidukit, mis ei sisalda lahingumoon olulist osa (lõhkeainet, pürotehnilist ainet jne). Liigitusmääruse § 8 lõige 3 konkreetselt ka välistab selle. Kui ükski eelnimetatud komponentidest kuuluks nimetatud toote valmistamise juurde, on ettevõtjal vajalik saada lahingumoon valmistamiseks tegevusluba.

Termini „lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon“ eemaldamisega RelvS-ist ei kao ära loakohustuse nõue lahingumoonale, mis ei sisalda lõhkeainet, kuid sisaldab pürotehnilist ainet, süüteainet või muud süttimis- või plahvatusvõimelist keemilist ainet vastavalt liigitusmääruse § 9 lõikele 2.

Eelnõu § 1 punktiga 57 jäetakse RelvS § 83³³ lõike 1 punktist 6 välja sõnad „lõhkeainet sisaldava“. RelvS § 83³³ lõike 1 punktis 6 on tehtud erisus lõhkeainet sisaldava lahingumoon valmistamiseks. Eelnevalt (eelnõukohase punkti X selgitus) on selgitatud, et kehtiva sõnastuse kohaselt ei ole lõhkeainet sisaldava ja lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon valmistamise eristamine piisavalt selge. Õigusselguse parandamiseks on põhjendatud käsitleda loakohustusliku tegevusena üksnes lahingumoon valmistamist.

Eelnõu § 1 punktidega 58–60 muudetakse RelvS-i alusel nõutava vastutuskindlustuse regulatsiooni. Vastutuskindlustuse olemasolu tuleks olenevalt ettevõtja tegevusvaldkonnast

kasutada või kohandada vastase elavjõu ja lahingutehnika kahjustamiseks või hävitamiseks, lahinguvälja valgustamiseks, suitsukatte tegemiseks või signaliseerimiseks.

⁴³ Kaitseministri 29. mai 2025. aasta määrus nr 7 „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoon ning nende osade, sealhulgas oluliste osade või komponentide täpsustav loetelu ja liigitus“ – RT I, 04.06.2025, 8.

kontrollida erinevas menetlusetapis. Nende ettevõtjate puhul, kes tegelevad sõjarelva, relvasüsteemi, nende oluliste osade, sõjarelva laskemoona või lahingumoonaga vedamisega, on asjakohane nõuda vastutuskindlustuse olemasolu tegevusloa menetluse etapis. Samas on tootmisega tegelevate ettevõtjate seisukohalt tegevusloa menetluse etapis RelvS-is sätestatud kohustusliku vastutuskindlustuse nõue kujunenud takistuseks. Ettevõtjal ei ole võimalik taotleda tegevusloa enne, kui tal on sõlmitud vastutuskindlustus. Praktikas toob see kaasa olukorra, kus ettevõtja peab juba enne tegevuse alustamist omama kehtivat vastutuskindlustust, kuigi sõjarelvade, sõjarelva laskemoona, relvasüsteemide või lahingumoonaga käitlemist ei ole alustatud. Oluline on rõhutada, et kohustuslik vastutuskindlustuse nõue kui selline ei ole probleemne. Probleem seisneb selles, et RelvS näeb ette vastutuskindlustuse olemasolu juba tegevusloa taotlemise hetkel.

Probleem seisneb ka selles, et kindlustusandjal on õigus keelduda vastutuskindlustuslepingu sõlmimisest juhul, kui ettevõtja ei esita riskianalüüsi ja muid dokumente, mida kindlustusandja peab vajalikuks kindlustusriski hindamisel. Tegevusloa taotlemise etapis on ettevõtjal aga keeruline koostada sisulist riskianalüüsi, kuna tegelik tegevus ei ole veel alanud. Sellises olukorras võib kindlustusandja õiguspäraselt keelduda lepingu sõlmimisest, mis omakorda takistab ettevõtjal tegevusloa taotluse esitamist.

Muudatuse tulemusel vastutuskindlustuse kohustus RelvS-is säilib, ent selle olemasolu kontroll lükkub hilisemasse ehk käitamisloa menetluse etappi, välja arvatud nende ettevõtjate puhul, kellel on tegevusloa vedamiseks – nende ettevõtjate jaoks midagi ei muutu ning nende vastutuskindlustuse olemasolu kontrollitakse jätkuvalt tegevusloa menetluse etapis.

Eelnõu § 1 punktiga 61 muudetakse RelvS § 84 lõikes 7 esitatud volitusnormi sõnastust. Kehtiva sõnastuse järgi kehtestab lasketiiru ja laskepaiga ning laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded valdkonna eest vastutav minister määrusega⁴⁴ (edaspidi *määrus nr 12*). Praktikas on määruses nr 12 juba praegu sätestatud ka lasketiiru ning laskmise eest vastutava isiku pädevus- ja kohustusnõuded, mis on ohutu lasketegevuse korraldamise lahutamatu osa. Kehtiva sõnastuse järgi ei ole aga volitusnormi ulatus nende nõuete kehtestamise osas piisavalt selge, kuna see piirneb üksnes ohutusnõuete sätestamisega.

Eelnõu järgi täiendatakse volitusnormi sõnastust, lisades, et valdkonna eest vastutav minister kehtestab lasketiiru, laskepaiga, laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded ning **lasketiiru ja laskmise eest vastutava ja laskmist läbiviiva isiku kohustused**.

Volitusnormi täiendamise eesmärk on tagada RelvS-i ja selle alusel antud määruse kooskõla ning õiguslik selgus, laiendades volitusnormi sõnastust selliselt, et minister saaks sõnaselgelt kehtestada ka lasketiiru ja laskmise eest vastutava isiku kohustused. Selle muudatusega säilitatakse kehtiv korralduslik praktika, kuid muudetakse volitusnorm sisuliselt täielikumaks ja vastavaks tegelikele regulatsioonivajadustele, vältides võimalikke tõlgendusprobleeme ning tugevdades ohutu lasketegevuse tagamiseks vajalikku õigusraamistikku.

Eelnõu koostamise käigus analüüsiti volitusnormi ulatust põhjalikumalt ning otsustati osa seni määruses nr 12 reguleeritud küsimustest tuua seaduse tasandile (nt lasketiirus ja laskepaigas

⁴⁴ Siseministri 26. veebruari 2021. aasta määrus nr 12 „Lasketiiru ja laskepaiga ning laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded“ – [RT I, 02.03.2021, 25](#).

laskmise eest vastutava isiku ja laskmist läbiviiva isiku määramine). Seonduvad muudatused on esitatud **eelnõu § 1 punktis 68**.

Eelnõu § 1 punktiga 62 täiendatakse RelvS § 84 lõigetega 10–12, milles nähakse ette teenistusrelvi käitlevale asutusele kohustus vähemalt üks kord aastas kontrollida oma lasketiiru ja laskepaiga vastavust RelvS-i nõuetele ning selle kontrolli tulemusest teavitada. Samuti nähakse ette, et kontrolli teostamise korra kehtestab asutuse juht või tema volitatud isik.

Eelnõuga lisatavate lõigetega nähakse ette teenistusrelvi käitleva asutuse lasketiiru ja laskepaiga kontrollimine. 30. märtsil 2023. aastal jõustunud relvaseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadusega (digilahendused loamenetluses ning teenistus- ja tsiviilrelvade registri arendamine)⁴⁵ tunnistati kehtetuks RelvS § 84¹, kus oli sätestatud teenistusrelvi käitleva asutuse lasketiir ja laskepaik ning antud siseministrile volitusnorm teenistusrelvi käitleva asutuse lasketiirule ja laskepaigale nõuete kehtestamiseks. Kuna nähti, et RelvS § 84 lõike 7 alusel kehtestatud siseministri määruses nr 12 sätestatud nõudeid on võimalik kohaldada ka teenistusrelvi käitlevale asutusele, loobuti neile eraldi nõuete kehtestamisest. Nähti ette, et RelvS §-s 84 kehtestatud nõuded, sealhulgas määrus nr 12, kehtivad ka teenistusrelvi käitlevatele asutustele.

Määruse nr 12 § 18 lõike 1 kohaselt vastutab lasketiiru või laskepaiga määruses sätestatud ohutusnõuetele vastamise eest laskmise eest vastutav isik. RelvS § 88 lõike 1 kohaselt teostab riiklikku järelevalvet tsiviillasketiirude ja -laskepaikade ohutusnõuetele vastavuse üle PPA ametnik. Sama paragrahvi lõikes 2 on sätestatud, et haldusjärelevalvet teenistusrelvade ja sõjaväerelvade käitlemise ning teenistusrelvi käitleva asutuse laskepaiga ja lasketiiru üle teostavad ministeeriumid oma valitsemisalas. RelvS-is ei ole sätestatud, kes ja kuidas teenistusrelvi käitleva asutuse lasketiiru ohutusnõuetele vastamise üle järelevalvet teostab.

Iga haldusorgan tegutseb oma pädevuse piires, s.t täidab talle seadusega või selle alusel seatud ülesandeid. Vabariigi Valitsuse seaduse⁴⁶ (edaspidi *VVS*) § 93 lõike 1 kohaselt korraldatakse valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse tagamiseks teenistuslikku järelevalvet. Teenistusliku järelevalve korraldamine on Vabariigi Valitsuse ja valitsusasutuste kohustus. Teenistuslik järelevalve põhineb haldusorganite subordinatiivsel (hierarhilisel) süsteemil haldusekandja sees. Selle, kes kelle üle teenistuslikku järelevalvet teostab, sätestab riigi kui haldusekandja puhul VVS.

VVS § 95 lõikes 1 on ette nähtud, et minister valvab ministeeriumi struktuuriüksuste, ministeeriumi valitsemisala valitsusasutuste ja nende ametiisikute, samuti muude ministeeriumi hallatavate riigiasutuste tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle. VVS § 96 lõike 1 kohaselt teostab ministeeriumi ameti ja inspeksiooni peadirektor teenistuslikku järelevalvet ameti ja inspeksiooni kohalike asutuste ja nende ametiisikute tegevuse üle ministri poolt määratud ulatuses ja korras.

Eeltoodust tulenevalt ja selleks, et paremini tagada teenistusrelvi käitlevate asutuste lasketiirude ja laskepaikade vastavus kehtestatud nõuetele, on vajalik näha ette kontrollimehhanism. See tuleb sätestada RelvS-is, kuna tegemist on asutustele kohustusi seadva normiga.

⁴⁵ Relvaseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus (digilahendused loamenetluses ning teenistus- ja tsiviilrelvade registri arendamine).

⁴⁶ Vabariigi Valitsuse seadus – [RT I, 1995, 94, 1628](#).

Lõikega 10 nähakse ette, et teenistusrelvi käitlev asutus **peab oma lasketiiru ja laskepaiga vastavust kontrollima vähemalt üks kord aastas**. Selle eesmärk on tagada lasketiirude ja laskepaikade pidev ohutus ning nõuetekohane vastavus kehtivatele normidele. Regulaarne kontroll hoiab ära võimalikud ohud ja kindlustab, et teenistusrelvi käideldakse turvalises keskkonnas.

Samasugune periood on ette nähtud ka määruse nr 19⁴⁷ § 8 lõikes 5, mille kohaselt kontrollib asutus tulirelva, elektrišokirelva, laskemoona ja lahingumoonat käitlemise nõuete ja hoiutingimuste täitmist vähemalt üks kord aastas.

Lõikega 11 nähakse ette, et selle kontrolli tulemusest teavitab asutus RelvS § 88 lõikes 2 nimetatud asutust viivitamata. Selleks, et ministeeriumid saaksid paremini teostada teenistuslikku järelevalvet oma valitsemisalas lasketiirude ja laskepaikade seaduslikkuse ja otstarbekuse üle, nähakse eelnõuga ette ministeeriumi teavitamine asutuse läbiviidud kontrolli tulemusest. Muudatus ei puuduta Kaitseministeeriumi teostatavat järelevalvet Kaitseväge ja Kaitseliidu lasketiiru ja harjutusvälja üle. Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustel on sõjaväerelvad ja neile ei kohaldata määrust nr 12⁴⁸.

Lisaks Kaitseministeeriumile ei puuduta kavandatav muudatus Justiits- ja Digiministeeriumi teostatavat järelevalvet kohaliku omavalitsuse organite ja asutuste ning kohtute üle, sest seal ei käidelda teenistusrelvi.

Ministeeriumi teavitamise nõue tagab, et rikkumistele või kõrvalekalletele pööratakse õigel ajal tähelepanu ning vajaduse korral saab võtta meetmeid rikkumise lõpetamiseks või hinnata kehtivate nõuete otstarbekust.

Lõikega 12 kohustatakse teenistusrelvi käitleva asutuse juhti või tema volitatud ametnikku kehtestama lasketiiru ja laskepaiga nõuetele vastavuse kontrolli kord, kuid jäetakse piisav paindlikkus asutustel kohandada kontrolli korda, arvestades asutuse vajadusi, suurust ja hetkeolukorda ning samas säilitades vastavuse üldistele nõuetele ja ohutusnormidele.

Asutuse juhi kehtestatavas kontrollimise korras võiksid olla järgmised nõuded, mis aitaksid tagada lasketiiru ja laskepaiga nõuetekohasuse, ohutuse ning järjepideva vastavuse määruksle.

1. Ohutusnõuded:

- täpsed tingimused, mis peavad olema täidetud, et lasketiir või laskepaik oleks ohutu laskurile ja kõrvalisele isikule;
- nõuded kaitserajatiste (nt kuulipüüdjate, kuulisuunajate, pörkeplaatide paiknemine) paigaldamiseks, nende seisukorra regulaarne kontroll ja meetodid.

2. Nõuded kontrollijale:

- teadmiste ja väljaõppe nõuded ning täiendkoolitused, tagamaks, et kontrollijad oleksid piisavalt pädevad lasketiiru ja laskepaiga seisukorda hindama.

3. Kontrolliprotseduurid:

⁴⁷ Teenistusrelvade ja nende laskemoona ning lahingumoonat liigid ja teenistusrelvade, nende laskemoona ja lahingumoonat, tulirelva osade käitlemise ning üleandmise kord – [RT I, 12.09.2018, 6](#).

⁴⁸ Neile kohaldub kaitseministri 28. detsembri 2010. aasta määrus nr 26 „[Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord](#)“.

- üksikasjalik kontrolliprotseduur, mis hõlmab erinevaid hindamiskriteeriume (nt ehituskonstruksioonid, relvade hoidmise kohad, märklauad, ventilatsioonisüsteemid);
- loetelu dokumentidest ja aruannetest, mida tuleb kontrolli käigus täita ning säilitada;
- juhised iga-aastase kontrolli läbiviimiseks, sealhulgas täiendavad kontrollid pärast remonditöid, õnnetusi või muutuvaid ohutusnorme;
- korduskontrollide sagedus ja ulatus juhul, kui varasemas kontrollis tuvastati rikkumisi.

4. Rikkumiste ja puuduste kõrvaldamine:

- tegevused võimalike rikkumiste või puuduste avastamise korral, sealhulgas parandusplaanid ja ajagraafik kõrvaldamiseks;
- erimeetmed, mis tuleb võtta raskete rikkumiste korral, näiteks lasketiiru sulgemine, kuni tagatakse nõuetele vastavus, vms.

5. Teavitamis- ja aruandlusnõuded:

- kontrolli tulemuste ja oluliste avastuste edastamise kord vastavatele ametiasutustele ning juhtkonnale;
- nõue säilitada kontrolliaruandeid ja dokumente teatud aja jooksul, et tagada jälgitavus ning vastutus.

6. Hädaolukorra plaanid:

- juhised võimalike hädaolukordade (nt tulekahju, õnnetusjuhtum) jaoks ning kiire reageerimise meetmed ja evakuaatsiooniplaanid.

Sellised nõuded tagavad, et lasketiiru ja laskepaiga tegevus ja taristu oleksid põhjalikult hinnatud ning et teenistusrelvade käsitsemine toimiks ohutult ja vastavalt kehtivatele õigusnormidele.

Eelnõu § 1 punktiga 64 täiendatakse RelvS § 85 lõigetega 1¹–1².

Kaitsetööstusettevõtjatele on oluline lisaks toodete valmistamisele ka neid testida ja katsetada. Selleks tuleb luua selge õiguslik alus. RelvS § 85 lõike 1 sõnastusest ei selgu, kas ettevõtjatel on õigus oma relvi, relvasüsteeme või muid tooteid Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljal testida ja katsetada. Eelnõu kohaselt nähakse selge õiguslik alus ette RelvS § 85 lõikes 1¹. Sätestatakse, et ettevõtja võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja kasutada relvade, relvasüsteemide, lahingumoon, lahingu- ja muu tehnika katsetamiseks ja testimiseks.

Selleks, et testimine ja katsetamine toimiks kooskõlas ohutusnõuetega ning Kaitseväge ja Kaitseliiduga koordineeritult nähakse RelvS § 85 lõikes 1² ette, et harjutusvälja kasutamise tingimused tuleb kehtestada valdkonna eest vastutava ministri määrusega. Vastavad tingimused ja kasutamise kord sätestatakse kaitseministri 28. detsembri 2011. aasta määruses nr 26 „Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord“.

Eelnõu § 1 punktiga 65 asendatakse RelvS § 86 lõike 8 teises lauses sõna „lapsele“ sõnaga „isikule“. Probleemiks on asjaolu, et kehtiva RelvS § 86 lõike 8 teise lause kohaselt ei tohi relvaluba omav lapsevanem või laskeinstruktor oma **isiklikku** tulirelva ja laskemoona omal vastutusel ja vahetu järelevalve all anda kasutada täisealisele isikule, kellel puudub relvaluba. See

tähendab, et täisealine isik – näiteks 18-, 25- või 40-aastane inimene – ei tohi lasketiirus instruktori vastutusel proovida või kasutada instruktori isiklikku tulirelva, kui tal endal relvaluba ei ole.

See on loogiliselt ebaühtlane ja praktiliselt takistav, sest täiskasvanud inimest, kes soovib proovida laskmist enne relvaloa taotlemist, osaleda algkoolitusel, tutvuda relvade käsitlemisega instruktori juhendamisel või läbida esmast relva käsitlemise koolitust, koheldakse rangemalt kui 12-aastast last, kellele võib kehtiva RelvS-i järgi relva kasutada anda.

Eelnõu § 1 punktiga 66 täiendatakse RelvS-i §-ga 86³, milles sätestatakse lasketiirus ja laskepaigas laskmise eest vastutava isiku ja laskmist läbiviiva isiku määramine.

Kehtivas õiguses on vastavad nõuded sätestatud määru nr 12. Eelnõuga tuuakse nimetatud regulatsioon seaduse tasandile. Sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega eelnõuga ette ei nähta.

Laskmise korraldamine lasketiirus ja laskepaigas on otseselt seotud relva kasutamisega, mis kujutab endast kõrgendatud ohuallikat. Laskmise eest vastutava isiku ja laskmist läbiviiva isiku määramise kohustus ning neile esitatavad kvalifikatsiooninõuded:

- mõjutavad relva kasutamise õiguse teostamist;
- seavad kohustusi lasketiiru või laskepaiga omanikule, valdajale ja laskmist korraldavale organisatsioonile;
- piiravad isikute võimalust relva iseseisvalt kasutada.

PS § 3 lõikest 1 tuleneb seaduslikkuse põhimõte, mille kohaselt tuleb põhiõigusi piiravad või isikutele kohustusi panevad normid sätestada seaduses. Samuti peab täitevvõimu määru tuginema selgele ja piisavalt täpsele volitusnormile. Kuna käesoleva regulatsiooniga:

- kehtestatakse ettevõtjatele (lasketiiru või laskepaiga pidajatele) täiendavaid kohustusi;
- seatakse isikutele kvalifikatsiooninõudeid;
- piiratakse relva iseseisva kasutamise võimalust;

on põhjendatud ja õiguspärane viia need **nõuded seaduse tasandile**. Sellega tugevdatakse normi põhiseaduslikku alust, tagatakse suurem õigusselgus ning välditakse olukorda, kus olulised õigusi ja kohustusi mõjutavad küsimused on reguleeritud üksnes määru tasandil.

Muudatusega ei looda uue sisuga regulatsiooni, vaid tõstetakse kehtivad ohutusnõuded seaduse tasandile.

Lõike 1 kohaselt määrab **laskmise eest vastutava isiku** lasketiiru või laskepaiga omanik, valdaja või laskmist korraldav organisatsioon kirjaliku otsusega. Sätte eesmärk on tagada, et igal laskmisel oleks selgelt määratletud isik, kes vastutab laskmise ohutuse ja nõuetekohase korraldamise eest. Kirjaliku otsuse nõue:

- võimaldab vastutava isiku üheselt tuvastada;
- tagab otsuse tõendatavuse;
- hõlbustab järelevalve teostamist.

Arvestades relva kasutamisega seotud kõrgendatud ohtu, on vastutuse formaliseerimine põhjendatud ja proportsionaalne meede.

Lõike 2 kohaselt määrab **laskmist läbiviiva isiku** lasketiiru omanik, valdaja, laskmist korraldav organisatsioon või laskepaiga valdaja või laskmise eest vastutav isik. Otsus tuleb teha taasesitamist võimaldavas vormis.

Laskmist läbiviiv isik on vahetult seotud konkreetse lasketegevuse juhtimise ja ohutuse tagamisega. Taasesitamist võimaldava vormi nõue (nt kirjalik või digitaalselt salvestatud otsus) tagab:

- määramise kontrollitavuse;
- piisava paindlikkuse igapäevategevuses;
- vältimatu tõendamisvõimaluse järelevalvemenetluses.

Vorminõue on leebem kui lõikes 1 sätestatud kirjaliku otsuse nõue, kuna tegemist võib olla konkreetse sündmuse või treeninguga seotud ajutise määramisega.

Lõikega 3 nähakse ette, et **laskmise eest vastutav isik peab olema laskeinstruktor** RelvS § 86¹ tähenduses. Sätte eesmärk on tagada, et üldvastutus laskmise korraldamise eest lasub isikul, kellel on seaduses ja selle alusel antud õigusaktis sätestatud erialane väljaõpe ja pädevus. Laskeinstruktori staatuse eeldused on selgelt määratletud, mis tagab:

- nõuetekohase väljaõppe;
- ühtse kvalifikatsioonistandardi;
- kõrgema ohutustaseme.

Arvestades, et vastutav isik vastutab kogu lasketegevuse korralduse ja ohutuse eest, on kõrgendatud kvalifikatsiooninõue põhjendatud.

Lõike 4 kohaselt **peab laskmist läbiviival isikul olema Eestis väljastatud relvaluba** või **laskeinstruktori, lasketreeneri või laskesportlase litsents**, mille on välja andnud Eesti laskespordiorganisatsioon või rahvusvaheliselt tunnustatud laskespordiorganisatsiooni esindus. Sätte eesmärk on tagada, et laskmist juhib või viib läbi isik, kellel on:

- seaduslik relvakäitlemise õigus;
- piisav kogemus ja pädevus;
- seos tunnustatud laskespordisüsteemiga.

Litsentsi võimaldamine relvaloa alternatiivina arvestab laskespordi eripära ning tagab, et laskmist võib juhendada ka isik, kes tegutseb spordisüsteemis professionaalse treeneri, instruktori või sportlasena, kuid kellel ei pruugi olla isiklikku relvaluba konkreetse relva omamiseks. Laskespordiorganisatsiooni väljastatud litsents eeldab üldjuhul pädevuse kontrolli, ohutusreeglite tundmist ning organisatsioonisisest järelevalvet, mistõttu on see funktsionaalselt võrreldav relvaloa kaudu tagatava usaldusväarsuse ja kompetentsiga.

Selline lahendus tagab ohutustaseme säilimise, võimaldades samal ajal sporditegevuse paindlikku korraldamist ning vältides põhjendamatut nõuet, et iga laskmist läbiviiv treener või instruktor peaks olema ka vastava relva isiklik omanik.

Lõikega 5 nähakse ette, et käesoleva paragrahvi **lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõuet ei kohaldata Kaitseväge, Kaitseliidu, avalikku võimu teostava valitsusasutuse või sisekaitsealise rakenduskõrgkooli määratud laskmise eest vastutava isiku ja laskmist läbiviiva isiku suhtes**. Erand on põhjendatud ja vajalik, kuna nimetatud asutuste relvakäsitlus toimub teenistusülesannete

täitmise raames ning on reguleeritud eriseaduste ja asutusesiseste õigusaktidega. Topeltregulatsiooni vältimine on õigusselguse ja süsteemse kooskõla seisukohalt vajalik.

Lõikega 6 nähakse ette, et lasketiirus või laskepaigas **võib iseseisvalt lasta vaid isik, kes on määratud laskmist läbiviivaks isikuks.**

Lasketiirus või laskepaigas võib isik ka üksi lasta, kuid siis peab valdaja olema veendunud, et isik teab ohutusnõudeid, ei tee laskmisel ohtlikke vigu ja on usaldusväärne üksi lasketiirus või laskepaigas laskma. Kui isik soovib üksi lasta, peab valdaja iga kord veenduma, et isik on usaldusväärne ja pädev üksi tiirus tulirelvadega laskma. Selleks tuleb isik kirjalikult määrata laskmist läbiviivaks isikuks.

Üksi lasketiirus viibimise korral on ohutase kõrgem, kuna ei ole kõrvalviibijaid, kes saaks vajaduse korral näiteks esmaabi anda, aidata tõrget kõrvaldada või jälgida, et laskealale ei satu kõrvalisi isikuid ega objekte. Seega peavad üksi laskjale kehtima rangemad ohutusstandardid kui näiteks tavalisele lasketiiru tulnud laskjale, kes ei pruugi mäletada ohutusnõudeid ega ka näiteks oma tulirelva kõiki kasutusnüansse ja tõrke kõrvaldamise tehnikaid.

Sätte eesmärk on välistada kontrollimatu relva kasutamine. Iseseisev laskmine tähendab, et isik ei ole vahetu juhendamise all, mistõttu peab tema pädevus ja vastutus olema eelnevalt hinnatud ning formaliseeritud. See nõue on oluline ohutusgarantii ning toetab relva kasutamise üle tõhusat järelevalvet.

Eelnõu § 1 punktiga 67 muudetakse RelvS § 88 lõiget 1¹. RelvS § 88 lõiget 1¹ täiendatakse selliselt, et Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil (edaspidi *TTJA*) oleks pädevus teostada järelevalvet ka sõjarelva ja relvasüsteemi käitlemiskohtade üle. TTJA järelevalvepädevuse laiendamine sõjarelva ja relvasüsteemi käitlemiskohtade tingimuste hindamisele on põhjendatud ameti erialase pädevusega hinnata käitlemiskoha ehituslikke nõudeid, sealhulgas relvatehaste vastavust nõuetele. Eeskätt hõlmab TTJA pädevus kaitseministri 29. mai 2025. aasta määruses „Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumooni käitlemise nõuded ja kord“ sätestatud ehituslike nõuete hindamist, sealhulgas tuleohutusklasside vastavust, tuletundlike materjalide kasutamist, relvahoidla seinte paksust, ruumide konstruktsioonilisi lahendusi, viimistlust, monoliitsust ning avatäidete nõuetele vastavust.

Eelnõu § 1 punktiga 68 täiendatakse RelvS § 89¹ pealkirja ja lõiget 1 pärast sõna „osa“ tekstiosaga „, tulirelva lisaseadme“.

RelvS §-s 89¹ on käsitletud väärteona relva, tulirelva olulise osa ja laskemoona käitlemise nõuete rikkumist, sealhulgas kandmist, hoidmist, üleandmist, valmistamist, ümbertegemist, parandamist, müümist, laenutamist, vedu ning arvestus- ja registreerimiskorra järgimist. Säte ei hõlma aga tulirelva lisaseadmeid. Eelnõuga kehtestatakse tulirelva lisaseadmete (nt helisummuti, laser- ja öösihik) käitlemisele eraldi nõuded ja piirangud, seega on oluline täiendada ka RelvS § 89¹ lõiget 1.

Tulirelva lisaseadmete mittekuulumine RelvS § 89¹ regulatsiooni alla tekitaks olukorra, kus lisaseadmete suhtes seatud uute nõuete rikkumisele ei järgneks väärteovastutust, kuna puuduks selge karistusnorm. See looks õigusselgusetuse ja võimaliku õigusliku lünga, kus seadusega reguleeritakse lisaseadmete käitlemist, kuid ei nähta ette vastutust nõuete eiramise eest.

Muudatusega täiendatakse RelvS § 89¹ pealkirja ja lõike 1 sõnastust nii, et karistatavaks muutub ka **tulirelva lisaseadmete** käitlemise nõuete rikkumine. See tagab, et tulirelva lisaseadmete suhtes kehtestatud nõuded – sealhulgas päritolu tuvastamine, müügi- ja üleandmise piirangud ning muud eelnõus ette nähtud kohustused – oleksid täidetavad ning nende rikkumine oleks sanktsioneeritud kooskõlas RelvS-i üldise loogikaga.

Muudatusega tagatakse õiguslik järjepidevus ja karistusnormide sidusus kõigis relva käitlemisega seotud valdkondades, luuakse tõhus järelevalveraamistik, mis hõlmab ka seaduse uuendamisel reguleeritavaid tulirelva lisaseadmeid, välistatakse võimalus, et tulirelva lisaseadmete käitlemise nõuete rikkumised jääksid karistuseeta, ning tugevdatakse relvade ja nendega seotud seadmete jälgitavust ja turvalisust.

Sätte täiendamine on seega sisuliselt ja süsteemselt vajalik, et muuta karistusõiguslik regulatsioon vastavaks eelnõuga uuendatavale RelvS-i sisulisele osale.

Eelnõu § 1 punktiga 69 kehtestatakse kaks rakendussätet. RelvS § 90 täiendatakse lõigetega 49 ja 50.

Lõikega 49 nähakse ette, et isik, kellel on enne käesoleva seaduse jõustumist vaid üks tulirelv, peab tagama RelvS § 46 lõikes 3 sätestatud nõuetele vastava hoiukoha hiljemalt enne relvaloa kehtivuse pikendamist.

Kehtiva RelvS-i kohaselt ei olnud ühe tulirelva omanikule relvakapi kohustus üheselt ja universaalselt kohaldatav. Eelnõuga nähakse ette, et ka ühe tulirelva hoidmisel peab relv olema paigutatud nõuetekohasesse relvakappi.

Rakendussätte eesmärk on tagada proportsionaalne ja mõistlik kohanemisaeg nendele relvaomanikele, kes on relva soetanud kehtiva regulatsiooni alusel ega ole olnud kohustatud relvakappi omama. Kohustust ei rakendata tagasiulatuvalt koheselt seaduse jõustumisel, vaid see seotakse relvaloa järgmise pikendamisega. See tähendab, et isikul on kogu seaduse jõustumisel kehtiva relvaloa kehtivusaja jooksul võimalik viia hoiutingimused uue nõudega vastavusse.

Selline lahendus:

- väldib olukorda, kus suur hulk relvaomanikke peaks lühikese aja jooksul tegema kohese investeeringu;
- võimaldab hajutada relvakappide soetamise kulud ajas;
- vähendab PPA-le tekkivat kontrollikoormust üleminekuperioodil.

Samas tagatakse sättega, et pikemas perspektiivis vastavad kõik tulirelvade hoiukohad ühtsele ja kõrgemale ohutusstandardile. Tegemist on tasakaalustatud üleminekuregulatsiooniga, milles arvestatakse nii avaliku turvalisuse eesmärki kui ka relvaomanike õiguspärast ootust.

Lõikega 50 nähakse ette, et isikutele, kes tegutsesid enne 2026. aasta 1. juulit RelvS § 66 lõikes 5 nimetatud tegevusaladel, rakendub majandustegevusteate esitamise kohustus. Muudatuse eesmärk on tagada sujuv üleminek uuele regulatsioonile ja anda ettevõtjatele aega majandustegevusteate esitamiseks.

Üleminekusätte kohaselt peavad isikud, kes tegutsesid nimetatud tegevusaladel juba enne 2026. aasta 1. juulit, esitama majandustegevusteate RelvS-is sätestatud korras hiljemalt 2026. aasta 1. oktoobriks. See annab olemasolevatele ettevõtjatele mõistliku ajavahemiku oma tegevuse vastavusse viimiseks uute nõuetega pärast seaduse jõustumist.

Isikutele, kes alustavad RelvS § 66 lõikes 5 nimetatud tegevusaladel tegevust alates 2026. aasta 1. juulist, kohaldatakse majandustegevusteate esitamise kohustust koheselt tegevuse alustamisel. Sellega tagatakse, et uued turule sisenejad tegutsevad algusest peale kooskõlas kehtiva õigusega.

Eelnõu § 2. LMS-i muutmine

Eelnõu §-ga 2 muudetakse LMS-i. Eelnõu järgi täiendatakse LMS § 1 lõiget 3 pärast tekstiosa „Kaitseliidu,“ tekstiosaga „Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus,“. LMS § 1 lõikes 3 on sätestatud välistus, kellele eelnimetatud seadust ei kohaldata. Teeme ettepaneku välistada sealjuures ka RKIK. Kehtiv regulatsioon toob kaasa olukorra, kus RKIK-ile laienevad LMS-ist tulenevad loa- ja käitlejanõuded, samas kui teised Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on nendest nõuetest vabastatud (näiteks vastutava isiku määramise kohustus). RKIK-i lõhkematerjali käitlemisega seotud ohutusnõuete kohaldamisel lähtutakse Kaitseväge lõhkematerjali käsitlevatest eeskirjadest ja nõuetest.

Eelnõu § 3. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma üldises korras. Muudatuste vastuvõtmise ja jõustumise vahele ei ole vaja jätta lisaaega, kuna kavandatud muudatused ei sisalda regulatsioone, mille rakendamine eeldaks adressaatidelt, haldusorganitelt või teistelt isikutelt pikemat ettevalmistusaega.

Eelnõu § 3 kohaselt jõustuvad seaduse § 1 punktid 12 ja 14 2027. aasta 1. juulil.

Eelnõu § 1 punktides 12 ja 14 kavandatud muudatused, millega täpsustatakse padrunikomponentide loetelu ning lisatakse seadusesse paukpadruni mõiste, on ette nähtud jõustuma 2027. aasta 1. juulil. Hilisema jõustumisaja määramine on põhjendatud nii õigusselguse tagamise, rakenduspraktika ettevalmistamise kui ka turuosaliste kohanemisvajadusega.

Esiteks on tegemist mõistete tasandi muudatustega, millel on otsene mõju laskemoona ja selle komponentide käitlemisele, arvestusele ning järelevalvele. Padrunikomponentide seaduslik määratlemine loob selge aluse nende eristamiseks terviklikust padrunist ning võimaldab vajaduse korral kohaldada neile eraldi käitlusnõudeid. Samuti täpsustab paukpadruni mõiste senist regulatsiooni, eristades üheselt padrunid, millel puudub lendkeha ja pihtamislaeng ning mis on ette nähtud üksnes helisignaali andmiseks. Sellised muudatused mõjutavad nii relvakaupmehi, laskemoona importijaid, tootjaid, spordiorganisatsioone kui ka järelevalveasutusi.

Hilisem jõustumisaeg annab turuosalistele piisavalt aega kohandada oma tegevus, siseprotseduurid ja laoarvestuse süsteemid uutele definitsioonidele vastavaks. Eelkõige puudutab see ettevõtjaid, kes käitlevad padrunikomponente eraldi või komplekteerivad laskemoona, samuti neid, kes turustavad paukpadruneid eri relvaliikide jaoks. Mõistete täpsustumine võib mõjutada kaupade liigitamist, arvestust, dokumentatsiooni ning võimalikke lubade või teavitamiskohustustega seotud toiminguid. Üleminekuaja olemasolu aitab vältida olukorda, kus seaduse jõustumisel tekib kohene vajadus ümber märgistada tooteid või muuta arvestuspõhimõtteid lühikese tähtaja jooksul.

Teiseks on muudatustel mõju relvaregistri ja võimalike muude andmekogude ülesehitusele ning infosüsteemidele. Kui padrunikomponente hakatakse käsitlema seaduses selgelt määratletud kategooriatena, võib see eeldada andmemudelite, klassifikaatorite ja järelevalvepraktika täpsustamist. Infotehniliste arenduste kavandamine ja elluviimine eeldab piisavat ettevalmistusaega, sealhulgas testimist ja kasutajate koolitamist. Jõustumistähtaeg 1. juuli 2027 võimaldab need arendused planeerida tavapäraste eelarve- ja arendustsüklite raames, ilma et tekiks vajadus erakorralisteks kulutusteks.

Kolmandaks on hilisem jõustumine põhjendatud õigusselguse ja -kindluse põhimõtetega. Kuigi muudatused on sisult täpsustavad ega kujuta endast põhimõttelist poliitikamuutust, võivad need mõjutada isikute õigusi ja kohustusi laskemoona käitlemisel. Piisav *vacatio legis* võimaldab adressaatidel uue regulatsiooniga tutvuda, hinnata selle mõju oma tegevusele ning vajaduse korral küsida lisaselt või kohendada lepingulisi suhteid.

Neljandaks toetab pikem ettevalmistusaeg ühtlasema ja kvaliteetsema rakenduspraktika kujunemist. Järelevalveasutustel on võimalik töötada välja juhised ning koolitada ametnikke, et tagada uute mõistete ühetaoline tõlgendamine ja kohaldamine. See vähendab riski, et jõustumise järel tekivad tõlgenduserinevused või vaidlused.

Kokkuvõttes on eelnõu § 1 punktide 12 ja 14 hilisem jõustumisaeg proportsionaalne ning põhjendatud. See tagab sujuva ülemineku täpsustatud mõistetele, võimaldab turuosalistel ja riigiasutustel oma tegevust ja infosüsteeme kohendada ning toetab õigusselgust ja -kindlust, vältides samal ajal ebavajalikku haldus- ja majanduskoormuse kasvu lühikeses ajaperspektiivis.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga võetakse RelvS-is kasutusele uus termin *paukpadrun*, mille tähendust on selgitatud seletuskirjas eelnõu § 1 punkti 14 selgituste juures.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole vastuolus EL-i õigusega. Tulirelvadirektiivis on määratletud miinimumtasemel ühtsed reeglid tulirelvade omandamise ja valdamise kohta EL-is, samuti nende relvade edasitoimetamise kohta ühest EL-i riigist teise. Tulirelvadirektiivis on tasakaalustatud siseturu eesmärgid ja julgeolekukaalutlused tsiviilkasutuses olevate tulirelvade osas. Tulirelvadirektiiviga tugevdatakse ka EL-i liikmesriikide koostööd, parandades teabevahetust, ning tehakse olulisi edusamme tulirelvade jälgitavuses, suurendades legaalselt omatavate relvade jälgimist, vähendamaks riski, et need satuvad ebaseaduslikule turule. Tulirelvadirektiivis on kehtestatud piirangud tsiviilkasutuses olevate tulirelvade ringlusele ning sätestatud õigused ja kohustused eraisikutele, relvakaupmeestele, vahendajatele, kollekttsionääridele ja muuseumidele. See direktiiv on Eesti õigusesse juba üle võetud RelvS-is ja selle alusel antud õigusaktides. Eelnõuga täpsustatakse RelvS-i regulatsiooni, et see vastaks paremini relvadirektiivile, kuna Eesti suhtes on algatatud rikkumismenetlus, mille käigus on muu hulgas ette heidetud, et kõik tulirelvadirektiivi nõuded ei ole RelvS-i asjakohaselt üle võetud. Eelnõuga RelvS-is tehtud muudatuste osas on koostatud vastavustabel seletuskirja lisas 2.

6. Seaduse mõjud

Eelnõu muudatustel on oluline mõju õigusselgusele, avalikule korrale ja julgeolekule, riigikaitsele, sealhulgas kaitsetööstusele, ning järelevalve tõhususele ja isikute halduskoormusele.

6.1. Mõju õigusselgusele ja õiguskorra süsteemsusele

Eelnõuga ajakohastatakse relvade ja laskemoona liigitus ning ühtlustatakse mõistete kasutus. Antiikrelvad ja laskekõlbmatuks muudetud relvad lisatakse piiramata tsiviilkäibega relvade hulka, seadusesse tuuakse paukpadruni mõiste, täpsustatakse relva kasutamise mõistet (sh hoiatuslasu võimalus) ning korrastatakse sõjarelvade seost RelvS-i üldregulatsiooniga.

Kõrvaldatakse varasem ebaloogika, mille kohaselt ei tohtinud relvaloata täisealisele isikule anda kasutada lapsevanema või laskeinstruktori isiklikku relva, kuid lapsele tohtis. Muudatus loob selge ja mõistliku süsteemi, mille tulemusena praktika ühtlustub ja õigusselgus kasvab.

Lisaks tekitab praegu kehtiva RelvS § 83³³ lõike 1 punktis 1 kasutatud mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ praktikas tõlgendamisraskusi. Kuna „lõhkeainet mittesisaldava lahingumoon“ mõiste RelvS-is ei ole ühemõtteliselt lahti seletatud, siis on seaduse rakendamisel tekkinud kaitsetööstusettevõtjatel küsimus, kas lahingumoon jaoks toodetud mehitamata õhusõiduk ei kuulu siiski mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ alla ja mille käitlemine on loakohustusega tegevus. Uue muudatuse järel tagatakse õigusselgus ja normi üheselt mõistetav kohaldamine, kuna loakohustus seotakse selgelt lahingumoon valmistamisega, sõltumata sellest, kas tegemist on lõhkeainet sisaldava või mittesisaldava moonaga. Muudatuse järel vähendatakse tõlgendusruumi RelvS 11¹. peatükis käsitletud loamenetluses. Muudatus puudutab kaitsetööstusettevõtjaid, kes hakkavad RelvS § 83³³ lõikes 1 toodud tegevuseks tegevusluba taotlema.

Muudatuste mõju ulatus on **suur**, kuna need mõjutavad mitut RelvS-i põhimõistet ja peatükki. Muudatuste olulisus on **suur**, kuna liigituste ja mõistete ühtlustamine kõrvaldab tõlgendamisraskused, suurendab õigusselgust ning tagab kooskõla EL-i õigusega (sh tulirelvadirektiiv).

Muudatuste mõju on **oluline**, mõjutades nii õiguskaitseasutuste tööprotsesse kui ka relvaomanike õigusi ja kohustusi. Normitehniliselt paraneb seaduse rakendatavus ja loetavus ning vähenevad õigusvaidlused mõistete üle.

6.2. Mõju avalikule korrale ja julgeolekule

Olulised riskipõhised muudatused on:

- antiikrelvade, nende koopiate ja laskekõlbmatuks muudetud relvade viimine RelvS-i reguleerimisalasse;

- relvade hoiutingimuste muutmine;
- laskemoona lubatud hoiustamismahu suurendamine, relva käitlemise ja kasutamise mõiste laiendamine ning hoiatuslasu õigusliku aluse loomine.

Muudatused puudutavad otseselt hinnanguliselt 25 000 Eestis kehtiva relvaloaga füüsilist isikut ja mitut tuhandet juriidilist isikut, kes tegelevad relvade või relvatarvikute käitlemisega.

Eraldi sihtrühmadena on mõjutatud:

- **antiikrelvade, nende koopiate ja laskekõlbmatuks muudetud relvade omanikud** – tegemist on kitsama sihtrühmaga, kuhu kuuluvad relvahuvilised, kollektsionäärid ja antiikrelvade omanikud. Nende relvade toomine RelvS-i regulatsiooni alla suurendab nende esemete jälgitavust ning vähendab võimalust, et neid kasutatakse kuritegelikel eesmärkidel või taastatakse järelevalveta laskekõlblikeks relvadeks;
- **kõik relvaomanikud**, keda puudutab relva käitlemise ja kasutamise mõistete täpsustamine ning hoiatuslasu regulatsioon. Mõistete täpsustamine puudutab sisuliselt kogu relvaomanike kogukonda, kuna see selgitab relva kasutamise õiguslikke piire;
- **kogu Eesti elanikkond**, kelle jaoks muudatused avalduvad kaudse mõjuna – avaliku korra ja turvalisuse tugevdamisena ning relvadega seotud riskide parema juhtimisena;
- **õiguskaitse- ja järelevalveasutused**, eelkõige PPA, Kaitsepolitseiamet, Maksu- ja Tolliamet, TTJA, samuti prokuratuur ja kohtud. Mõju seisneb nii täpsemas järelevalves kui ka normide selgemas kohaldamises.

Muudatuste tulemusel on õiguskaitseasutuste – eelkõige PPA, aga ka Kaitsepolitseiameti ning Maksu- ja Tolliameti – töös oodata relvade paremat jälgitavust ning ühtlasemat järelevalvepraktikat. Relva kasutamise mõiste täpsustamine ja hoiatuslasu õigusliku aluse loomine vähendab tõlgendusvaidlusi menetlustes ning aitab tagada, et iga juhtumit hinnatakse selgemate ja üheselt mõistetavate kriteeriumide alusel. Samuti paraneb riskihindamine relvalubade väljastamisel ja kehtetuks tunnistamisel, kuna järelevalveasutustel on täpsem ülevaade relvadest ning nende käitlemisest.

Prokuratuuri ja kohtute vaatenurgast aitavad muudatused kaasa õigusselgusele ning ühtlasemale kohtupraktikale. Relva käitlemise ja kasutamise mõistete täpsustamine, sealhulgas hoiatuslasu selge õigusraamistik, vähendab tõendamiskoormusega seotud vaidlusi ning piiritleb selgemalt olukorrad, kus relva kasutamine on olnud õiguspärane või ületanud lubatud piire. See võimaldab prokuratuuril teha põhjendatumaid menetlusotsuseid ning kohtutel hinnata süü- ja vastutusküsimusi ühtlasematel alustel.

Relvaomanike käitumises võib oodata suuremat tähelepanu nõuetekohastele hoiutingimustele. Samuti kasvab teadlikkus relva kasutamise õiguslikest piiridest, mis aitab ennetada tahtmatuid rikkumisi. Relvaomanike arvu märkimisväärset kasvu muudatuste tulemusena ei ole alust prognoosida, kuna relvaloa saamise tingimusi ei leevendata ning hoida lubatud laskemoona koguse suurendamine ei muuda relva omamise õiguse eeldusi.

Hoida lubatud laskemoona koguse suurendamisega kaasnev teoreetiline risk seisneb võimaluses, et suuremad kogused võivad sattuda kõrvaliste isikute kätte või väärkasutusse. Seda riski maandatakse kehtivate hoiustamisnõuete säilitamise ja vajaduse korral täpsustamisega, kohapealse kontrolli ja riskipõhise järelevalvega ning võimalusega peatada või tunnistada kehtetuks relvaluba

juhul, kui isiku usaldusväärsus väheneb. Lisaks kehtivad selged ülempiirid, mis välistavad piiramatut varumist ja tagavad, et kogused jäävad kontrollitavatesse raamidesse.

Relvade tingimuste muudatustega kaasneva riski ei ole olemuslikult uus risk, vaid sama risk, mis kaasneb relvade ja laskemoona seadusliku veoga ka kehtiva regulatsiooni korral. Muudatus ei vabasta turvameetmetest, vaid diferentseerib neid vastavalt tegelikule ohutasemele.

Kui järelvalve ja kogusepõhine eristus toimivad, on mõju avalikule korrale hinnanguliselt väike kuni neutraalne, samas kui regulatsiooni proportsionaalsus ja rakendatavus paranevad.

Antiikrelvade ja laskekõlbmatuks muudetud relvade regulatsiooni täpsustamine ei too nende omanikele kaasa täiendavaid sisulisi kohustusi ega uut halduskoormust. Muudatuste rakendamisel kasutatakse teavitustegevust ja riskipõhist järelvalvet, keskendudes eelkõige juhtumitele, kus võib esineda reaalne oht relva laskekõlblikuks taastamiseks või muul viisil väärkasutamiseks. See tagab proportsionaalse lähenemise ega too kaasa ebavajalikku sekkumist väikese riskiga juhtudel.

Hoiatuslasu regulatsiooni puhul seisneb võimalik ebasoovitav mõju normi väärtõlgendamises kui relva kasutamise õigustuse laiendamises. Seda riski maandatakse selge sõnastusega, mis rõhutab proportsionaalsuse ja vältimatuse põhimõtteid, ning õiguskaitsepraktikas kujunevate juhiste ja selgitustega.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju ulatus suur, kuna need puudutavad relvade, laskemoona ja lisaseadmete käitlemise süsteemi tervikuna ning mõjutavad nii relvaomanikke kui ka õiguskaitseasutusi, sealhulgas prokuratuuri ja kohtuid. Mõju olulisus on väga suur, sest muudatused vähendavad kontrollimata relvade ja lisaseadmete ringlust, parandavad järelvalve kvaliteeti, selgitavad relva kasutamise õiguslikke aluseid ning tugevdavad kriisivalmidust. Ebasoovitavaid mõjusid on analüüsitud ning nende maandamiseks nähakse ette riskipõhine järelvalve, selged ülempiirid, järelvalveasutuste kaalutusõiguse säilimine ja vajaduse korral tugevdamine relvalubade peatamisel või kehtetuks tunnistamisel ning üleminekusätteid halduskoormuse vähendamiseks.

Seeläbi tugevdavad muudatused avalikku korda ja siseturvalisust, säilitades samal ajal proportsionaalsuse ning relvaomanike põhiõiguste tasakaalu.

6.3. Mõju riigikaitsele

Eelnõu muudatused toetavad Eesti laiapindse riigikaitse põhimõtteid, mille kohaselt ei tugine riigikaitse üksnes Kaitseväele, vaid kogu ühiskonna valmisolekule. Muudatused loovad õiguslikud ja praktilised eeldused elanike relvaoskuste arendamiseks, reservvõime tugevdamiseks ning kriisivalmiduse parandamiseks.

Olulisemad riigikaitset toetavad muudatused on riigikaitstes osaleva isiku mõiste laiendamine ja laskemoona suurema varu lubamine. Samuti korrastatakse piiratud käibega padrunisalvede soetamise õigust.

Riigikaitseline mõju ei piirdu üksnes formaalse relvaloa regulatsiooni muutmisega, vaid puudutab laiemalt riigi mobilisatsioonivõimet, reservpotentsiaali ja ühiskonna kriisivalmidust.

6.3.1. Riigikaitstes osalevad isikud

Otsene mõju puudutab ligikaudu 25 000 relvaloa omanikku, kelle hulgas on märkimisväärne hulk reservväelasi, jahimehi ja laskesportlasi. Tegemist on isikutega, kellel on relvakäsitsemise oskus, praktiline kogemus ning sageli ka regulaarne laskmispraktika. Riigikaitstes osaleva isiku mõiste laiendamine võimaldab kaasata ka neid relvaomanikke, kes ei ole määratud konkreetsele sõjaaja ametikohale, kuid kelle valmisolek ja pädevus võimaldavad neil kriisiolukorras panustada vabatahtlikult või reservstruktuuride kaudu. Senine süsteem välistas osa motiveeritud ja pädevate isikute kaasamise üksnes formaalse ametikoha puudumise tõttu.

Laiem mõju seisneb riigi kaitsevõime hajutamises ja tugevdamises. Kui suurem hulk relva käsitsemise oskusega kodanikke on õiguslikult ja korralduslikult arvestatud riigikaitse kontekstis, suureneb võime kriisiolukorras kiirelt reageerida. See vähendab mobilisatsiooniga seotud ajakulu ning loob suurema paindlikkuse erinevate stsenaariumide puhul, sealhulgas hübriid- ja hajusate ohtude korral.

Kaudne mõju ulatub kogu elanikkonnani. Tõhusam ja laiemalt toetatud riigikaitssüsteem suurendab ühiskonna üldist turvatunnet ning heidutusvõimet. Teadmine, et riigil on lisaks kutselistele struktuuridele ka laiem, oskustega ja valmis reserv, tugevdab usaldust riigi suutlikkuse vastu tagada julgeolek.

Mõju avaldub ka riigiasutustele. Kaitseväge ja Kaitseliidu jaoks laieneb potentsiaalne väljaõppinud ja relva käsitsemise oskusega isikute ring, kes toetab reservide planeerimist, vabatahtlike kaasamist ning väljaõppe korraldamist. Samal ajal mõjutab muudatus PPA järelevalve- ja riskihindamise praktikad, kuna tuleb arvestada laiema sihtrühmaga, kellele võivad laieneda teatud erisused või õigused. See eeldab tasakaalustatud riskihindamist, kuid ei vähenda seniseid ohutusnõudeid ega kontrollimehhanisme.

Muudatuste tulemusena võib oodata, et relvaomanikud panustavad enam väljaõppesse ning hoiavad oma relvaoskusi paremas töökorras, kuna õigusraamistik toetab nende võimalikku rolli riigikaitstes. Laskemoona suurema varu lubamine võimaldab treeningu järjepidevust ka tarnehäirete korral.

Relvaomanike arvu märkimisväärset kasvu ei ole alust prognoosida, sest relvaloa saamise tingimusi ei leevendata. Siiski võib riigikaitse osaluse selgem regulatsioon motiveerida osa olemasolevaid relvaomanikke aktiivsemalt liituma vabatahtlike struktuuridega.

Riigikaitse märgendi laiendamine ja piiratud käibega padrunisalvede soetamise õiguse korrastamine loob eelduse laiema relvaoskustega elanike ringi tekkimiseks, tugevdab ühiskonna kaitsetahet ning tagab suurema osaluse vabatahtlikus riigikaitstes ja parema valmisoleku kriisiolukorras. Senine süsteem sõltus kitsalt sõjaaja ametikohast, mis välistas paljud motiveeritud, pädevad ja kogenud relvaomanikud. Muudatusega võimaldatakse riigikaitstes osalemist isikutel, kes ei mahu sõjaaja ametikohtade raamistikku, kuid kes on valmis panustama vabatahtlikult või reservstruktuuris.

Füüsiliste isikute **hoida lubatud laskemoona koguse suurendamine** avaldab olulist ja strateegilist mõju riigikaitsele, kuna see tugevdab nii ühiskonna kriisivalmidust kui ka reservstruktuuride toimimise võimet. Tarnehäirete ja kriisiolukordade tingimustes võimaldab

suurem isiklik laskemoona varu relvaomanikel, keda on ligikaudu 25 000, jätkata väljaõpet ja panustada riigikaitsele ka siis, kui turult laskemoona ei saa. Seetõttu võimaldab suurem lubatud laskemoonavaru tagada, et relvaomanikud saavad säilitada väljaõppe järjepidevuse ning vajaduse korral olla viivitamata valmis panustama riigikaitsele. Muudatus mõjutab kogu elanikkonna kaitset, mitte ainult relvaomanike kogukonda, sest varu olemasolu toetab kriisiolukorras riigikaitse tegevust, millest sõltub terve ühiskonna turvalisus. Tegemist ei ole riikliku laskemoonavaru asendamisega, vaid seda täiendava detsentraliseeritud võimekusega. Hajutatud varu suurendab süsteemi vastupidavust ja vähendab sõltuvust ühest varustuskanalist.

Laskemoona hoiustamismahu suurendamisega kaasneb teoreetiline risk, et suuremad kogused võivad väärkasutuse korral põhjustada suuremat kahju. Seda riski maandatakse kehtivate hoiustamisnõuete säilitamise ja järelevalve tugevdamisega, sealhulgas kohapealsete kontrollidega. Säilivad selged ülempiirid ning PPA kaalutusõigus relvaloole peatamisel või kehtetuks tunnistamisel usaldusväärsuse vähenemise korral.

Muudatuste mõju **ulatus on oluline**, hõlmates mitut tuhandet kuni kümnet tuhandet inimest olenevalt sellest, kui laiaks kujuneb praktika, sealhulgas reservväelasi, laskespordi organisatsioonide liikmeid ja ka laiemat relvaomanike ringi. Muudatuste mõju **olulisus on suur**, sest elanikkonna relvapädevus ja valmisolek toetavad riigikaitset ning eelnõu muudatused lahendavad senise jäikuse, mis takistas motiveeritud isikute panustamist.

Muudatuste mõju **suurust saab hinnata oluliseks**, kuna see parandab kriisivalmidust ning tagab võimekuse, et osa elanikkonnast suudab vajaduse korral panustada riigikaitsele oma varustuse ja pädevustega.

Eelnõu tervikmõju riigikaitsele on **oluline ja valdavalt positiivne**. Muudatused:

- suurendavad vabatahtlike ja reservstruktuuride liikmeskonda;
- loovad detsentraliseeritud ja paindlikuma laskemoona- ja relvavaru;
- parandavad väljaõppe kvaliteeti, ohutust ja laiapindset;
- tagavad suurema valmisoleku kriisiolukordadeks.

Eelnõu tugevdab selgelt Eesti laiapindse riigikaitse mudelit ja parandab nii riigi kui ka elanikkonna võimet kriisidele reageerida.

Kokkuvõttes on riigikaitseline mõju sisuline: muudatus tugevdab mobilisatsioonipotentsiaali, laiendab riigikaitse osalemise võimalusi ning suurendab ühiskonna vastupanuvõimet, säilitades samal ajal järelevalve ja ohutusnõuete taseme.

6.3.2. Kaitsetööstus, Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja kasutamine

Sihtrühm: Eesti ja välisriikide kaitsetööstusettevõtjad, tegevus- ja käitamisloa andja, riikliku järelevalve teostaja.

Eelnõu toob kaasa järgmised muudatused kaitsetööstusettevõtjatele:

- vastutuskindlustust ja selle kohta käivaid andmeid ei nõuta esmakordsel tegevusloa taotluse esitamisel, vaid seda nõutakse käitlemiskoha käitamisloa menetluses;

- RelvS-ist kaob lõhkeainet sisaldava ja mittesisaldava lahingumoon mõiste, luues õigusselguse tegevusloa taotlejatele ning ühtlustades lahingumoon valmistamise regulatsiooni;
- kaitsetööstusettevõtjad saavad testida ja katsetada enda relvi, relvasüsteeme ja laske- või lahingumoon Kaitseväe harjutusväljal.

Muudatustel on **positiivne** mõju nii kaitsetööstusettevõtjatele kui ka Kaitseväele.

Eelnõuga kavandatavatel muudatustel puudub mõju riigi välissuhtlusele, keskkonnale ja regionaalarengule. Samuti ei kaasne muudatustega sotsiaalseid mõjusid.

Järgnevalt tuuakse välja kaitsetööstust puudutavad kavandatud muudatused.

Kavandatav muudatus: ettevõtja vastutuskindlustus

Sihtrühm: kaitsetööstusettevõtjad.

Muudatuse kohaselt ei pea sõjarelvade, relvasüsteemide ja lahingumoon tootmisega tegelev ettevõtja tõendama vastutuskindlustuse olemasolu enam tegevusloa taotlemisel, vaid selle olemasolu kontrollitakse käitamisloa menetluse etapis. Vedu korraldavate ettevõtjate kohta jääb senine kord kehtima. Mõju avaldub iga uue tegevusloa taotlemisel, kuid loaandja⁴⁹ **töö- ega halduskoormus** sellest **ei suurene**. Mõju avaldumist saab pidada väheseks. Ebasoovitava mõju risk on väike, kuna vastutuskindlustuse kohustus RelvS-is säilib⁵⁰, ent selle olemasolu kontroll lükkub hilisemasse ehk käitamisloa menetluse etappi, välja arvatud nende ettevõtjate puhul, kellel on tegevusloa vedamiseks – nende ettevõtjate jaoks midagi ei muutu ning nende vastutuskindlustuse olemasolu kontrollitakse jätkuvalt tegevusloa menetluse etapis. **Positiivne mõju** avaldub eelkõige alustavatele ettevõtjatele kõnesolevas sektoris, kuivõrd tegevusloa taotlemise etapis on ettevõtjal keeruline koostada sisulist riskianalüüsi, kuna tegelik tegevus ei ole veel alanud. Sellises olukorras võib kindlustusandja õiguspäraselt keelduda lepingu sõlmimisest, mis omakorda takistab ettevõtjal tegevusloa taotluse esitamist. Et nimetatud olukorda vältida ning tegevuse alustamist lihtsustada, on kavandatav **muudatus põhjendatud ja vajalik**, kuna see kõrvaldab ebaproportsionaalse menetlusliku takistuse, säilitades samal ajal vastutuskindlustuse kohustuse sisulise eesmärgi.

Kavandatav muudatus: mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“

Sihtrühm: kaitsetööstusettevõtjad, RelvS §-s 83³⁵ nimetatud komisjon.

Muudatuse kohaselt eemaldatakse RelvS § 83³³ lõike 1 punktis 1 kasutatud mõiste „lõhkeainet mittesisaldav lahingumoon“ ning loakohustus seotakse üheselt lahingumoon või sõjarelva valmistamisega. Kehtivas regulatsioonis on eristatud lõhkeainet sisaldavat ja mittesisaldavat lahingumoon. Samas on nende eristamine praktikas tekitanud suuri tõlgendamisraskusi ning põhjendamatut töö- ja halduskoormuse kasvu, sest RelvS §-s 83³⁵ nimetatud komisjon peab nimetatud erisusi ja koosmõju liigitusmäärusega iga kord analüüsima ja hindama. Varem on selgitatud⁵¹, et raskused tekivad seoses uute relvasüsteemide ja varitseva ründemoona tootmisega.

⁴⁹ RelvS §-s 83³⁵ nimetatud komisjon. – RT I, 12.12.2024, 4.

⁵⁰ RelvS § 83²⁷ ettevõtja vastutuskindlustus. – RT I, 12.12.2024, 4.

⁵¹ Vt eelnõu § 1 punkti 56 selgitust.

Kavandatud muudatuse eesmärk on **positiivne, tagades õigusselguse** ja vähendades liigset tõlgendusruumi. Muudatus kahandab komisjoni töökoormust ja seega saab kavandatavat mõju hinnata **positiivseks**. Samuti võimaldab selge regulatsioon ettevõtjatel üheselt aru saada, millise tegevuse jaoks on tegevusluba nõutav ja millisel juhul loakohustust ei teki.

Kavandatav muudatus: Kaitseliidu ja Kaitseväge harjutusvälja kasutamine testimiseks ja katsetamiseks

Sihtrühm: kaitsetööstusettevõtjad, Kaitsevägi, Kaitseliit.

Kaitsetööstusettevõtjatele on oluline lisaks toodete valmistamistele ka neid ka testida ja katsetada. Selleks luuakse kavandatud muudatusega õiguslik alus. Hetkel Praegu kehtivast RelvS § 85 lõike 1 sõnastusest ei selgu, kas ettevõtjatel on õigus oma relvi, relvasüsteeme või muid tooteid Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljal testida ja katsetada. Muudatust saab hinnata **positiivseks**. Samas võib muudatus kaasa tuua **keskmise** töökoormuse kasvu Kaitsevägele ja Kaitseliidule, kuivõrd kuna harjutusvälja kasutamine peab olema ettevõtja ja Kaitseliiduga või Kaitseväega koordineeritud. Eelkõige tuleb ministri määrusega täpsustada, millisel ajahetkel ja keda tuleb teavitada soovist harjutusvälja kasutada, millised on testimise läbiviimise (ohutus)nõuded ning, mitmel päeval aastas on võimalik ettevõtjatel harjutusväljal tooteid katsetada või testida. Katsetamine ja testimine võib kaasa tuua mõningase mürataseme tõusu ning harjutusvälja kasutamise lubamisel tuleb sellega arvestada. Seevastu aga kohalikku omavalitsust nimetatud muudatus ei mõjuta.

Lisaks loob selge õiguslik alus võimaluse kaasata senisest enam ka välismaiseid ettevõtjaid, võimaldades neil oma tooteid Eestis testida ja katsetada kooskõlas kehtestatud tingimustega. Viimane suurendab ja toetab ka rahvusvahelist koostööd kaitsetööstuse valdkonnas. Muudatus aitab kaasa innovatsioonile ja tootearenduse kiirenemisele. Samuti tugevdab see riigi ja kaitsetööstuse vahelist koostööd ning toetab riigikaitseliste tootearendust tervikuna. Muudatust saab hinnata **positiivseks**.

Kavandatav muudatus: riikliku järelevalve pädevuse täpsustamine ja laiendamine TTJA-le

Sihtrühm: kaitsetööstusettevõtjad, TTJA, PPA.

Kavandatud muudatuse kohaselt täpsustatakse RelvS § 88 lõiget 1¹ ning nähakse ette, et TTJA teostab järelevalvet sõjarelvade, relvasüsteemide ning nende käitlemiskohtade üle, eelkõige ehituslike ja tehniliste nõuete täitmise osas. Muudatus ei kehtesta uusi ehituslikke nõudeid, vaid täpsustab järelevalve pädevusjaotust. TTJA järelevalvepädevuse laiendamine sõjarelva ja relvasüsteemi käitlemiskohtade tingimuste hindamisele on põhjendatud ameti erialase pädevusega hinnata käitlemiskoha ehituslikke nõudeid, sealhulgas relvatehaste vastavust nõuetele.

Mõju TTJA-le on **suur**, kuna muudatus puudutab eelkõige TTJA töökorraldust. Kui aga hinnata erialapädevust, on TTJA-l parimad teadmised käitlemiskoha tingimuste hindamiseks. Samuti väheneb oluliselt PPA töökoormus. Samas võib töökoormus ka suureneda olenevalt sellest, kui palju kasvab nende ettevõtjate hulk, kes rajavad uusi käitlemiskohti. Kokkuvõttes võib muudatuse mõju pidada **oluliseks**, kuna sellega suureneb õigusselgus ning selge pädevusjaotus TTJA ja PPA vahel. Mõju esinemist saab pidada **sagedaseks**.

6.3.3. LMS-i kohaldamisala

Sihtrühm: RKIK.

LMS § 1 lõikes 3 on sätestatud välistus, kellele eelnimetatud seadust ei kohaldata. Kavandatud muudatuse alusel tehakse välistus ka RKIK-ile. Kehtiv regulatsioon toob kaasa olukorra, kus RKIK-ile laienevad LMS-ist tulenevad loa- ja käitlejanõuded, samas kui teised Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on nendest nõuetest vabastatud (näiteks vastutava isiku määramise kohustus). Mõju ulatust saab hinnata oluliseks ja sagedust pidevaks, arvestades RKIK-i rolli lõhkematerjali käitlejana. RKIK-i lõhkematerjali käitlemisega seotud ohutusnõuete kohaldamisel lähtutakse Kaitseväge lõhkematerjali käsitlevatest eeskirjadest ja nõuetest. Mõju järelvalveasutustele väheneb.

6.4. Mõju järelvalvele ja andmekaitsele

Eelnõu sisaldab mitmeid muudatusi, mille eesmärk on tugevdada relvade ja nendega seotud andmete järelvalvet, ühtlustada registrite toimimist ning suurendada isikuandmete ja riigisaladusena käsitletavate andmete kaitset. Oluline on märkida, et eelnõuga kavandatud muudatused ei muuda järelvalve põhimõtteid. Muudatused aitavad luua selgema ja riskipõhisema regulatsiooni, parandades ühtlasi järelvalveasutuste võimekust ning vähendades õiguslikku ebakindlust.

Eelnõuga luuakse relvaregistrisse uus alamregister – **kriminaalpolitsei relvaregister** –, mis hõlmab riigisaladusena käsitletavaid andmeid ning mille pidamise erisused kehtestatakse relvaregistri põhimääruses. Selle pidamise erisused sätestatakse relvaregistri põhimääruses. Muudatuse sisuline eesmärk on eristada selgelt üldise haldusregistri andmed julgeolekutundlikest andmetest ning tagada, et viimaseid töödeldakse vastavalt riigisaladuse kaitse nõuetele.

Praktiline mõju riigiasutustele on eelkõige tehniline ja korralduslik. Mõjutatud asutus on PPA. Muudatus ei eelda uue registri loomist ega järelvalve ümberkorraldamist, vaid olemasoleva registri struktuuri täpsustamist ning ligipääsukorralduse diferentseerimist.

Sihtrühma (registripidaja ja registri kasutajad) kohanemisvajadus on piiratud – vajalik on infosüsteemi tehniline kohandamine ja töökorralduslike juhiste täpsustamine. Seetõttu ei ole mõju ulatus suur, kuid mõju olulisus on märkimisväärne, kuna tundlike andmete eristamine vähendab andmeleketest ja väärkasutusest tulenevaid julgeolekuriske.

Eelnõu tugevdab isikuandmete kaitset mitmel tasandil: tundlikud julgeolekuandmed eristatakse selgelt üldandmetest, registriandmete struktuur muutub loogilisemaks ja läbipaistvamaks ning väheneb andmete dubleerimine ja ebaselge õiguslik alus andmete töötlemisel.

Muudatused ei laienda isikuandmete kogumise eesmärki, vaid täpsustavad juba kogutavate andmete töötlemise korda. Seetõttu ei ole tegemist ulatusliku andmetöötluse mahu suurenemisega, vaid olemasoleva süsteemi korrastamisega.

Kavandatavate muudatuste tõttu ei pea PPA oma põhitegevust ümber korraldama. Vajalikud on

infosüsteemi tehnilised täiendused, juhendmaterjalide ajakohastamine ja järelevalvemenetluste täpsustamine. Seetõttu on mõju ulatus pigem mõõdukas, kuna kohanemine eeldab peamiselt tööprotsesside kohandamist, mitte struktuurset ümberkorraldust. Mõju olulisus on samas märkimisväärne, sest muudatused parandavad järelevalve sihitust, vähendavad julgeolekuriske ja suurendavad registriandmete usaldusväärsust.

Eelnõuga luuakse selge süsteem, mille alusel eristatakse **hoiukohad relvakapi ja relvahoidla vahel**, lähtudes hoitavate esemete ohutasemest ning kogusest, mitte üksnes kategooriast. See hõlmab väiksemate relvakollektsioonide lubamist relvakappi, sõjarelvade ja suuremate kollektsioonide korral nõuet hoida neid relvahoidlas, külmrelvade eristamist tulirelvadest ning arusaadavat erisuste süsteemi relvakollektsiooni hoidmisel. Hoiutingimuste selgem eristamine relvakapi ja relvahoidla vahel muudab järelevalve sisulisemaks. Senise formaalse kategooriapõhise lähenemise asemel lähtutakse rohkem hoitavate esemete kogusest ja ohutasemest. See võimaldab järelevalveasutustel keskenduda suurema riskiga olukordadele (nt suurem relvade või laskemoona kogus, sõjarelvad), vältides samas ebaproportsionaalseid nõudeid väikse riskiga juhtudel.

Lisaks eeltoodule mõjutab järelevalve ja andmekaitse valdkonda ka hoiatus- ja signaalrelvade müüjate suhtes kehtestatav majandustegevuste esitamise kohustus.

Hoiatus- ja signaalrelvad ei kuulu küll tulirelvade hulka, kuid nende konstruktsioon ja välimus võivad teatud juhtudel sarnaneda tulirelvadega ning nende väärkasutus võib tekitada avaliku korra rikkumisi või julgeolekuriske. Seni ei olnud nende müük teavitamiskohustusega hõlmatud, mistõttu puudus järelevalveasutustel terviklik ülevaade sellise kaubandustegevuse ulatusest ja tegutsevatest ettevõtjatest.

Majandustegevuste kohustuse kehtestamisega luuakse järelevalveasutustele selge alus omada ülevaadet hoiatus- ja signaalrelvade müüjate ringist ning vajaduse korral rakendada riskipõhist järelevalvet. Tegemist ei ole tegevusloa süsteemi kehtestamisega, vaid läbipaistvuse suurendamisega. Müüjatele tähendab see eelkõige ühekordset teavitamiskohustust ja andmete ajakohasena hoidmist, mitte ulatuslikku täiendavat halduskoormust.

Järelevalve seisukohast võimaldab muudatus paremini ennetada olukordi, kus hoiatus- ja signaalrelvi turustatakse nõuetele mittevastavalt või viisil, mis võib soodustada nende ümberehitamist või väärkasutust. Samuti loob see parema aluse koostööks Maksu- ja Tolliameti ning teiste järelevalveasutustega piiriülese kaubanduse kontrollimisel.

Andmekaitse vaates ei kaasne muudatusega tundlike isikuandmete ulatuslikku lisandumist. Esitatavad andmed puudutavad peamiselt ettevõtja majandustegevust ning neid töödeldakse samadel põhimõtetel nagu teisi relvade ja relvadega seotud tegevusalade teateid. Seetõttu on mõju andmekaitsele piiratud ja proportsionaalne.

Hoiatus- ja signaalrelvade müüjate teavitamiskohustus tugevdab järelevalve läbipaistvust ja riskijuhtimist, suurendamata samal ajal ebaproportsionaalselt halduskoormust või andmetöötluse mahtu. Muudatus toetab avaliku korra kaitset ning aitab vähendada võimalikke väärkasutusriske.

PPA relvade ja relvalubadega seotud järelevalvega tegelevate ametnike arv on suurusjärgus 30 spetsialisti üle Eesti. Muudatused ei nõua nende töökorralduse ümberkujundamist, kuid vähendavad formaalsete rikkumiste menetlemist ja tähtaegade ületamisega seotud lisatoiminguid.

Seetõttu on mõju ulatus asutuste jaoks pigem mõõdukas, piirdudes tööprotsesside kohandamise ja juhendite ajakohastamisega.

Muudatused ei muuda RelvS-i süsteemi ülesehitust tervikuna, kuid parandavad selle rakendamise loogikat ja proportsionaalsust. Mõju olulisust võib hinnata keskmiseks: tegemist ei ole süsteemse reformiga, kuid praktiline mõju relvaomanike kuludele, haldusmenetluse sujuvusele ja järelevalve sihistatusele on selgelt positiivne.

Mõju väljendub eelkõige järgmises:

- otsesed kulude vähendamised väiksemate kollektsioonide puhul, kus relvahoidla rajamise või rentimise kohustus kaob;
- haldustegevuse vähenemine pärimismenetluste ja hoiustamisnõuete täitmise osas;
- sisuliselt riskipõhine kontroll, mis võimaldab suunata järelevalveressursid suurema riskiga juhtumitele;
- õiguslike vaidluste vähenemine, kuna viidete ja mõistete süsteem muutub selgemaks ning vähem tõlgendatavaks.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju positiivne ja mõõdukas: need vähendavad ebavajalikku haldus- ja finantskoormust väiksema riskiga juhtumite puhul, samal ajal säilitades või isegi tugevdades kontrolli suurema riskiga relvakäitlemise üle.

6.5. Mõju halduskoormusele

Eelnõu sisaldab mitmeid muudatusi, mille kumulatiivne eesmärk on vähendada nii relvaomanike halduskoormust kui ka riigi järelevalveasutuste töökoormust. Muudatustega kaasneb nii menetluslikke lihtsustusi kui ka kulukoormuse vähenemist, kuna regulatsioon muutub selgemaks, proportsionaalsemaks ja riskipõhisemaks.

Relva pärimisel selle omandamise või võõrandamise tähtaja pikendamine seniselt kolmelt kuult kuuele kuule ei leevenda relva omandamise sisulisi nõudeid. Pärija peab endiselt vastama relvaloa saamise tingimustele, vajaduse korral sooritama eksami ning tagama nõuetekohased hoiutingimused. Samuti ei muutu võõrandamise või üleandmise õiguslik kord.

Seega ei vähene pärija halduskoormus otseselt nõuete arvu või sisulise keerukuse vähenemise tõttu, vaid ajaraami paindlikkuse kaudu. Tähtaja pikendamine muudab menetluse praktiliselt paremini hallatavaks ning vähendab olukordi, kus pärija on sunnitud tegema kiirustades otsuseid või alustama samal ajal mitut menetlust (nt notariaalne pärimismenetlus, relvaloa taotlus, relvakapi soetamine, eksamile registreerumine).

Tähtaja pikendamise sisuline mõju avaldub eelkõige järgmises:

- pärijal on realistlik ajavaru relvaloa taotlemiseks ja eksami sooritamiseks, arvestades eksamite toimumise sagedust ning relvakapi hankimise ja paigaldamise praktilist ajakulu. Kolmekuuline tähtaeg osutus praktikas mitmel juhul piiripealseks, eriti kui pärija ei olnud varasem relvaomanik;
- väheneb vajadus ajutiseks relva hoiule andmiseks üksnes tähtaja surve tõttu. See omakorda vähendab relvade ajutise hoiustamisega seotud menetlustoiminguid;
- mitme pärija olemasolu korral võimaldab pikem tähtaeg saavutada kokkuleppeid ilma, et peaks ennetavalt relva võõrandama üksnes tähtaja möödumise kartuses;

- väheneb risk, et relv võõrandatakse kiirustades alla turuväärtuse või loovutatakse riigile üksnes menetlusliku surve tõttu, mitte kaalutletud otsusena.

Ametiasutuste, eelkõige PPA, seisukohast ei vähene üksiktoimingu maht, kuid kahaneb tähtaegade ületamisega seotud menetluste arv. Praktikas tähendab see vähem meeldetuletusi, ettekirjutusi, relvade ajutise hoiustamise korraldamist ja sellega seotud haldusmenetlusi. Samuti väheneb vajadus menetleda olukordi, kus pärija ei jõua tähtajaks relvaluba taotleda, kuigi tal on tegelik soov relv omandada.

Mõju ulatus on mõõdukas, kuna muutatus puudutab üksnes pärimissituatsioone, kuid selle mõju olulisus on praktiline: menetlus muutub paindlikumaks ja proportsionaalsemaks, arvestades leinaperioodi, pärimismenetluse kestust ning relvaloa taotlemise protsessi ajakulu.

Kokkuvõttes ei seisne halduskoormuse vähenemine nõuete arvu vähenemises, vaid menetlusliku surve ja sundkäitumise vähenemises. Pikem tähtaeg võimaldab pärijal teha kaalutletud otsuse ning täita olemasolevad nõuded ilma ebamõistliku ajasurveta, mis omakorda kahandab tarbetuid vahetoiminguid ja haldusmenetlusi ka riigi jaoks.

Muudatustes eristatakse selgelt, **millal kollekttsionääril on vaja relvahoidlat ja millal piisab relvakapist**, lähtudes hoitavate relvade liigist ja kogusest. Eelnõuga kaob üldine ja jäik nõue, mille kohaselt pidi ka väiksem maht (nt kuni kaheksa piiratud tsiviilkäibega relva või üksnes padrunikollekttsioon) asuma relvahoidlas, ning hoiustamisnõuded muutuvad riskipõhiseks.

Sisuliselt tähendab see, et väiksema ja madalama riskitasemega kollekttsiooni puhul piisab relvakapist, samas kui suuremahuliste või kõrgema riskitasemega relvaliidide korral säilib relvahoidla nõue. Regulatsioon ei leevene sisuliselt ohtlikemate juhtumite osas, vaid muutub proportsionaalsemaks väiksemate kollekttsioonide puhul.

Selle tulemusel väheneb relvakollekttsionääride rahaline koormus, kuna relvahoidla rajamine või rentimine on kordades kulukam kui nõuetekohase relvakapi soetamine. Praktikas võib relvahoidla rajamise kulu ulatuda mitme tuhande euron, samas kui relvakapi soetamine jääb oluliselt väiksemasse hinnavahemikku. Samuti väheneb vajadus ehituslike eritingimuste, projektide ja kooskõlastuste järele, mis omakorda kahandab nii ajakulu kui ka haldusmenetluste arvu.

Järelevalveasutuste seisukohast võimaldab muutatus suunata ressursid suurema riskiga objektidele. Väheneb vajadus tegeleda formaalsete rikkumistega juhtudel, kus tegelik risk on väike, ning kontrollid saavad keskenduda suurematele relvavarudele ja kõrgema ohutusega esemetele.

Sihtrühmana puudutab muutatus eelkõige relvakollekttsionääre, kelle täpne arv ei ole suurusjärgus võrreldav kogu relvaomanike ringiga, kuid kes moodustavad tuhandetes arvestatava sihtrühma. Kaudselt puudutab muutatus ka kõiki relvaomanikke, kuna hoiustamisnõuete loogika muutub tervikuna selgemaks ja ühtlasemaks.

Lisaks sisaldab eelnõu tehnilisi muudatusi, millega ühtlustatakse seadusesisesed viited ja kõrvaldatakse varasemad ebatäpsused (nt viited aegunud lõigetele või sisuliselt ebatäpsed ristviited). Kuigi tegemist on formaalsete parandustega, on nende praktiline mõju märgatav: ametnikud kulutavad vähem aega õigete viidete kontrollimisele, menetlusotsused tehakse kiiremini

ning väheneb tõlgendamisest tulenevate vaidluste oht. See parandab haldusmenetluse kvaliteeti ja õigusselgust.

Muudatused puudutavad otseselt järgmisi sihtrühmi:

- relvaomanikke ja relvakollektsionääre (ligikaudu 25 000 relvaloa omanikku, kellest osa omab kollektsioone);
- pärijaid, kes satuvad relva pärimise olukorda;
- PPA ametnikke, kes teostavad relvadega seotud järelevalvet ja menetlusi.

Pärijate arvu on keeruline täpselt prognoosida, kuid arvestades, et Eestis sureb aastas ligikaudu 15 000 inimest ja relvaomanike osakaal täiskasvanud elanikkonnast jääb mõne protsendi piiresse, võib hinnata, et igal aastal puudutab relva pärimise küsimus mitutsada kuni rohkem kui tuhandet isikut. Tähtaja pikendamine ja menetlusliku surve vähendamine mõjutab seega igal aastal arvestatavat hulka inimesi.

PPA relvade ja relvalubadega seotud järelevalvega tegelevate ametnike arv on suurusjärgus 30 spetsialisti üle Eesti. Muudatused ei nõua nende töökorralduse ümberkujundamist, kuid vähendavad formaalsete rikkumiste menetlemist ja tähtaegade ületamisega seotud lisatoiminguid. Seetõttu on mõju ulatus asutuste jaoks pigem mõõdukas, piirdudes tööprotsesside kohandamise ja juhendite ajakohastamisega.

Muudatused ei muuda RelvS-i süsteemi ülesehitust tervikuna, kuid parandavad selle rakendamise loogikat ja proportsionaalsust. Mõju olulisust võib hinnata keskmiseks: tegemist ei ole süsteemse reformiga, kuid praktiline mõju relvaomanike kuludele, haldusmenetluse sujuvusele ja järelevalve sihistatusele on selgelt positiivne.

Mõju väljendub eelkõige otseste kulude vähenemises väiksemate kollektsioonide puhul, kus relvahoidla rajamise või rentimise kohustus kaob. Samuti kahaneb haldustegevus pärimismenetluste ja hoiustamisnõuete täitmise osas.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju positiivne ja mõõdukas: need vähendavad ebavajalikku haldus- ja finantskoormust väiksema riskiga juhtumite puhul, samal ajal säilitades või isegi tugevdades kontrolli suurema riskiga relvakäitlemise üle.

Lisaks tehakse eelnõus hulk normitehnilisi täpsustusi, millega ühtlustatakse seaduses kasutatavad viited ja kõrvaldatakse varasemad ebatäpsused (nt viited aegunud lõigetele või sisule mittevastavad viited). Tegemist on tehniliste parandustega, mis ei muuda isikute õigusi ega kohustusi, kuid teevad regulatsiooni selgemaks ja paremini mõistetavaks.

Inimeste ja ettevõtjate jaoks väljendub see halduskoormuse vähenemises järgmiselt:

- väheneb vajadus küsida lisaselgitusi või pöörduda korduvalt PPA poole;
- menetlused on kiiremad ja prognoositavamad;
- kahaneb formaalsetel põhjustel tekkivate vaidluste risk.

Ametiasutuste jaoks tähendab see, et menetlusotsused on selgemini põhjendatavad ning vähem aeganõudvad, mis omakorda kiirendab teenindust ja vähendab menetlustähtaegade ületamise riski.

Muudatused ei mõjuta relvaseaduse süsteemi ülesehitust, kuid parandavad seaduse rakendamise loogikat, õigusselgust ja haldusmenetluse sujuvust, tuues kaudset kasu nii riigile kui ka relvaomanikele.

Eelnõu muudatused vähendavad relvaomanike ja riigi halduskoormust, muutes regulatsiooni selgemaks, proportsionaalsemaks ja riskipõhisemaks.

Relva pärimise tähtaja pikendamine kolmelt kuult kuuele kuule ei muuda nõuete sisu, kuid vähendab pärijate ajasurvet ja tarbetuid vahemenetlusi. Arvestades, et Eestis on üle 25 000 relvaloa omaniku ning igal aastal võib relva pärimine puudutada hinnanguliselt sadu kuni üle tuhande inimese, on muudatuse praktiline mõju märkimisväärne.

Relvakollektsioonide hoiustamisnõuete leevendamine vähendab väiksemate kollektsioonide omanike rahalist koormust ning võimaldab järelevalvel keskenduda suurema riskiga juhtumitele.

Normitehnilised täpsustused ja viidete korrastamine muudavad menetlused kiiremaks ja prognoositavamaks nii relvaomanike kui ka PPA (ligikaudu 30 vastava valdkonna ametnikku) jaoks.

Lisaks toob TTJA järelevalvepädevuse (RelvS § 88 lõige 1¹) laiendamine kaasa töökoormuse mõõduka kasvu. Töökoormuse tegelik maht sõltub kaitsetööstuse arengust ja sellest, kui palju rajatakse uusi käitlemiskohti. Juhul kui sektor kasvab, võib suurened ka järelevalvemenetluste arv. Samas on TTJA-l olemas erialane kompetents ehituslike nõuete hindamiseks, mistõttu on pädevuse koondamine sellesse asutusse sisuliselt põhjendatud ja aitab tagada ühtlasema järelevalvepraktika.

Kokkuvõttes on mõju ulatus mõõdukas, kuid praktiline ja positiivne: väheneb menetluslik surve ja rahaline koormus väiksema riskiga juhtumite puhul ning paraneb järelevalve sihistatus.

Kuigi muudatused ei muuda RelvS-i süsteemi tervikuna, parandavad need selgelt selle rakendamise kvaliteeti, proportsionaalsust ja halduspraktika ühtlust, mistõttu võib muudatuse **olulisust hinnata keskmiseks**.

Muudatuse mõju on **positiivne ja mõõdukas**. See väljendub eelkõige järgmiselt:

- otsesed kulude vähendamised – relvahoidla rajamise või rentimise kohustus kaob väiksemate kollektsioonide puhul, mis võib vähendada kulusid mitmesaja kuni mitme tuhande euro võrra;
- haldustegevuse vähenemine – pärijatele antav lisatähtaeg kahandab nii nende enda kui ka PPA haldussurvet;
- sisuliselt riskipõhine kontroll – järelevalve koormus väheneb väiksema riskiga juhtumite osas ja seega saab rohkem ressursse suunata suurema riskiga juhtumite käsitlemisele;
- õiguslike vaidluste vähenemine – viite- ja mõistesüsteemi täpsustamine kahandab tõlgendamisprobleeme ning haldusvaidlusi.

Kokkuvõttes viib eelnõu halduskoormuse tervikliku, kuid proportsionaalse vähenemiseni, parandades nii relvaomanike kui ka järelevalveasutuste töökorraldust.

6.6. Mõju majandusele ja turule

Eelnõu muudatustel on mõõdukas, kuid struktuurselt **positiivne mõju** relvade, laskemoona ja tulirelva lisaseadmete turule. Mõjud avalduvad peamiselt tarnekindluses, ebaseadusliku turu vähendamises ning eratarbijate ja ettevõtjate käitumise stabiliseerimises kriisiolukordades.

Peamised majanduslikku mõju omavad muudatused on:

- laskemoona defitsiidi riskide maandamine (suurem lubatud varu), mis aitab stabiliseerida turgu kriisiolukorras;
- majandustegevuste esitamise kohustus järgmiste tegevusalade puhul: 1) lasketiiru pidamine lasketiirus tasulise teenuse osutamise õigusega; 2) gaasipihusti, pneumorelva, hoiatus- ja signaalrelva ning nende laskemoona müük;
- relvakapi nõue alates esimesest tulirelvast;
- juriidilise isiku õigus anda oma relv spordivõistlusel või treeningul osalemiseks või jahipidamiseks teise isiku kasutusse.

Eelnõu võimaldab füüsilisest isikust relvaomanikul hoida senisest **suuremat laskemoonavaru**. Muudatuse vajalikkuse põhjendamisel tuvastati, et 2022. aastal esines Euroopas ulatuslik laskemoona defitsiit, mille käigus muutus eraisikute jaoks laskemoona hankimine ajutiselt praktiliselt võimatuks. Defitsiidi põhjuseks olid samaaegselt nii geopoliitilised pinged, tootmisvõimsuste ümberorienteerimine riiklikele tellimustele kui ka tarneahelate häired. Selline olukord tõi kaasa järsu hinnatõusu, ebastabiilse varustuskindluse ning olulise käibekahju relvakaupmeestele ning laskespordi- ja jahisektori ettevõtjatele.

Eelnõukohane muudatus aitab suurendada siseturu stabiilsust olukorras, kus tarneahelad ajutiselt katkestatakse (nt geopoliitilise kriisi või tootmismahtude ümberjaotamise tõttu). Kui relvaomanikel on võimalik kujundada mõistlik varu juba tavapärasel turuolukorras, hajub nõudlus ajas ühtlasemalt ning väheneb kriisiolukorras tekkiva järsu ja kontsentreeritud nõudlusšoki risk. See omakorda kahandab spekulatiivset ostukäitumist, hinnasurvet ja ajutiste turuhäirete süvenemist.

Majanduslikus plaanis aitab muudatus kaasa järgmistele mõjudele:

- turu stabiilsus ja hinnakõikumiste vähenemine – nõudluse hajutamine ajas võimaldab kaupmeestel paremini planeerida varusid ja tellimusi, kahandab ootamatute hinnatõusude riski ning toetab prognoositavamat hinnakujundust;
- ettevõtjate likviidsuse ja jätkusuutlikkuse toetamine – relvakaupmehed ja laskemoona importijad saavad tegutseda stabiilsema müügimahu tingimustes. See vähendab olukordi, kus kriisi ajal kaup puudub ja käive langeb järsult, samas kui pärast kriisi võib nõudlus ajutiselt kokku kukkuda, kuna tarbijad on varud soetanud;
- laskespordi- ja jahisektori toimimise tagamine – varustuskindlus võimaldab säilitada spordivõistluste, treeningute ja jahindustegevuse järjepidevust ka häireolukorras. See toetab nii spordiklubide, lasketiirude, jahindusorganisatsioonide kui ka nendega seotud teenusepakkujate (nt majutus, toitlustus, varustuse müük) majandustegevust;
- tarneahela vastupanuvõime suurenemine – suurem lubatud varu eraisikutel toimib hajutatud puhvrisüsteemina, mis vähendab survet hulgi- ja jaemüügile kriisi puhkedes. See aitab leevendada logistikakoormust ning vältida olukordi, kus jaemüügi tasandil tekivad ulatuslikud katkestused.

Oluline on rõhutada, et muudatus ei tekita täiendavat kunstlikku nõudlust, vaid võimaldab olemasoleval nõudlusel realiseeruda ajas paindlikumalt. Seetõttu on tegemist majanduslikult tasakaalustatud sammuga, mis ei põhjusta pikaajalisi turuhäireid ega moonuta konkurentsi, kuid suurendab kogu süsteemi vastupanuvõimet tarnehäiretele jms. Kokkuvõttes võib seda käsitleda riskijuhtimise meetmena, mis aitab maandada tarneahelate katkemisest tulenevaid majanduslikke riske ning toetab relva-, jahindus- ja laskespordisektori ettevõtjate jätkusuutlikku tegevust.

Eelnõuga nähakse ette **majandustegevusteate esitamise kohustus** lasketiiru pidamisel (kui tasulist teenust ei osutata) ning gaasipihustite, pneumorelvade, hoiatus- ja signaalrelvade ning nende laskemoona müügi alustamisel. Kehtiva õiguse kohaselt nimetatud tegevusaladel majandustegevusteate esitamise kohustust ei ole. Praktikast tegelevad eelkõige gaasipihustite ja pneumorelvade müügiga ka üldised jaekaubandusettevõtted, sealhulgas supermarketid, kellel puudub RelvS-i-kohane tegevusluba. Muudatusega ei kehtestata tegevusloa nõuet, vaid üksnes majandustegevusest teatamise kohustus, mille eesmärk on tagada riigile parem ülevaade turuosalistest ning suurendada järelevalve tõhusust.

Majanduslikust vaatenurgast on tegemist väheintensiivse regulatiivse muudatusega. Majandustegevusteate esitamine kujutab endast eelkõige ühekordset või harva korduvat haldustoimingut, mis ei eelda olulisi investeeringuid, eraldi loa taotlemist ega äriprotsesside ümberkorraldamist. Seetõttu on ettevõtjatele kaasnev otsene halduskoormus väike ja proportsionaalne. Mõju võib olla mõnevõrra tuntavam väga väikese mahuga tegutsevatele ettevõtjatele, kuid ka nende puhul piirdub see eelduslikult piiratud ajakuluga.

Gaasipihustite, pneumorelvade ning hoiatus- ja signaalrelvade müügi puhul aitab muudatus vähendada regulatiivset ebavõrdsust turul. Seni on osa RelvS-i kohaldamisalasse kuuluvatest toodetest olnud müügil ettevõtjatel, kes ei ole olnud riiklikus järelevalvesüsteemis selgelt identifitseeritavad, samas kui RelvS-i alusel tegutsevad relvakaupmehed alluvad rangemale regulatsioonile ja järelevalvele. Majandustegevusteate esitamise kohustus ühtlustab konkurentsitingimusi, suurendab turu läbipaistvust ning toetab ausat konkurentsi. See vähendab riski, et rangema regulatsiooni alla kuuluvad ettevõtjad satuvad põhjendamatult ebasoodsamasse konkurentsiseisundisse.

Lasketiirude puhul loob teatamiskohustus riigile terviklikuma ülevaate nii tasulist kui ka tasuta tegevust võimaldavatest rajatistest. See parandab riskipõhise järelevalve planeerimist ning vähendab õiguslikku ebaselgust mittetulundusliku ja võimaliku varjatud majandustegevuse piirialal. Kuna tasu ei küsita ja täiendavaid investeeringuid või loatasunõudeid ei kehtestata, on majanduslik mõju lasketiiru pidajatele piiratud. Samas suurendab selgem regulatiivne raamistik õiguskindlust ning vähendab võimalike rikkumiste ja vaidluste riski, mis toetab sektori stabiilsust.

Riigi jaoks võimaldab majandustegevusteate süsteem koondada andmed turuosaliste kohta ning tõhustada järelevalvet. Kuigi teavituste menetlemine toob kaasa teatava täiendava halduskoormuse, on see piiratud ning kaetav olemasolevate registri- ja järelevalvemehhanismide raames. Pikemas perspektiivis võib parem ülevaade turust vähendada rikkumiste, õigusvaidluste ja järelevalvemenetluste arvu, mis omakorda aitab optimeerida halduskulusid.

Kaudselt toetab muudatus turu usaldusväärust ja läbipaistvust. Selgem regulatiivne keskkond ning turuosaliste identifitseeritavus suurendavad tarbijate usaldust ja aitavad vähendada nõuetele

mittevastava või ebaseadusliku kauba leviku riski. See toetab sektori pikaajalist jätkusuutlikkust ja prognoositavust.

Kokkuvõttes on tegemist majanduslikult proportsionaalse ja tasakaalustatud meetmega. Ettevõtjatele kaasnev halduskoormus on väike ega too kaasa märkimisväärsed lisakulusid. Samal ajal paraneb turu läbipaistvus, väheneb regulatiivne ebavõrdsus ning tugevneb järelevalve tõhusus. Muudatus aitab seega kaasa relvade ja nendega seotud toodete käitlemisega seotud turu korraldamisele, ilma et seaks ebamõistlikke tõkkeid ettevõtlusele.

Eelnõuga nähakse ette, et **edaspidi peab ka ühe tulirelva omanik tagama relva nõuetekohase hoiustamise relvakapis**. Muudatusel on otsene majanduslik mõju nii relvaomanikele kui ka relvakappide tootjatele ja müüjatele.

Ettevõtlussektorile avaldab muudatus mõju eeskätt relvakappide nõudluse suurenemise kaudu. Kohustuse laienemine ühe relva omanikele suurendab sihtrühma, kes peab relvakapi soetama. See toob eelduslikult kaasa ühekordse nõudluse kasvu üleminekuperioodil, mil praegused relvaomanikud peavad uue nõude täitma, ning edaspidi püsiva nõudluse kasvu iga uue relvaomaniku lisandumisel, kes soovib tulirelva soetada. Positiivne mõju avaldub relvakappide tootjate, importijate ja jaemüüjate käbele ning kaudselt ka logistika- ja paigaldusteenuseid pakkuvatele ettevõtjatele. Kuna relvakapp on pika kasutuseaga kestuskaup, on mõju oma iseloomult pigem ajutine nõudlusimpulss kui pikaajaline turu hüppeline laienemine.

Võimalik hinnamõju on piiratud. Kuigi üleminekuperioodil võib nõudluse ajutine kasv suurendada survet laovarudele, on relvakappide turg üldjuhul konkurentsitihe ning toodete valik lai. Tegemist on standarditud toodetega, mille pakkumist saab suhteliselt kiiresti kohandada. Seetõttu ei ole alust eeldada olulist ega pikaajalist hinnatõusu. Pikemas perspektiivis võib suurem turumaht soodustada toodete mitmekesisustumist, sealhulgas kompaktsemate ja soodsama hinnaga lahenduste pakkumist ühe relva hoidmiseks.

Relvaomanikule tähendab muudatus täiendavat ühekordset investeeringut relvakapi soetamiseks. Kulude suurus sõltub kapi mõõtmetest, turvaklassist ja võimalikust paigaldusvajadusest, kuid ühe tulirelva hoiustamiseks sobiva relvakapi hinnatase on üldjuhul mõõdukas ning proportsionaalne relva kui kestuskauba väärtusega. Tegemist on kapitalikuluga, mis jaotub relva kasutusaja peale ning moodustab osa relva omamisega kaasnevatest tavapäraest kuludest. Samas võib väiksema sissetulekuga isikute jaoks olla tegemist arvestatava ühekordse väljaminekuga, mis võib mõjutada relva soetamise või omamise jätkamise otsust.

Kaudse majandusliku mõjuna aitab relvakapi kohustus vähendada relvade varguse ja väärkasutuse riski ning sellega seotud võimalikke varalisi kahjusid ja vastutuskulusid. Turvalisem hoiustamine võib vähendada nii üksikisikule kui ka ühiskonnale tervikuna tekkivaid kahjusid, mis omakorda omab positiivset, kuigi raskesti kvantifitseeritavat majanduslikku mõju. Ühtlasi lihtsustab selge ja universaalne nõue järelevalvet ning vähendab tõlgendusruumi, mis toetab õiguskindlust ja võib pikemas perspektiivis vähendada vaidluste ja menetluste halduskulusid.

Kokkuvõttes on tegemist majanduslikult mõõduka ja proportsionaalse mõjuga muudatusega. Ettevõtlussektorile avaldub see pigem positiivse nõudlusimpulsina, relvaomanikele aga ühekordse, kuid üldjuhul mõõduka lisakuluna. Muudatus aitab suurendada relvade turvalist hoiustamist ning

vähendada võimalikke kahjusid, toetades seeläbi nii avalikku turvalisust kui ka õigusselget ja läbipaistvat regulatiivset keskkonda.

Kavandatud muudatus, mille kohaselt **võib juriidiline isik anda Eestis spordivõistlusel või treeningul osalemiseks või jahipidamiseks teise isiku kasutusse kuni viieks ööpäevaks seaduse kohaselt registreeritud relva, helisummuti, lasersihiku, öösihiku ja laskemoona**, tingimusel et isik on EL-i või NATO liikmesriigi kodanik ning tal on vastavat liiki relvaluba, omab mõõdukat, kuid selgelt positiivset mõju majandusele.

Muudatus loob õigusselge aluse relvade ajutiseks kasutusse andmiseks olukordades, kus välisriigist saabuv sportlane või jahikülaline ei saa või ei ole tal otstarbekas tuua Eestisse isiklikku relva. Praktikas on relvade ajutine liikumine üle riigipiiri seotud keeruka loa- ja kooskõlastusmenetlusega, mis võib olla ajamahukas ning vähendada Eesti atraktiivsust rahvusvaheliste võistluste, treeninglaagrite ja jahiturismi sihtkohana. Selge ja piiratud ajaraamiga (kuni viis ööpäeva) kasutusse andmise võimalus vähendab neid tõkkeid ning muudab teenuse pakkumise prognoositavamaks nii korraldajatele kui ka osalejatele.

Eelkõige avaldub majanduslik mõju laskespordi ja jahiturismi sektoris. Eesti lasketiirud, spordiklubid ja jahikorraldajad saavad pakkuda terviklahendust, mis hõlmab lisaks võistluse või jahi korraldamisele ka nõuetele vastava relva ja lisaseadmete kasutamise võimalust. See suurendab Eesti konkurentsivõimet rahvusvahelisel turul, soodustab välisosalejate arvu kasvu ning toob kaudset tulu majutuse, toitlustuse, transpordi ja muude teenuste sektorile. Eriti regionaalses vaates võib see toetada maapiirkondade ettevõtlust, kus jahiturismil ja laskespordiüritustel on märkimisväärne roll.

Muudatus toetab ka spordi arengut laiemalt. Rahvusvaheliste võistluste ja treeningute korraldamise lihtsustumine võimaldab Eesti spordiorganisatsioonidel tuua siia suuremaid ja kõrgema tasemega sündmusi. See omakorda kasvatab teenuste mahtu, loob täiendavaid töövõimalusi ning tugevdab Eesti mainet usaldusväärse ja hästi korraldatud spordikeskkonnana. Õigusselgus relvade ajutise kasutusse andmise osas vähendab lepingulisi ja vastutusega seotud riske ning muudab ürituste korraldusliku planeerimise prognoositavamaks ja tõhusamaks.

Ettevõtlusvabaduse seisukohalt on muudatus soodustava iseloomuga. See ei kehtesta uusi sisulisi piiranguid, vaid loob täiendava, selgelt reguleeritud võimaluse majandustegevuseks. Samal ajal on sätestatud selged turvagarantiid: relva võib anda kasutusse üksnes isikule, kes on EL-i või NATO liikmesriigi kodanik ning kellel on vastavat liiki relvaluba. See tähendab, et relvade kasutusse andmine toimub kontrollitud ja jälgitavas raamistikus ega suurenda põhjendamatult julgeolekuriske. Seega on majandusliku aktiivsuse kasv tasakaalus avaliku turvalisuse kaitsega.

Muudatus võib kaasa tuua mõõduka kasvu relvade ja lisaseadmete renditeenuste turul. Kuigi tegemist ei ole klassikalise renditegevusega, loob see juriidilistele isikutele – eeskätt lasketiirudele, spordiklubidele ja jahikorraldajatele – võimaluse pakkuda tasulise teenuse osana relva ajutist kasutamist. See võib suurendada investeringuid nüüdisaegsesse varustusse ning parandada teenuste kvaliteeti. Samas ei ole oodata märkimisväärset turumoonutust, kuna tegevus jääb rangelt reguleeritud ja ajaliselt piiratud raamidesse.

Riigile ei kaasne muudatusest olulisi täiendavaid kulusid. Järelevalve toimub olemasolevate mehhanismide kaudu ning relvade registreerimine ja relvalubade kontroll on juba kehtiva süsteemi

osa. Seetõttu on majanduslik netomõju riigi jaoks neutraalne või kaudselt positiivne maksutulu suurenemise kaudu, mis tuleneb teenuste mahu kasvust.

Kokkuvõttes võib hinnata, et kavandatav muudatus avaldab majandusele mõõdukat, kuid positiivset mõju, eelkõige laskespordi, jahiturismi ja nendega seotud teenuste valdkonnas. See parandab Eesti konkurentsivõimet rahvusvahelisel turul, soodustab regionaalset ettevõtlust ning suurendab teenuste pakkumise paindlikkust, säilitades samal ajal avaliku julgeoleku ja kontrollitavuse kõrge taseme.

Eelnõu muudatuse mõju ulatus on piiratud, puudutades peamiselt relvapoodide ja -müüjate sektorit, laskesportlasi, jahimehi ja relvaomanikke ning laskemoona ja lisaseadmete importijaid. Mõju puudutab otseselt ligikaudu 25 000 relvaloa omanikku ning hinnanguliselt mõnisadat ettevõtjat, sealhulgas relvakaupmehi, laskemoona ja lisaseadmete importijaid, gaasipihustite ning hoiatus- ja signaalrelvade müüjaid ning lasketiirude pidajaid.

Kuigi tegemist ei ole makromajanduslikult suure mõjuga muudatustega, on mõju relva- ja laskemoona sektoris sisuliselt oluline. Muudatused parandavad turu läbipaistvust, vähendavad ebaseadusliku käibe riski, toetavad ausat konkurentsi ning suurendavad sektori vastupanuvõimet kriisiolukordades.

Muudatused ei mõjuta majanduskeskkonda tervikuna, kuid puudutavad selgelt spetsiifilist, turumahtudelt väikest, ent riskipõhiselt tundlikku sektorit. Kuna muudatustel ei ole makromajanduslikku mõju, kuid need parandavad relvaturu toimimise kvaliteeti, tugevdavad ausa konkurentsi reegleid ja toetavad õiguspärase ettevõtjate turupositsioone, võib eelnõu mõju ulatust hinnata **keskmiseks**.

Eelnõu mõju majandusele ja turule on **mõõduka ulatusega ning valdavalt positiivne**. Muudatused ei mõjuta majandust laiemalt, kuid:

- stabiliseerivad laskemoona ja lisaseadmete turgu;
- vähendavad ebaseadusliku kaubanduse riski;
- parandavad ausat konkurentsi ning turu läbipaistvust;
- suurendavad sektori vastupidavust kriisidele.

6.7. Mõju ühiskonnale ja elanikkonnale

Kavandatavate muudatuste mõju ühiskonnale ja elanikkonnale on tervikuna mõõdukalt positiivne ning avaldub eelkõige turvalisuse, õigusselguse ja riigikaitse valmisoleku tugevnemises. Muutunud julgeolekukeskkonnas on relvade omamise ja käitlemise reeglite ajakohastamine vältimatu, et tagada relvade käibe ja kasutamise parem kontrollitavus, vähendada praktikas tekkinud tõlgendusvaidlusi ning hoida avalik kord ja siseturvalisus stabiilsena. Eelnõu ei muuda relvaloa saamise põhimõtteid ega too kaasa relvade kontrollimatu kättesaadavuse kasvu, vaid korrastab ja täpsustab olemasolevat regulatsiooni ning viib selle kooskõlla EL-i õigusega, suurendades sellega ka õiguskindlust ja ühtlasemat rakenduspraktikat.

Elanikkonna seisukohalt on olulisim mõju see, et relvade ja laskemoona käitlemisega seotud reeglid muutuvad selgemaks, ühtlasemaks ning paremini rakendatavaks. Relvakollektsioonide hoiustamise nõuete riskipõhisemaks muutmine vähendab väiksemate relvakogude omanike koormust ja ebaseproportsionaalseid kulusid, säilitades samas turvalise hoiustamise põhimõtte.

Samal ajal loob füüsilisest isikust relvaomanikule rakendatav relvakapi kohustus ka ühe tulirelva hoidmisel ühtse miinimumstandardi, mis vähendab riski, et relv satub kõrvaliste isikute kätte, ning toetab seeläbi perede ja kogukondade turvatunnet. Tähtaegade pikendamine nii soetamisloa kehtivuse kui ka pärandrelvaga seotud otsuste tegemise puhul suurendab proportsionaalsust, võimaldab teha kaalutletud valikuid ning vähendab korduvate taotluste arvu, mis omakorda parandab menetluste tõhusust ja vähendab halduskoormust nii inimestele kui ka riigile.

Avaliku turvalisuse aspektist on tähenduslik, et eelnõu täpsustab relvakasutuse reegleid, sealhulgas hoiatuslasu tegemise aluseid, mis senises õiguses olid reguleerimata. Selgemad normid vähendavad ebakindlust ja aitavad kujundada ühtlasemat praktikat, toetades nii relvaomanike õiguspärast käitumist kui ka järelevalveasutuste toimimist. Lisaks parandab relvade ja laskemoona veo nõuete leevendamine õigusselgust ja vähendab tarbetuid piiranguid, kuid säilitab samal ajal turvanõuded, mis on vajalikud avaliku korra tagamiseks. Lasketiirude ja laskepaikade järelevalvenõuete ühtlustamine ning majandustegevusest teavitamise korra kehtestamine loob läbipaistvama raamistiku relvaalase majandustegevuse jälgimiseks ja riskide maandamiseks, mis toetab kogukondlikku turvalisust ning vähendab võimalikke kuritarvitusi.

Riigikaitsevalmisoleku ja laiapiindse riigikaitse vaates on oluline, et riigikaitse märgendi regulatsiooni laiendamine võimaldab paindlikumalt kaasata kogenud ja motiveeritud relvaomanikke, sealhulgas Kaitseliidu toetajaliikmeid ning teatud reservis olevaid isikuid. See suurendab ühiskonna kriisivalmidust ja toetab elanikkonnakaitset, ilma et järelevalve nõrgeneks, sest relvaloa nõuded, registreerimine ja muud kontrollimehhanismid säilivad. Samuti aitab laskemoona koguste suurendamine parandada varustuskindlust olukorras, kus rahvusvaheline tarneahel võib olla häiritud, ning toetab laskespordi, treeningute ja kriisivarude mõistlikku planeerimist.

Eelnõul on mõju ka ettevõtlusele ja kogukondlikele tegevustele, eeskätt lasketiirude pidajatele, relvakaubandusele, laskespordi ja jahiturismi korraldajatele. Kuigi teavitamiskohustuse lisandumine võib mõnele ettevõtjale tähendada täiendavat administratiivset sammu, korvavad seda terviklikum ja selgem järelevalveraamistik ning mitmed muudatused, mis lihtsustavad relvade kasutusse andmist seaduslikes raamides, toetavad spordi- ja turismitegevusi ning aitavad kaasa relvakultuuri arengule. Seeläbi võib eelnõu pikemas vaates avaldada mõõdukalt positiivset mõju ka majandustegevuse korraldusele ning teenuste kvaliteedile, sest osapoolte õigused ja kohustused on selgemad.

Oluline ühiskondlik mõju tuleneb ka relvaregistri regulatsiooni ajakohastamisest, registri ülesehituse täpsustamisest ning kriminaalpolitsei alamregistri loomisest tundlike andmete turvalisemaks töötlemiseks. See ei suurenda relvaomanike kohta kogutavate andmete mahtu, vaid parandab andmete kaitstust, töökindlust ja järelevalve tõhusust, mis on avaliku julgeoleku seisukohalt põhjendatud. Kuigi relvaregistriga kaasneb paratamatult eraelu ja isikuandmete kaitse põhiõiguse riive, on see riive mõõdukas, seaduses selgelt piiritletud ja vajalik relvade jälgitavuse ning julgeoleku tagamiseks.

Kokkuvõttes suurendab eelnõu õigusselgust ja ühtlustab praktikat, vähendab mitmes valdkonnas ebaproportsionaalset halduskoormust ning parandab relvade käitlemise kontrollitavust ja riskijuhtimist. Negatiivsed mõjud on piiratud ja proportsionaalsed, avaldudes peamiselt üksikutes uutes või täpsustatud kohustustes (nt relvakapi nõue ühe tulirelva hoidmisel ning teatud majandustegevusest teavitamise kohustus). Neid tasakaalustavad koormuse vähenemine teistes

valdkondades, menetlusliku ebakindluse kahanemine ja turvalisuse kasv. Seetõttu võib järeldada, et kavandatavad muudatused toetavad turvalise elukeskkonna kujundamist, ühiskonna vastupanuvõimet ning elanikkonna õigustatud turvatunnet.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõu rakendamine toob kaasa mitmeid muudatusi riigi tegevustes, kuid nende mõju riigieelarvele on **valdavalt mõõdukas ja eeldatavalt kuluneutraalne**. Kohalikud omavalitsused ei pea täitma RelvS-ist tulenevaid järelevalve- ega menetlusfunktsioone, mistõttu puudub kavandatavatel muudatustel nende jaoks mõju.

7.1. Mõju riigi tegevustele

Eelnõu elluviimine toob kaasa mitmeid tehnilisi ja menetluslikke muudatusi, kuid nende rakendamine toimub valdavalt olemasolevate struktuuride ja töötajate kaudu.

Peamised mõjud riigi tegevustele:

- relvaregistri täpsustamine ja alamregistri loomine – kriminaalpolitsei relvaregistri – loomine eeldab registri tehnilist kohandamist, kuid ei too kaasa uut püsikulu ega täiendavaid ametikohti. Tegemist on ühekordse konfiguratsioonimuudatusega olemasolevas süsteemis;
- järelevalvetegevuste mõistlikum ja riskipõhisem jaotus – relvakappide ja relvahoidlate nõuete diferentseerimine vähendab väikse riskiga objektide kontrollivajadust. PPA saab rohkem ressursi suunata suure riskiga juhtumitele (nt suuremad kollekttsioonid, sõjarelvad, ettevõtlus);
- menetluse lihtsustamine ja väiksem selgitamiskoormus – RelvS-i viitesüsteemi korrastamine vähendab haldusmenetluse vigade riski ja ametkondlikku tõlgenduskoormust;
- päritud relva omandamise või võõrandamise tähtaja pikendamine – pärimismenetluse järgselt relvaloaga seotud toimingute tegemiseks (loa taotlemine või relva võõrandamine) antava tähtaja pikendamine vähendab PPA-le tekkivat vajadust teha täiendavaid järelepärimisi, anda ettekirjutusi ning korraldada relvade ajutist hoiustamist üksnes tähtaja möödumise tõttu;
- soetamisloa kehtivuse pikendamine – pikem kehtivusaeg vähendab kordustaotluste arvu ning sellega seotud menetlustoiminguid. See toob kaasa väiksema halduskoormuse nii loa taotlejale kui ka PPA-le, kuna väheneb vajadus paralleelsete või lühikese ajavahega taotluste menetlemiseks ning selgituste andmiseks.

Muudatused parandavad haldustöö kvaliteeti ja vähendavad töömahtu väikse riskiga menetlustes. Suuri süsteemseid muutusi ega tööjõuvajadust ei teki. Mitmed muudatused vähendavad PPA töömahtu, sealhulgas relvakappide ja relvahoidlate nõuete diferentseerimine vähendab vajadust teostada järelevalvet tehnilistele laopindadele, mis senise seaduse järgi pidid olema relvahoidlad ka väiksemate kogude korral.

Eelnõu rakendamisega ei kaasne täiendavaid püsikulusid. Kulud on minimaalsed ja valdavalt ühekordsed. Kulud hõlmavad relvaregistri tehnilist kaasajastamist (alamregistri loomine, liidesete muudatused). Kulud on hinnanguliselt väikesed, kuna:

- registriplatvorm toetab juba mitme tasemega andmemudeleid;
- muudatused ei eelda uute funktsioonide arendamist, vaid olemasolevate liidestuste laiendamist;
- uusi järelevalve- ega menetlusfunktsioone ei looda.

Püsikulud puuduvad, kuna kõik rakenduslikud tegevused tehakse ära olemasolevate eelarvehendite piires.

Eelnõu ei kehtesta uusi riigilõive ega loo uusi otseseid tululiike. Võimalik kaudne mõju võib avalduda riigilõivude laekumise mõningases suurenemises seoses relvalubade ja muude olemasolevate toimingutega, kui menetluste arv praktikas kasvab (nt majandustegevusteate esitamise laienemise tõttu). Tegemist on siiski vähese ja eelarveliselt marginaalse mõjuga, millel ei ole riigieelarvele sisulist tähtsust.

Muudatuse mõju riigi tegevusele on seega **mõõdukas**. Muudatused mõjutavad eelkõige PPA ning Siseministeeriumi valitsemisala tegevusi: relvaregistri kaasajastamine ja alamregistri loomine; järelevalvetegevuse fookustamine suurema riskiga juhtumitele, pärimismenetlusega seotud töömahu vähenemine; laskeõppe ja lisaseadmete käsitlemise ühtlustumine.

Muudatused ei laienda riigi ülesannete mahtu, vaid korrigeerivad ja lihtsustavad olemasolevaid tööliike. Seetõttu ei laiene mõju kogu riigisektorile, vaid konkreetsetele asutustele relvavaldkonnas.

Muudatuste mõju olulisus on **keskmine**. Muudatused parandavad andmekvaliteeti ja registri töökindlust (eriti tundlike andmete puhul), ühtlustavad ja lihtsustavad PPA järelevalvepraktikat, vähendavad tõlgendamisriske ja selgitamistööd ning suurendavad järelevalve efektiivsust ja vabastavad ressursse riskipõhiseks tegevuseks. Need aspektid on riigi toimimise seisukohalt olulised, kuigi ei muuda riigi toimimise põhimudelit ega anna juurde uusi kohustusi. Neid saab käsitleda kui olulisi kvaliteediparandusi olemasolevates protsessides.

Muudatuste mõju suurus riigi tegevusele on **positiivne** ja mõõdetav, kuid eelarveliselt väike.

Mõju avaldub kolmel tasandil: töökoormuse vähenemine, tõhusamad tööprotsessid ja minimaalsed kulud. Seega on muudatuse mõju suurus **positiivne** halduslikus mõttes, kuid eelarveliselt kuluneutraalne.

Eelnõu mõjutab ligikaudu 25 000 relvaloa omanikku, mitutsada kuni üle tuhandet relva pärijat aastas ning paarisada relva- ja erivahendite müügi või lasketegevusega seotud ettevõtjat.

Eraisikutele kaasneb mõnel juhul ühekordne kulu (nt relvakapi soetamine), kuid samal ajal väheneb menetluslik koormus: pikeneb päritud relva suhtes tegutsemise tähtaeg ja soetamisloa kehtivus ning relvakollektsioonide hoiustamisnõuded muutuvad riskipõhisemaks. Seega on rahaline mõju mõõdukas ja osaliselt tasakaalustatud koormuse vähenemisega.

Ettevõtjatele lisandub piiratud halduskoormus majandustegevusteate esitamise näol, kuid uusi riigilõive ega olulisi investeerimiskohustusi ei kehtestata. Samal ajal parandavad muudatused turu läbipaistvust, konkurentsitingimusi ja teenuste osutamise paindlikkust (nt relvade ajutine kasutusse andmine), millel on sektorile positiivne mõju.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju mõõdukas, valdavalt tasakaalustatud ja struktuurselt positiivne.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga kavandatud muudatuste rakendamiseks on vaja teha muudatused järgmistes siseministri määrustes:

- siseministri 4. juuli 2023. aasta määrus nr 13 „Teenistus- ja tsiviilrelvade registri põhimäärus“ avaldamismärkega [RT I, 07.07.2023, 8](#);
- siseministri 26. veebruari 2021. aasta määrus nr 12 „Lasketiiru ja laskepaiga ning laskevõistluse ja treeninglaskmise ohutusnõuded“ avaldamismärkega [RT I, 02.03.2021, 25](#).

Eelnõukohase muudatusega täiendatakse RelvS § 85 lõikega 1², milles nähakse ette, et Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja kasutamise tingimused lõikes 1¹ sätestatud tegevusteks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Need nõuded nähakse ette kaitseministri 28. detsembri 2011. aasta määruses nr 26 „Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord“.

9. Seaduse jõustumine

Eelnõu kohaselt on seadus kavandatud jõustuma üldises korras. Muudatuste vastuvõtmise ja jõustumise vahele ei ole vaja jätta lisaaega, kuna kavandatud muudatused ei sisalda regulatsioone, mille rakendamine eeldaks adressaatidelt, haldusorganitelt või teistelt isikutelt pikemat ettevalmistusaega.

Eelnõu § 3 kohaselt jõustuvad **eelnõu § 1 punktid 12 ja 14** 2027. aasta 1. juulil, arvestades, et on kaupmehi ja muid isikuid, kelle valduses võib olla tulirelvas kasutatavaid padruneid, millel puudub lendkeha või mille lendkehaks ei ole kuul või haavel.

Hilisema jõustumise eesmärk on tagada mõistlik üleminekuaeg nii ettevõtjatele kui ka füüsilistele isikutele. Praktikas võib turul olla varusid, mis vastavad varasemale õiguslikule käsitlemisele, kuid mille klassifikatsioon muutub seoses padrunkomponentide ja -liikide täpsustamisega (nt padruneid, mille toime põhineb pihtamislasega või mille konstruktsioon erineb tavapärasest kuul- või haavellaskemoonast).

Kuna tegemist ei ole üksnes normitehnilise täpsustusega, vaid selgitusega, mis võib mõjutada konkreetsete padruneid liigitust ja seeläbi nende käitlemist korda, on põhjendatud anda turuosalistele piisav aeg:

- olemasolevate laovarude realiseerimiseks või nõuetega kooskõlla viimiseks;
- vajaduse korral kaupade ümberliigitamiseks või tagastamiseks tarnijale;
- arvestus- ja laosüsteemide kohandamiseks;
- isikute teavitamiseks ja praktika ühtlustamiseks.

Üleminekuperiood vähendab riski, et seaduse jõustumisel tekib olukord, kus õiguspäraselt soetatud padrunid muutuksid üleöö ebaseadusliku staatusega esemeks. Samuti välditakse ebaproportsionaalset sekkumist ettevõtlusvabadusse ja isikute omandiõigusesse.

Seega on edasilükatud jõustumine vajalik õigusselguse, proportsionaalsuse ja õiguspärase ootuse põhimõtete tagamiseks ning võimaldab muudatust rakendada sujuvalt ja turuosalistele ettenähtavalt.

10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile.

Eelnõu esitati koostöölastamiseks ministeeriumitele ja arvamuse andmiseks Andmekaitse Inspeksioonile, ENFTA-le, IDPA Eesti Ühendusele, Eesti Jahimeeste Seltsile, Eesti Jahispordi Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile, Eesti Laskesuusatamise Föderatsioonile, Eesti Laskurliidule, Eesti Practical-laskmise Ühingule, Eesti Relvaomanike Liidule, Eesti Reservväelaste Laskespordiliidule, Eesti Turvaettevõtete Liidule, EROK-le, Kaitsepolitseiametile, PPA-le, Päästeametile, Riigikohtule, Riigiprokuratuurile, Sisekaitseakadeemiale, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele ning Õiguskantsleri Kantseleile. Eelnõu kohta esitatud märkuste ja ettepanekutega on võimalik tutvuda seletuskirja lisas 1 olevas tabelis.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2026

Algatab Vabariigi Valitsus 2026